

UNIVERSITETET I AGDER

Bosetting og integrering av flyktninger i norske kommuner

- Hvilken effekt har sosial kapital?

CAMILLA FLÅT AGLÉN

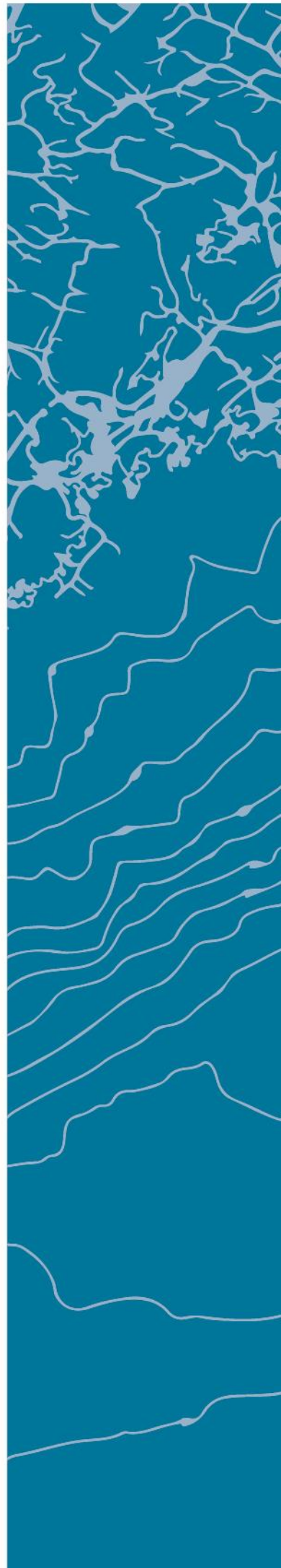
VEILEDER

Dag Ingvar Jacobsen

Universitetet i Agder, 2018

Fakultet for samfunnsvitenskap

Institutt for statsvitenskap og ledelse

Sammendrag

Denne oppgaven undersøker sosial kapital sin effekt på bosettingsvilje og integrering av flyktninger i norske kommuner. Formålet med studien er todelt. For det første gjør den det mulig å undersøke sosial kapital og teste fenomenets positive virkninger på samfunnsnivå. For det andre tar den sikte på å gi ny empirisk innsikt i hva som påvirker bosettingsviljen og integreringsevnen i norske kommuner, to områder som er undersøkt av en rekke forskere men hvor det fremdeles er behov for mer kunnskap. Oppgaven inkluderer filantropi som indikator på sosial kapital, og fokuserer dermed i hovedsak på den brobyggende dimensjonen ved sosial kapital. Med utgangspunkt i registerdata på kommunenivå benyttes multivariate regresjonsanalyser for å finne ut hvorvidt sosial kapital bidrar til å forklare variasjonen i bosettingsvilje og graden av integrering i norske kommuner. Analysene viser at brobyggende sosial kapital har en positiv effekt på bosettingsvilje. Bosettingsvilje er politisk bestemt gjennom kommunestyrets vedtak om bosetting, og partiene i kommunestyrene må ta hensyn til folkemeningene når antall flyktninger som skal bosettes i kommunen vedtas. Dermed kan befolkningens brobyggende holdninger knyttes direkte til kommunestyrets vedtak om bosetting. Graden av integrering ser derimot ikke ut til å påvirkes av kommunenes beholdning av brobyggende sosial kapital, og for å finne ut hvorvidt andre dimensjoner ved sosial kapital i større grad kan bidra til å forklare variasjonen i kommunenes integreringsevne er det behov for mer forskning.

Forord

En lang skriveprosess går mot slutten, og oppgaven jeg nå leverer representerer avslutningen på masterstudiet i statsvitenskap og ledelse ved Universitetet i Agder. Det har vært en krevende men spennende prosess med både oppturer og nedturer, og læringskurven har vært bratt. Det er flere personer som har bidratt til at jeg har kommet meg i mål og før jeg avslutter fortjener de en takk.

Først og fremst vil jeg takke min veileder, Dag Ingvar Jacobsen, for mange timer med gode råd og konstruktive tilbakemeldinger. Dine innspill har flere ganger vært avgjørende for at jeg har kommet meg videre i prosessen!

Videre vil jeg takke min storebror, Andreas, for at du har vist meg hvordan man bruker Excel på en effektiv måte ved registrering av data, og for at du alltid tar deg tid i en ellers travel hverdag til å lese gjennom oppgavene jeg skriver og gi grundige tilbakemeldinger.

Sist men ikke minst, takk til venner og familie for deres engasjement og oppmuntring underveis i prosessen og til Kenneth for din tålmodighet og støtte hver eneste dag.

Camilla Flåt Aglen

Kristiansand, mai 2018

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	1
1.1 Problemstilling	2
1.2 Oppgavens oppbygning	3
2. Integrering	4
2.1 Integrering av innvandrere – mellom assimilering og segregering	5
2.2 Integreringspolitikk i Norge	6
3. Bosetting av flyktninger	9
3.1 Integreringstilskuddet som virkemiddel for rask bosetting og integrering	10
3.2 Hva påvirker bosettingsviljen? En gjennomgang av tidligere forskning	11
4. Integrering gjennom kvalifisering av flyktninger	13
4.1 Introduksjonsprogram som virkemiddel for integreringen	13
4.2 Hva påvirker integreringsevnen? En gjennomgang av tidligere forskning	14
5. Sosial kapital	17
5.1 Ulike dimensjoner innenfor sosial kapital.....	18
5.2 Altruisme; frivillighet og filantropi som indikatorer på sosial kapital.....	21
5.3 Sosial kapital og bosettingsvilje	23
5.4 Sosial kapital og integrering	24
6. Metode	27
6.1 Utvalg	27
6.2 Datainnsamling.....	28
6.2.1 Avhengig variabel – Bosettingsvilje	28
6.2.2 Avhengig variabel – Integrering.....	30
6.2.3 Uavhengig variabel – Sosial kapital.....	31
6.2.4 Kontrollvariabler	34
6.3 Analysemodeller.....	38
6.4 Reliabilitet og validitet	39
6.4.1 Reliabilitet	39
6.4.2 Indre validitet	40
6.4.3 Ekstern validitet.....	44
7. Analyse	46
7.1 Korrelasjonsanalyser	46
7.2 Regresjonsanalyser	49

7.2.1 Bosettingsvilje	50
7.2.2 Integrering	53
8. Drøfting	57
8.1 Bosettingsvilje – hvilken effekt har sosial kapital?	59
8.2 Integrering – hvilken effekt har sosial kapital?	60
8.2.1 Denne oppgaven versus tidligere studier	60
8.2.2 Hvorfor har ikke sosial kapital forventet effekt på integrering?	65
9. Avslutning	68
9.1 Veien videre	68
Litteratur.....	70
Vedlegg	77

Figurer:

Figur 6.1 Analysemodell 1	39
Figur 6.2 Analysemodell 2	39

Tabeller:

Tabell 3.1 Stortingets satser for tilskudd i 2018	11
Tabell 6.1 Univariat analyse – antall bosatte flyktninger	29
Tabell 6.2 Univariat analyse – bosettingsvilje	29
Tabell 6.3 Univariat analyse – integrering	31
Tabell 6.4 Univariat analyse – sosial kapital	33
Tabell 6.5 Korrelasjonsmatrise – TV-aksjonen og valgdeltakelse	41
Tabell 6.6 Korrelasjonsmatrise – TV-aksjonen 2010, 2011, 2012, 2013 og 2014	42
Tabell 6.7 Korrelasjonsmatrise – bosettingsvilje 2013, 2014, 2015, 2016, og 2017.....	43
Tabell 6.8 T-test – vurdering av utvalgsskjevhet	44
Tabell 7.1 Korrelasjonsmatrise – avhengige-, uavhengig- og kontrollvariabler.....	47
Tabell 7.2 Regresjonsmatrise – bosettingsvilje	51
Tabell 7.3 Regresjonsmatrise – integrering	54
Tabell 7.4 Regresjonsmatrise – integrering	56

1. Innledning

Siden 1970-tallet har det vært en økning i antall innvandrere som kommer til Norge noe som har brakt med seg nye typer ulikheter, både sosialt og kulturelt, og som har utfordret etablerte forståelser av samfunnet, derunder kriteriene for medlemskap, tildeling av rettigheter, samt nasjonal kultur (Brochmann, 2017). Innlemmelsen av innvandrere i samfunnet er blitt statens største integrasjonsoppgave, og særlig politisk fokus har vært rettet mot integrering av flyktninger. En nyankommen flyktning skal i utgangspunktet innlemmes i det norske samfunnet på en rekke ulike arenaer, og både økonomisk-, sosial- og politisk integrasjon trekkes frem som viktig for flyktnings tilpasning til samfunnet (Ødegård, 2010).

Regjeringen vektlegger rask og god bosetting som en forutsetning for videre integrering (Arbeids- og inkluderingsdepartementet, 2008), og en effektiv bosettingspolitikk kan derfor ses som en helt nødvendig del av integreringsarbeidet. Regjeringen har ulike virkemidler, blant annet integreringstilskuddet som tilbys på lik linje til samtlige norske kommuner, som skal motivere kommunene til å bosette flyktninger. Likevel er det stor variasjon i hvor mange flyktninger kommunene tar imot, og noen bosetter ingen flyktninger i det hele tatt (Steen, 2009a). I og med at innvandring og integrering er av stor interesse i norsk politikk, og at integrering starter med å finne et stabilt sted hvor flyktningene kan integreres i samfunnet, er det interessant å kartlegge hva det er som gjør at noen kommuner har større bosettingsvilje enn andre. Tidligere forskning viser at årsakene til ulik bosettingsvilje er sammensatt, og det er flere variabler som er med på å forklare hva som fremmer og hemmer bosetting i norske kommuner. Blant annet trekkes kommunens økonomi, politiske partier i kommunestyret, arbeidsmarkedet og befolkningens holdninger frem som mulige forklaringsvariabler (Steen, 2009b; Blom, 2009; Sjøvik, 2014).

I tillegg til behovet for rask bosetting fokuserer norske myndigheter særlig på tiltak som skal sikre at flere nyankomne flyktninger kommer raskere ut i arbeid eller utdanning og får en fast tilknytning til arbeidslivet (Meld. St. 30 (2015-2016), 2016). Inkludering av flyktninger i arbeidsmarkedet er avgjørende sett fra et overordnet samfunnsperspektiv fordi høy sysselsetting er en av grunnelementene i Norges velferdsstat (Brochmann, 2011). Det anses også som demokratisk viktig, i og med at arbeid skaper sosial inkludering, forbedring av levekår, ansvarlighet og autonomi (Andersen, 2005). I tillegg er det nødvendig sett fra et økonomisk perspektiv, da høyere arbeidsdeltakelse fører til økt produksjon, økte skatteinntekter og et

reduisert behov for offentlige stønader (Meld. St. 30 (2015-2016), 2016). Å få flyktninger ut i arbeid er derfor ansett som den viktigste oppgaven knyttet til integrering (ibid., s. 10). Tidligere studier viser at sysselsettingen blant flyktninger og familiegjenforente flyktninger er vesentlig lavere enn hva som gjelder for resten av den norske befolkningen (Olsen, 2014). Resultatoppnåelsen med tanke på overgang til jobb eller utdanning varierer også i stor grad fra kommune til kommune (Tronstad, 2015). En rekke forskere har forsøkt å forklare hva som bidrar til denne variasjonen. Blant annet trekkes egenskaper ved flyktningene (som kjønn, alder og opprinnelsesland), strukturelle faktorer (som arbeidsmarkedet og hvor mange flyktninger som bor i de ulike kommunene) og organiseringen av introduksjonsprogrammet frem som mulige forklaringsvariabler (Enes & Henriksen, 2012; Lillegård & Seierstad, 2013; Tronstad, 2015; Djuve, Kavli, Sterri & Bråthen, 2017). En analyse gjennomført av Djuve et al. (2017) finner imidlertid at det også må være andre forhold som påvirker overgangen til arbeid eller utdanning. De understreker at det er behov for mer forskning, og foreslår at blant annet motivasjon, nettverk og tilhørighet må forventes å ha stor betydning for integrering av flyktninger (Djuve et al., 2017, s. 315).

1.1 Problemstilling

Tidligere forskning trekker frem flere forklaringer på variasjonen i bosettingsvilje og integreringsevne i norske kommuner, og blant annet foreslås det at holdninger, nettverk og tilhørighet kan forventes å være av betydning. Disse faktorene regnes gjerne som ulike elementer ved sosial kapital. Likevel har ikke tidligere forskning fokusert systematisk på sosial kapital på kommunenivå. I denne oppgaven ønsker jeg derfor å trekke inn sosial kapital som forklaringsvariabel. Jeg vil belyse følgende problemstillinger:

«Hvilken effekt har sosial kapital på norske kommuners bosettingsvilje?».

«Hvilken effekt har sosial kapital på integreringen av flyktninger i norske kommuner?».

Problemstillingene tar sikte på å undersøke hvorvidt sosial kapital forklarer noe av variasjonen i bosettingsviljen og graden av integrering i norske kommuner. Jeg bruker filantropi som indikator på *sosial kapital*, og måler norske kommuners grad av sosial kapital med utgangspunkt i data om donasjoner til den årlige «TV-aksjonen». Kommunens *bosettingsvilje* måles med utgangspunkt i data om antall flyktninger kommunen tar imot sett i forhold til innbyggertallet i kommunen. *Integrering* måles gjennom aggregert data på kommunenivå om

hvorvidt flyktninger kommer ut i arbeid eller høyere utdanning, to år etter endt introduksjonsprogram. Jeg vil gjennomføre en tverrsnittstudie av 383 norske kommuner i problemstillingen som tar for seg bosettingsvilje, og 114 norske kommuner i problemstillingen som tar for seg integrering. På denne måten vil det være mulig å finne ut om den uavhengige variabelen sosial kapital forklarer noe av variasjonen i de avhengige variablene bosettingsvilje og integrering.

1.2 Oppgavens oppbygning

Resten av denne oppgaven er strukturert følgende: *Kapittel 2* tar for seg innvandring og integrering på et overordnet nivå, og gir en kort beskrivelse av integreringspolitikken i Norge. Videre, i *kapittel 3*, følger en beskrivelse av prosessen knyttet til bosetting av flyktninger i Norge. Kapittelet inneholder også en gjennomgang av tidligere forskning om hva som påvirker bosettingsviljen i norske kommuner. *Kapittel 4* introduserer integrering gjennom kvalifisering av flyktninger, og beskriver introduksjonsprogrammet som er et lovpålagt virkemiddel som skal bidra til en god og effektiv kvalifiseringsprosess. Her presenteres også en gjennomgang av tidligere forskning om hva som påvirker integreringsevnen i norske kommuner. *Kapittel 5* beskriver sosial kapital som et teoretisk fenomen, og særlig litteratur knyttet til dimensjonene bindende- og brobyggende sosial kapital blir undersøkt. Kapittelet knytter også sosial kapital til de avhengige variablene bosettingsvilje og integrering, og ender opp med oppgavens hypoteser. *Kapittel 6*, metodekapittelet, tar sikte på å beskrive hvordan jeg skal gå frem for å belyse problemstillingene. Først kommer en redegjørelse av utvalget. Deretter blir utgangspunktet for datainnsamlingen og målingen av variablene forklart, før analysemodellene presenteres. Tilslutt følger en vurdering av oppgavens reliabilitet og validitet. I *kapittel 7* presenteres ulike analyser av datamaterialet. Kapittelet undersøker korrelasjonen mellom oppgavens avhengige variabler, den sentrale uavhengige variabelen, samt alle kontrollvariablene. Videre blir multivariate regresjonsanalyser presentert, som blir utgangspunktet for å belyse problemstillingene og finne ut hvorvidt sosial kapital forklarer noe av variasjonen i bosettingsvilje og integreringsevne i norske kommuner. *Kapittel 8* drøfter funnene, mens *kapittel 9* gir noen innspill til veien videre.

2. Integrering

Ifølge Brochmann (2002) er integrasjon en menneskelig prosess som omhandler hvordan sosialisering, gjennom normer og forventningsdannelse, skaper og vedlikeholder samhold og stabilitet i samfunnet. Med et sosiologisk utgangspunkt innebærer integrering læring av- og tilpasning til samfunnets verdigrunnlag. Dette foregår gjennom prosesser som knytter individet til samfunnet både økonomisk og sosialt, og som skaper tilhørighet og lojalitet (Brochmann, 2002, s. 30). Motsetningen til integrering anses i denne sammenhengen å være marginalisering eller eksklusjon på individnivå og oppløsning eller «anomi» på samfunnsnivå. Marginalisering innebærer at det eksisterer svake bånd mellom individet og storsamfunnet, noe som fører til lav samfunnsdeltakelse og manglende tilhørighet for individene det gjelder. På denne måten er marginalisering ikke bare en risiko for individet, men det kan også være en trussel ovenfor samfunnet som helhet (ibid., s. 36). Integrering anses derfor som avgjørende for et velfungerende samfunn.

Tidligere har samfunnsmessig integrasjon handlet om innlemmelsen av arbeiderklassen, og senere kvinner, i det fulle samfunnsborgerskapet (Brochmann, 2017). I dag brukes gjerne integrering som en betegnelse på innlemmelsen av innvandrere i majoritetssamfunnet. En *innvandrer* er en person som er født i utlandet av to utenlandske foreldre, og som på et tidspunkt har innvandret til Norge (Meld. St. 30 (2015-2016), 2016, s. 6). Årsaken til at integrering som begrep er blitt knyttet til innvandrere i senere tid henger sammen med den såkalte «nye innvandringen» til Norge fra 1970-tallet (Brochmann, 2006). Selv om både inn- og utvandring har foregått i hele Norges historie, skiller denne nye innvandringen seg fra tidligere epoker på flere måter. Blant annet er antallet som kommer i dag (og andelen av befolkningen), betydelig større enn hva som har vært tilfellet tidligere. Sammensetningen av innvandrerbefolkningen er også mer mangfoldig hva gjelder nasjonal, kulturell og religiøs bakgrunn. Frem til 1960-tallet var det kun et fåtall som kom fra områder utenfor Norden, Vest-Europa og USA. Særlig de siste 30 årene har det derimot vært en stor økning i innvandringen fra land utenfor disse områdene (ibid., s. 14-15). Av den totale befolkningen i Norge hadde 16% innvandrerbakgrunn ved inngangen til 2016. De hadde bakgrunn fra over 200 nasjoner (Meld. St. 30 (2015-2016), 2016, s. 8). Den nye innvandringen har brakt med seg nye typer ulikheter, både sosialt og kulturelt, noe som har utfordret etablerte forståelser av samfunnet, derunder kriteriene for medlemskap, tildeling av rettigheter, samt nasjonal kultur (Brochmann, 2017). Innlemmelsen av innvandrere i samfunnet er dermed blitt dagens største integrasjonsoppgave for nasjonalstaten.

2.1 Integrering av innvandrere – mellom assimilering og segregering

I forbindelse med innlemmelsen av innvandrere i majoritetssamfunnet plasseres gjerne integrering mellom de to motpolene segregering og assimilering. *Segregering* betyr adskillelse, og handler om å skille menneskegrupper vekk fra andre innen samme samfunn (Tjora, 2017). Ordet er særlig brukt om noen lands forsøk på å opprettholde sosiale skiller mellom befolkningsgrupper etter etniske skillelinjer. Et eksempel på dette er Apartheid i Sør-Afrika (ibid.). I forbindelse med innvandreres møte med majoritetssamfunnet innebærer begrepet gjerne en prosess hvor det opprinnelige kulturelle særpreget til minoritetene blir beholdt i møte med kulturen i majoritetsbefolkningen, uten noen form for sammensmelting av kulturer. Resultatet blir gjerne et segregert samfunn, hvor minoritetene lever atskilt fra majoritetsbefolkningen.

Assimilering innebærer på den andre siden en prosess hvor individene av en språklig eller kulturell minoritet skal gjøres mest mulig lik majoritetsbefolkningen (Wæhle, 2014). Denne prosessen forutsetter blant annet at medlemmene av minoriteten skal ha samme individuelle rettigheter som andre personer. De har imidlertid ikke rett til å opprettholde egen kultur eller språk men skal «sammensmeltes» med medlemmene av majoritetskulturen (ibid.). Det vil si at minoritetene vokser inn i majoritetsbefolkningens fellesskap, og gradvis tilegner seg dette fellesskapets normer og verdier til individets egne normer ikke kan skilles fra samfunnets (Brochmann, 2017). En slik forståelse vektlegger ikke kulturell tilhørighet og diversitet, men idealet er heller et kulturelt homogent samfunn (Ødegård, 2010). Tidligere i historien benyttet en rekke stater seg av en slik strategi og det ble gjerne utført tvang for å få minoritetene lik majoritetsbefolkningen. Blant annet ble en assimileringstrategi anvendt av norske myndigheter ovenfor den samiske urbefolkningen.

Integrering som politisk strategi vokste frem på 1970-tallet som en reaksjon på, og et oppgjør med tidligere epokers assimileringspolitikken ovenfor minoriteter. Integrering er et normativt begrep som i utgangspunkt rommer alt mellom segregering og assimilering, og det finnes ikke en enhetlig oppfatning eller definisjon av begrepet. Likevel er det en generell enighet om at integrering er basert på balansen mellom kulturelt vedlikehold, og kontakt og deltakelse. Det fremmer en blanding av tilrettelegging og vedlikehold av minoritetskulturer, hvor det samtidig er behov for at hver enkelt person tilpasser seg og deltar i samfunnet de bor i. Blant annet språkkunnskaper, kulturforståelse og yrkesdeltakelse anses som viktig for innlemmelsen av minoriteter i majoritetssamfunnet.

Integrering gir ulike assosiasjoner og brukes i en rekke ulike sammenhenger, og meningen rundt begrepet er stadig under endring. Blant annet er diskusjoner rundt grensene for kulturell toleranse og -vedlikeholdelse svært aktuelt. Begrepet har blitt «... en samlebetegnelse på kompliserte prosesser mellom individ, gruppe og samfunn, der det eksisterer en sentral spenning mellom retten til å være lik – og retten til å være forskjellig» (Brochmann, 2017). Hvor grensen går mellom plikt til å delta og frihet til å være ulik er det uenigheter om, og debatten vil fortsette i tiden fremover.

2.2 Integreringspolitikk i Norge

Per dagsdato (19. januar 2018) er det Justis- og beredskapsdepartementet som har det overordnede ansvaret for integreringspolitikken i Norge. Dette vil imidlertid endre seg i løpet av første halvdel av 2018 når integreringsarbeidet blir tillagt Kunnskapsdepartementet (Regjeringen, 2018). Justis- og beredskapsdepartementet har ansvar for bosettingen av flyktninger, forvaltning av statsborgerloven og introduksjonsloven (som omhandler rett og plikt til opplæring i norsk- og samfunnsfag). Videre har departementet ansvar for å legge til rette for bruk av tolk i offentlig sektor (Regjeringen, 2017). Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) er departementets fagorgan, og har ansvaret for å sette i verk integreringspolitikken på ansvarsområdet til departementet. IMDi har i oppgave å gi faglige råd og skal fungere som et forvaltningsorgan og kompetansesenter som skal styrke kommunenes, sektormyndighetenes og andre samarbeidspartneres kompetanse på integrering og mangfold (ibid.). Videre er kommunene delegert ansvaret for å omsette regjeringens integreringspolitikk i praksis.

Norsk integreringspolitikk retter seg i stor grad mot integreringen av innvandrere som regnes som flyktninger (se for eksempel Meld. St. 30 (2015-2016), 2016). Årsaken til dette er blant annet at det er denne gruppen innvandrere som i størst grad står utenfor det norske samfunnslivet, både økonomisk så vel som sosialt (Brochmann, 2006). En *flyktning* er etter dagens regelverk en tidligere asylsøker som har fått rett til asyl på bakgrunn av «... en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av en eller flere av konvensjonsgrunnene i utlendingsloven § 28, jf. FNs flyktningkonvensjon (1951), artikkel 1A og protokoll 31. januar 1967» (Meld. St. 30 (2015-2016), 2016, s. 8). Man har også rett til å bli anerkjent som flyktning dersom man «... står i reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling ved tilbakevending til hjemlandet» (ibid.). Flyktninger kommer

ofte fra dramatiske hendelser noe som vil være med å påvirke livene deres i Norge. Flukt innebærer store belastninger for mennesker både fysisk og psykisk (Berg og Lauritsen, 2009, s. 171), og flere har opplevd traumer knyttet til sin fluktbakgrunn som kan hindre læring av- og tilpasning til samfunnet (Varvin, 2003).

En nyankommen flyktning skal i utgangspunktet innlemmes i det norske samfunnet på en rekke ulike arenaer, og både økonomisk-, sosial- og politisk integrasjon trekkes frem som viktig for flyktningers læring av- og tilpasning til samfunnet. Det er stadig en debatt rundt hvilke av disse arenaene som er viktigst, og hva det er som best bidrar til en helhetlig innlemmelse av flyktninger i majoritetssamfunnet. Norske myndigheter fokuserer særlig på tiltak som skal sikre at flere nyankomne flyktninger kommer raskere ut i arbeid eller utdanning, og får en fast tilknytning til arbeidslivet (Meld. St. 30 (2015-2016), 2016). Årsaken til dette er at en stor andel flyktninger står utenfor det norske arbeidslivet, noe som kan stille velferdssystemet ovenfor en rekke utfordringer med hensyn til bærekraft og legitimitet. Videre anses deltakelse på arbeidsmarkedet som en faktor som vil bidra til videre integrering i samfunnet, både økonomisk og sosialt. Dette kom blant annet til uttrykk under en pressekonferanse 17. januar 2018 da det ble offentliggjort at integreringsarbeidet vil bli tillagt Kunnskapsdepartementet under ansvar av Kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner. «Nøkkelen til integrering er utdanning og kvalifisering til arbeidslivet», uttrykte Erna Solberg under pressekonferansen (Regjeringen, 2018). Regjeringen har altså dette som største prioritet, og de ulike tiltakene som igangsettes kan regnes som ulike deler av integreringsprosessen med arbeidsdeltakelse som selve målet.

Som viktige tiltak vektlegger den norske regjeringen blant annet at tiden på mottak skal brukes effektivt, blant annet ved å konstatere at norsktrening, informasjon om det norske samfunnet og kvalifisering burde starte allerede der. De understreker likevel at både den enkelte flyktning og samfunnet som helhet tjener på at oppholdstiden i asylmottak er så kort som mulig (Meld. St. 30 (2015-2016), 2016). For at flyktninger skal komme i arbeid og bidra til fellesskapet, er en avgjørende del av integreringsprosessen at de raskt etablerer seg og finner seg til rette i et nytt lokalsamfunn. Dermed vektlegger regjeringen at bosetting av flyktninger i kommuner er nødt til å skje så raskt som mulig etter vedtak om opphold. Bosetting av flyktninger er første steget i norske kommuners integreringsprosess. Videre er kommunene delegert ansvaret for å omsette regjeringens integreringspolitikk i praksis. Det vil si, det er kommunen som har det videre ansvaret om å sikre en målrettet kvalifisering av flyktningene som bosettes i kommunen. Denne delen av integreringsprosessen er blant annet lovfestet gjennom Introduksjonsloven,

hvor det heter at kommunene er pliktige til å tilby et introduksjonsprogram til flyktninger senest innen tre måneder etter bosetting i kommunen (Introduksjonsloven, 2003). Tilslutt er altså målet en vellykket kvalifisering, med arbeidsdeltakelse som resultat.

De to avhengige variablene i problemstillingene jeg skal undersøke er sentrale deler av norsk integreringspolitikk. Som nevnt ovenfor regnes gjerne bosetting av flyktninger i kommunene som første del av selve integreringsprosessen. Deltakelse på arbeidsmarkedet eller høyere utdanning, anses på den andre siden som en av de viktigste målene for integrering i Norge. Å undersøke problemstillingene kan dermed gi svar på noen av spørsmålene knyttet til de mest sentrale områdene innenfor norsk integreringspolitikk. I de to neste kapitlene følger en utdypelse av innholdet i de to variablene, samt en gjennomgang av tidligere forskning.

3. Bosetting av flyktninger

Regjeringen vektlegger rask og god bosetting som en forutsetning for videre integrering (Arbeids- og inkluderingsdepartementet, 2008), og en effektiv bosettingspolitikk kan derfor ses som en helt nødvendig del av integreringsarbeidet og er ikke minst viktig for den enkelte flyktning. Bosetting av flyktninger omhandler *hvor* selve integreringen skal foregå, og er første steget i *integreringsprosessen*. Mer utdypende kan bosetting av flyktninger defineres som «... et formalisert tilbud til en person med fornybar arbeids- og oppholdstillatelse, som danner grunnlag for bosettingstillatelse på bakgrunn av asylsøknad, om å etablere seg med offentlig hjelp i en norsk kommune» (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2006, s. 4, i Kryvi, 2008, s. 45). Personen som bosettes har både rett på økonomisk bistand og ulike kvalifiseringstiltak (ibid.).

Arbeidet med bosetting av flyktninger i kommunene er regulert i en samarbeidsavtale mellom Kommunesektorens organisasjon (KS), Justis- og beredskapsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Avtalen skal sikre at staten og kommunesektoren gjennom samarbeid skal løse de nasjonale oppgavene Norge har knyttet til mottak av asylsøkere og bosetting av flyktninger. Gjennom samarbeidsavtalen er det opprettet et «Nasjonalt utvalg for bosetting av flyktninger og etablering og nedlegging av mottak samt omsorgssentra». *Nasjonalt utvalg* fastsetter behovet for vedtaks plasser i kommunene og foreslår tiltak som kan bidra til å sikre bosetting av enslige barn og barnefamilier innen tre måneder etter vedtak om opphold, og voksne uten barn innen seks måneder etter vedtak om opphold (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2016b).

Hvert år vedtar Nasjonalt utvalg hvor mange flyktninger det vil være behov for å bosette det kommende året. Antallet flyktninger utvalget har vedtatt at skal bosettes regionalt fordeles mellom alle kommunene i regionen, og videre anmoder IMDi de ulike kommunene i Norge om å ta imot et visst antall flyktninger (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2016a). Hvor mange en kommune blir anmodet om å bosette er blant annet basert på kommunens erfaring med bosetting, dets folketall og arbeidsmarkedet (Wilskow, 2010, s. 31). Det er helt frivillig for kommunene i Norge å bosette flyktninger. Dermed er det kommunene selv som tar den endelige avgjørelsen om og hvor mange flyktninger de ønsker å ta imot (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2016a). Vedtaket om antall flyktninger som skal bosettes i kommunen skjer igjennom politisk behandling i kommunestyret.

3.1 Integreringstilskuddet som virkemiddel for rask bosetting og integrering

Staten har ingen sanksjonsmyndighet overfor kommunenes beslutning om bosetting av flyktninger. Likevel har de ulike virkemidler som kan motivere kommunene til å ta imot og integrere flyktninger. Integreringstilskuddet, som ble innført i 1991 og forvaltes av IMDi, regnes som en av statens viktigste virkemiddel for å sikre rask bosetting og forbedre integreringen i kommunene. Integreringstilskuddet skal dekke kommunenes gjennomsnittlige utgifter knyttet til bosetting og integrering av flyktninger i bosettingsåret, samt de neste fire årene (Justis- og beredskapsdepartementet, 2017). Tilskuddet skal bidra slik at kommunene kan gjennomføre «... et planmessig og aktivt bosettings- og integreringsarbeid, slik at flykningene snarest mulig får arbeid og kan forsørge seg selv og ta del i samfunnet» (ibid.). Integreringstilskuddet blir utbetalt uavhengig av hvilke behov den enkelte flyktning har for oppfølging, tiltak og tilrettelegging i kommunen. Kommunen er pliktet til å tilby bolig og introduksjonsprogram til de som bosettes. Utover det forvaltes pengene fritt, noe som gjør at kommunene har mulighet til å koordinere og tilpasse innsatsen lokalt. Likevel er det i utgangspunktet tenkt at tilskuddet skal finansiere kommunens gjennomsnittlige merutgifter knyttet til blant annet innvandrers- og flyktningkontortjenester, sysselsettingstiltak, yrkeskvalifisering, sosialkontor, barn- og ungdomsvernstjenester, tolketjenester, barnehagetjenester, integreringstiltak i grunnskolen, utgifter i den kommunale helsetjenesten, kultur og ungdomstiltak, og støttekontakt (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2018a). Pengene skal altså dekke utgifter knyttet til en rekke ulike tiltak og behov.

I og med at pengene forvaltes fritt kan kommunene i utgangspunktet gå i overskudd dersom de disponerer pengene godt. Likevel påpeker Friberg og Lund (2006) at flere kommuner opplever at tilskuddet ikke er tilstrekkelig til å dekke deres utgifter knyttet til integreringsarbeidet. Hvorvidt tilskuddet dekker kommunenes utgifter, og om de eventuelt går i overskudd, avhenger blant annet av hvorvidt og i så fall hvor fort flykningene kommer i arbeid, slik at de kan forsørge seg selv og delta i samfunnet de er en del av (Friberg & Lund, 2006, s. 7).

Tabell 3.1 Stortingets satser for tilskudd i 2018.

	Bosettingsår	
Integreringstilskudd	År 1 (2018)	237 000 kroner (enslige voksne)
	År 1 (2018)	187 000 kroner (voksne)
	År 1 (2018)	187 000 kroner (enslige mindreårige)
	År 1 (2018)	187 000 kroner (barn)
	År 2 (2017)	239 000 kroner
	År 3 (2016)	171 000 kroner
	År 4 (2015)	85 500 kroner
	År 5 (2014)	71 600 kroner
Barnehagetilskudd	År 1 (2018)	25 800 kroner (engangstilskudd)
Eldretilskudd	År 1 (2018)	167 600 kroner (engangstilskudd)

Kilde: Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2018a.

Som tabell 3.1 viser er integreringstilskuddet størst de første årene og blir gradvis mindre fra år til år. Årsaken til dette er at kommunens utgifter knyttet til bosetting er forventet å være størst de første årene før det avtar gradvis, så lenge de som bosettes integreres i samfunnet – særlig økonomisk.

3.2 Hva påvirker bosettingsviljen? En gjennomgang av tidligere forskning

Integreringstilskuddet, og andre virkemidler som skal motivere kommuner til å bosette flyktninger, tilbys på lik linje til samtlige norske kommuner. Likevel er det stor variasjon i hvor stor andel flyktninger kommunene tar imot, og noen bosetter ingen i det hele tatt (Steen, 2009a). I og med at innvandring og integrering er av stor interesse i norsk politikk, og at integrering starter med å finne et stabilt sted hvor flyktningene kan integreres i samfunnet, er det interessant å kartlegge hva det er som gjør at noen kommuner har større bosettingsvilje enn andre. Ved å få større forståelse for hva som påvirker avgjørelsen om å ta imot flyktninger, kan det bli enklere å sikre en bedre bosettingspolitikk i fremtiden.

Anton Steen, professor ved institutt for statsvitenskap ved Universitetet i Oslo, har undersøkt hva det er som påvirker bosettingsviljen i norske kommuner. Ved siden av at integreringstilskuddet har en positiv effekt på bosettingsvedtak, finner han blant annet at en

allerede god kommuneøkonomi gir flere vedtak. I årene fra 1997 til 2007 er det klart at kommuner med en solid økonomi bosetter forholdsvis mange flyktninger i forhold til folketall i den samme perioden (Steen, 2009a; Steen, 2009b). Videre ser han at sammensetningen av kommunestyret har innvirkning på bosettingsvedtakene. Særlig i kommuner der Fremskrittspartiet står sterkere i kommunestyret blir færre flyktninger bosatt. Hans antakelse om at det er en negativ sammenheng mellom arbeidsledighet og antall bosatte flyktninger blir ikke innfridd. Tvert om viser analysene at kommuner som sliter med sysselsettingen heller ser på bosetting som en mulighet for ny yrkesaktivitet for lokalbefolkningen, fremfor som en kostnad og jobbkonkurranse (ibid.). Blom (2009) på den andre siden finner, i sin undersøkelse av den norske befolkningens holdninger til innvandrere og innvandring, at økt arbeidsledighet og økonomiske nedgangstider fører til at befolkningen har mer negative holdninger knyttet til innvandreres deltakelse på arbeidsmarkedet. Slike negative holdninger kan påvirke lokalpolitikernes vedtak om antall flyktninger som bosettes. Hvordan arbeidsledigheten påvirker bosetting er det derfor uenigheter om innenfor forskningen.

Noen tidligere masterstudenter har også forsøkt å forklare årsakene til ulik bosettingsvilje i kommunene. I en komparativ casestudie utført av Søvik (2014), hvor han sammenligner Skedsmo og Lørenskog kommune, konkluderer han med at de viktigste forklaringsvariablene er lokalpolitisk situasjon, trekk ved iverksettingsenhetene i kommunen og viktige aktørers holdninger til bosetting. Kryvi (2008), som også har gjennomført en komparativ casestudie, hevder i likhet med Søvik (2014) at trekk ved iverksettingsenhetene i kommunen er en viktig forklaringsvariabel. Videre viser hun til at både strukturelle og økonomiske forhold har betydning for vedtaket om bosetting av flyktninger. Hun trekker også frem boligmangel i kommunen som en viktig forklaring (Kryvi, 2008).

Som vi ser fra tidligere forskning er årsakene til ulik bosettingsvilje sammensatt, og det er flere variabler som bidrar til å forklare hva som fremmer og hemmer bosetting av flyktninger i norske kommuner. Litteratursøk viser at sosial kapital ikke er forsket på som en mulig forklaringsvariabel. Det er imidlertid en variabel som kan forventes å påvirke befolkningens vilje til å ta imot og integrere flyktninger, noe som igjen kan påvirke endelig vedtak i kommunestyret.

4. Integrering gjennom kvalifisering av flyktninger

I forbindelse med det økte fokuset på integreringen av flyktninger i det norske samfunnet, har særlig kvalifisering fått stor oppmerksomhet. Kvalifisering kan defineres som alle aktiviteter eller handlinger som gjennomføres med sikte på å komme i jobb eller å ta videre utdanning. Inkludering av flyktninger i arbeidsmarkedet er avgjørende sett fra et overordnet samfunnsperspektiv fordi høy sysselsetting er en av grunnelementene i Norges velferdsstat (Brochmann, 2011). Den demografiske utviklingen bidrar til at det blir en redusert andel yrkesaktive i befolkningen fremover. Dette kan stille velferdssystemet overfor en rekke utfordringer knyttet til dets bærekraft og legitimitet. Deltakelse på arbeidsmarkedet anses også som demokratisk viktig, i og med at arbeid skaper sosial inkludering, forbedring av levekår, ansvarlighet og autonomi (Andersen, 2005). I tillegg anses deltakelse i arbeidslivet som nødvendig sett fra et økonomisk perspektiv, da høyere arbeidsdeltakelse fører til økt produksjon, økte skatteinntekter og et redusert behov for offentlige stønader. Lav deltakelse i arbeidslivet har dessuten negative samfunnsøkonomiske konsekvenser (Meld. St. 30 (2015-2016), 2016). Å få innvandrere ut i arbeid er derfor ansett som den viktigste oppgaven knyttet til integrering, og målet er at så mange som mulig kommer i jobb, blir skattebetalere og deltakende borgere (ibid., s. 10).

4.1 Introduksjonsprogram som virkemiddel for integreringen

I Stortingsmelding 30 (2015-2016) understrekes det at målrettet kvalifisering og tidlig tilrettelegging for arbeid er avgjørende for å sikre en høy grad av sysselsetting og dekke et fremtidig behov for arbeidskraft (Meld. St. 30 (2015-2016), 2016, s. 51). I et forsøk på å sikre en høyere grad av sysselsetting blant flyktninger i Norge ble introduksjonsloven vedtatt i 2003 (Introduksjonsloven, 2003). Den lovfester blant annet at kommunene som tar imot flyktninger er pliktige til å betale introduksjonsstønad og tilby et introduksjonsprogram til de som er i målgruppen. Målgruppen for introduksjonsprogrammet er de som får asyl, er overføringsflyktninger, får opphold av beskyttelseslignende grunner etter søknad om asyl eller er familiegjenforente med en av de overnevnte gruppene (Meld. St. 30 (2015-2016), 2016, s. 53). Det gjelder alle mellom 18 og 55 år som har behov for grunnleggende kvalifisering, og det er en rett og plikt for den enkelte å delta. Programmet skal være helårig og på fulltid, og regler for fravær og permisjon er bygget på reglene i arbeidslivet (Enes & Henriksen, 2012). Introduksjonsstønnen betales ut som lønn, og ved ugyldig fravær trekkes deltakerne i denne

stønaden. Ideen er at ved å ta utgangspunkt i det norske arbeidslivets betingelser knyttet til fravær og lønn, vil overgangen til jobb være enklere etter avsluttet introduksjonsprogram.

Tilbudet skal være individuelt tilrettelagt, det skal utformes med utgangspunkt i den enkeltes bakgrunn og opplæringsbehov, og skal som hovedregel vare i inntil to år. Opplæring i norsk og samfunnskunnskap inngår som en viktig del av introduksjonsprogrammet, og dette er kommunene pliktige til å tilby. Ellers kan kommunene selv avgjøre hvordan de ønsker å organisere introduksjonsprogrammet, men blant annet arbeidspraksis og andre tiltak som forbereder til videre opplæring eller tilknytning til arbeidslivet inngår gjerne i tilbudet. Introduksjonsprogrammet anses som det viktigste virkemiddelet i arbeidet for at innvandrere med fluktbakgrunn kommer i jobb eller utdanning (Meld. St. 30 (2015-2016), 2016, s. 52). Målsettingen er at 70 prosent av deltakerne skal være i arbeid eller utdanning et år etter endt program (Djuve et al., 2017).

4.2 Hva påvirker integreringsevnen? En gjennomgang av tidligere forskning

Til tross for at introduksjonsloven har vært gjeldende i over et tiår, viser tidligere studier at sysselsettingen blant flyktninger og familiegjenforente flyktninger er vesentlig lavere enn hva som gjelder for resten av den norske befolkningen (Olsen, 2014). 71 prosent av menn og 66 prosent av kvinnene i Norge mellom 15 og 74 år var sysselsatt ved slutten av 2014. Blant innvandrere var tallene 68 prosent og 58 prosent (Meld. St. 30 (2015-2015), 2016, s. 9). Resultatoppnåelsen med tanke på kvalifisering varierer også i stor grad fra kommune til kommune. Tronstad (2015) fant at i perioden 2008-2012 var 63 prosent av de som hadde utført introduksjonsprogrammet ute i arbeid eller høyere utdanning et år etter endt program. I kommunen med lavest overgangsrate var 37 prosent ute i arbeid eller høyere utdanning et år etter endt introduksjonsprogram, hele 47 prosentpoeng lavere enn den kommunen med høyest overgangsrate (Tronstad, 2015).

En rekke forskere har forsøkt å finne ut av hva som bidrar til variasjonen i resultatoppnåelse (Kavli, Hagelund & Bråthen, 2007; Enes & Henriksen, 2012; Lillegård & Seierstad, 2013; Blom & Enes, 2015; Tronstad, 2015; Djuve et al., 2017). Noen har forklart variasjonen ved å se på egenskaper ved flyktningene i de ulike kommunene, blant annet kjønn, alder og opprinnelsesland (Enes & Henriksen, 2012). I følge Blom og Enes (2015) synker sannsynligheten for å komme ut i arbeid eller utdanning med alderen. Resultatene varierer også

etter landbakgrunn, og menn har større overgangsrate enn kvinner. Andre forskere trekker også inn strukturelle faktorer som arbeidsmarkedet, samt hvor mange flyktninger som bor i de ulike kommunene (Kavli et al., 2007; Lillegård & Seierstad, 2013). Jo større registrerte arbeidsledighet i kommunen, jo lavere er sannsynligheten for overgang til arbeid (ibid.).

I en analyse utført av Lillegård og Seierstad (2013) kommer det imidlertid frem at hverken lokale arbeidsforhold eller flyktningenes sammensetning kan forklare variasjonen i kommunenes resultatoppgåelse i tilstrekkelig grad. Selv om mange av variablene knyttet til individuelle egenskaper og strukturelle faktorer har stor effekt på individnivå, forklarer de kun i liten grad forskjeller på aggregert kommunenivå (Lillegård & Seierstad, 2013).

Det at for eksempel noen kommuner har høy arbeidsledighet, får mange flyktninger fra bestemte land, eller at de som kommer til en kommune har lav utdanning, viser altså ikke å forklare de store ulikhetene. Faktum er at de observerte kommuneresultatene varierer så mye at de «beste» kommunene har en tendens til å være best, og de «dårligste» kommunene har en tendens til å være dårligst, også når vi korrigerer for variablene som går på flyktningenes kjennetegn eller kommunens forutsetninger (ibid., s. 24).

Analysen danner et utgangspunkt for å se nærmere på hvilke andre forhold som kan forklare den lokale variasjonen. Blant annet antar de at alt fra lokale ildsjeler og bedrifter som tilbyr praksisplasser, til organiseringen av- og innholdet i selve introduksjonsprogrammet kan forklare noe av variasjonen (ibid.). Med utgangspunkt i dette har Tronstad (2015) gjort en analyse av hvorvidt det er egenskaper ved flyktningene, strukturelle kommunevariabler, eller organiseringen av introduksjonsprogrammet som forklarer variasjonen i resultatoppgåelse i kommunene i Norge. Organiseringsvariabelen han inkluderer i analysen er om introduksjonsprogrammet er organisert i eller utenfor NAV. Når han kontrollerer for deltakernes sammensetning og lokale arbeidsmarkedsforshold, finner han ingen holdepunkt for å si at kommuner med introduksjonsprogram organisert i NAV har bedre resultater enn kommuner som har organisert det utenfor NAV. Antakelsen om at organisering kan bidra til å forklare forskjellene mellom kommunene blir i liten grad innfridd i analysen (Tronstad, 2015).

En omfattende undersøkelse av introduksjonsprogrammet (Djuve et al., 2017) finner imidlertid at andre organiseringsvariabler er av betydning for overgangen til arbeid eller utdanning, etter at forhold som individuelle kjennetegn og strukturelle kommunevariabler er kontrollert for. Både brukermedvirkning, heldagsprogram og arbeidsretting virker positivt på overgangen til arbeid eller utdanning (ibid., s. 274). I en utfyllende analyse finner de likevel at noen av de «beste» kommunene i Norge organiserer introduksjonsprogrammet svært ulikt. For eksempel er det noen som satser på norskopplæring og som får gode resultater fra det, mens andre satser på praksisplasser og får like gode resultater. De finner også at enkelte kommuner som har langt bedre resultater enn gjennomsnittet, også har høy overgangsrate blant deltakere som det utfra individuelle kjennetegn skal være vanskeligere å integrere (ibid., s. 303). Det vil si at selv om flere av faktorene de forsker på bidrar til resultatoppnåelse, finnes det likevel andre forhold utenfor individuelle kjennetegn, strukturelle kommunevariabler samt organiseringen av introduksjonsprogrammet som påvirker overgangen til arbeid eller utdanning. Djuve et al. understreker at det er behov for mer forskning, og foreslår at blant annet motivasjon, nettverk og tilhørighet må forventes å ha stor betydning for integrering av flyktninger (ibid., s. 315).

Som vi ser er det flere variabler som bidrar til å forklare variasjonen mellom kommunene. Likevel kommer det frem at kommuner med helt ulike forutsetninger og tilnærminger kan score relativt likt på overgangsraten. Med utgangspunkt i antakelsen om at nettverk og tilhørighet er av betydning for integrering, ønsker jeg å trekke inn sosial kapital som en mulig forklaringsvariabel.

5. Sosial kapital

Sosial kapital er en kombinasjon av to svært ulike begreper. «Sosial» indikerer at fenomenet er relasjonelt, som videre innebærer at det handler om samspill mellom mennesker. Begrepet «kapital» indikerer at vi har å gjøre med noe som burde forstås som en ressurs for de som har tilgang på en slik kapital. Men de som ikke er i direkte besittelse av denne typen kapital kan likevel, under visse betingelser, nyte av ressursen (Rothstein & Stolle, 2003). Sosial kapital er mye brukt i samfunnsforskningen som en betegnelse på samfunnets evne til å samarbeide og skape tillitsfulle relasjoner mellom individer, noe som styrker fellesskapets evne til å løse kollektive utfordringer (Hansen, 2016).

Begrepet hevdes å ha blitt innført allerede i 1916 av Lyda Judson Hanifan. Hanifan, som var skoleinspektør, mente at det ikke kun var behov for økonomisk kapital, men også et større samfunnsmessig engasjement, for at skolene skulle være bedre opprustet (Rønning & Starrin, 2009). Han ønsket å formidle fordelene som fulgte av å bli kjent- og samarbeide med individene i samfunnet:

The individual is helpless socially, if left entirely to himself ... If he comes into contact with his neighbor, and they with other neighbors, there will be an accumulation of social capital, which may immediately satisfy his social needs and which may bear a social potentiality sufficient to the substantial improvement of living conditions in the whole community (Hanifan, 1916, s. 130).

Ifølge Hanifan vil samarbeid blant individene i samfunnet bringe med seg sympati og en følelse av fellesskap, som både individet og samfunnet som helhet vil dra nytte av (Hanifan, 1916, s. 130-131). Nesten alle elementene fra Hanifans definisjon finnes i nyere definisjoner av sosial kapital. Selv om han regnes som den første til å anvende og definere begrepet, tok det lang tid før sosial kapital fikk noen særlig oppmerksomhet i forskningssammenheng (Rønning & Starrin, 2009).

Fra midten av 1990-tallet og frem til i dag har sosial kapital fått et økt fokus og er utbredt innenfor en rekke ulike fagdisipliner, blant annet sosiologi, statsvitenskap og økonomi (Svendsen & Svendsen, 2009). Særlig den franske sosiologen Pierre Bourdieu, den amerikanske sosiologen James Coleman og den amerikanske statsviteren Robert Putnam har satt sosial kapital på kartet i nyere tid. Både Bourdieu (1980) og Coleman (1988) tok

utgangspunkt i individer eller små grupper når de forklarte fordelene som oppstår på individnivå i kraft av deres bånd med andre. Den store interessen blant forskere i andre fagdisipliner oppsto først når Putnam koplet konseptet til å forklare ulike utfall på samfunnsnivå, hvor han blant annet snakket om beholdningen av sosial kapital i et samfunn og de mulige effektene dette hadde på samfunnets utvikling.

I Putnams definisjon av sosial kapital blir nettverk, gjensidig tillit og normdannede aktiviteter sett på som elementer av sosial kapital, som samlet sett muliggjør kollektiv handling. Han hevder at sosial kapital er helt sentralt for å forstå betydningen nettverk har for enkeltindividers kopleing til samfunnslivet, noe som danner grunnlaget for et aktivt samfunnsliv med engasjerte og integrerte samfunnsborgere (Putnam, 2000). Sosial kapital fremmer samarbeid, noe som har positive effekter både for individet men også på det overordnede samfunnsnivået som han refererer til som eksterne virkninger (Putnam, 2001). Som eksempel på en slik positiv ekstern virkning hevder han at kriminaliteten i et nabolag reduseres som følge av sosial tilknytning, slik at også beboere som selv ikke deltar i ulike nabolagsaktiviteter likevel nyter godt av den sosiale kapitalen i nabolaget (ibid.). Putnams bidrag til konseptet inspirerte til mer forskning på feltet, og et stort antall studier har funnet at sosial kapital har positive sosiale, politiske og økonomiske effekter (Putnam, 1993; Korbin & Culton, 1997; Sampson & Morenoff, 1997; Putnam, 2000; Temple, 2001; Woolcock, 2001; Helliwell & Putnam, 2004).

5.1 Ulike dimensjoner innenfor sosial kapital

Som følge av et stort antall studier som knytter sosial kapital til samfunnsmessig utvikling har konseptet fått økt oppmerksomhet både blant forskere og politikere, og særlig diskusjonene rundt hvordan man skal definere og anvende begrepet har vært intens (Rothstein & Stolle, 2003). Kritikere til konseptet hevder at det er for vagt, overflødig og dårlig definert (Levi, 1996; Paldam, 2000). Denne kritikken er ikke unikt knyttet til sosial kapital, tvert imot er de fleste konsepter innenfor samfunnsvitenskapen vanskelig å definere. Populære konsepter, slik som sosial kapital, risikerer å bli brukt i så mange ulike sammenhenger slik at konseptet utvides og står i fare for å miste sin forklaringskraft (Rothstein & Stolle, 2003). For å unngå dette hevder blant annet Putnam at det er viktig å konkretisere hvilke dimensjoner av sosial kapital man velger å forske på.

Accepting that there is no single form of social capital, we need to think about the multiple dimensions of social capital. High on the research priority list in the area of

social capital, as far as I am concerned, is developing the theoretically coherent and empirically valid typologies or dimensions along which social capital should vary (Putnam, 2001, s. 2).

Med utgangspunkt i dette har flere teoretikere forsøkt å utvikle en klassifisering av de ulike dimensjonene ved begrepet. Særlig fire viktige skiller av sosial kapital har utmerket seg (Putnam & Gross, 2002).

- 1) *Formell versus uformell sosial kapital*. Noen former for sosial kapital er formelt organisert. Dette gjelder blant annet deltakelse i fagforeninger og idrettslag. Andre former for sosial kapital er derimot svært uformelle, blant annet familie, venner og nabolag (Putnam & Gross, 2002, s. 9 – 10; Rønning & Starrin, 2009, s. 26).
- 2) *Tykk versus tynn sosial kapital*. Noen former for sosial kapital er tett sammenvevd for eksempel ved at vi jobber sammen eller har de samme fritidsinteressene. Slike sammenvevde former refereres til som tykk sosial kapital. Tynn sosial kapital handler om nesten usynlige former for sosial kapital, og innebærer tilknytningen vi har til personer vi ser i få sammenhenger og har få felles venner med. Et eksempel er personer vi kun møter i heisen eller i køen på matbutikken, men som vi likevel gir et lite nikk til (Putnam & Gross, 2002, s. 10; Rønning & Starrin, 2009, s. 27).
- 3) *Innadvendt versus utadvendt sosial kapital*. Noen former for sosial kapital er innadvendte. Det vil si at de er rettet mot å fremme medlemmenes materielle, politiske og sosiale interesser. Denne kategorien er som regel organisert langs klasse, kjønn eller etniske linjer. Andre former for sosial kapital er utadvendte ved at de er opptatt av offentlige goder og har som formål å hjelpe andre. Et eksempel på utadvendte former for sosial kapital er frivillige organisasjoner (Putnam & Gross, 2002, s. 11; Rønning & Starrin, 2009, s. 27).
- 4) *«Bridging» versus «bonding» sosial kapital*. Dette skillet har flere likhetstrekk med innadvendt versus utadvendt sosial kapital. Bonding (bindende) handler om en form for sosial kapital som binder sammen individer som er like hverandre, for eksempel med tanke på kjønn, alder eller etnisitet, hvor den gjensidige tilliten mellom individene innad i gruppen er svært høy, mens tilliten til individene som ikke er en del av gruppen er lavere (Hansen, 2016). Bridging (brobyggende) på den andre siden handler om sosial kapital som fungerer som en form for brobygging mellom innbyggerne fra ulike sosiale

og kulturelle miljøer. Denne brobyggingen bidrar til at man utvikler tillitsfulle relasjoner mellom mennesker som man i utgangspunktet ikke kjenner (ibid.).

Bindende og brobyggende sosial kapital er kanskje de viktigste dimensjonene og det mest brukte skillet i teori om sosial kapital (Putnam, 2001). Med utgangspunkt i dette skillet har en rekke forskere forsøkt å undersøke de varierende effektene sosial kapital kan ha.

Bindende sosial kapital kan gi bestemte lokalsamfunn eller grupper en følelse av identitet og felles hensikt. Ifølge Ødegård (2010) bidrar bindende sosial kapital til å forsterke båndene mellom homogene grupper, noe som fyller viktige funksjoner fordi det skaper et tett samhold. Hun fremmer etnisk baserte foreninger som eksempel på denne typen sosial kapital, og understreker viktigheten med slike foreninger ved at det gir sosial og psykologisk støtte til marginaliserte grupper i samfunnet (Ødegård, 2010, s. 32). For innvandrergupper fungerer etnisitet som en kilde til adaptiv forandring når de først kommer til deres nye land, og de er avhengige av denne dimensjonen av sosial kapital for veiledning og støtte (OECD, 2001). Til tross for at bindende bånd gir bestemte lokalsamfunn eller grupper en følelse av identitet og felles hensikt, kan slike bånd fort bli grunnlaget for å fremme et fåtalls interesser (ibid.). Ved at bindende nettverk tiltrekker seg mennesker med lignende bakgrunn kan slike nettverk resultere i isolasjon og en intensivering av innover-fokusert oppførsel, noe som kan forsterke eksisterende sosiale skillelinjer. I denne sammenhengen har bindende sosial kapital til tider vært fremmet som den «mørkere» siden av konseptet, som mangler fordelaktige eksterne virkninger (Putnam & Gross, 2002). Dermed er det også behov for brobyggende bånd som overskrider sosiale ulikheter, slik som religion, etnisitet og sosioøkonomisk status (OECD, 2001).

Brobyggende sosial kapital defineres som de nettverkene som krysser sosiale grenser. Medlemmer av slike nettverk har større sannsynlighet for å komme i kontakt med et mangfold av ulike mennesker, noe som hindrer utviklingen av isolert tillit og nettverk (Paxton, 2002, s. 259). Brobyggende sosial kapital produseres i nettverk hvor det knyttes bånd på tvers av sosiale skillelinjer. Ifølge Putnam vil brobyggende sosial kapital ha større kapasitet til å frembringe en følelse av identitet og gjensidighet på tvers av ulikheter mellom individene (Putnam, 2000). Den brobyggende dimensjonen er generelt sett forventet å representere en «lys» side av sosial kapital, og å ha positive effekter på samfunnet som helhet (Putnam & Gross, 2002). Det finnes en rekke studier som underbygger dette argumentet.

OECD-rapporten «The Well-Being of Nations: The Role of Human and Social Capital» (2001) tar for seg sammenhengen mellom sosial kapital og sosial ulikhet, og viser til en rekke fordeler som følger av en høy grad av sosial kapital i et samfunn. Blant annet hevder de at akutte former for sosial ekskludering – på bakgrunn av sosial, etnisk, eller kjønnsbasert status – går hånd i hånd med lavere grad av sosial kapital på samfunnsnivå. Her blir særlig brobyggende sosial kapital trukket frem som en avgjørende dimensjon. Med en lav grad av brobyggende sosial kapital vil ulike grupper i samfunnet være mindre tilbøyelig til å samarbeide med- og stole på andre grupper, uavhengig av om det er en høy grad av bindende sosial kapital innenfor gruppa (OECD, 2001). Videre viser rapporten til at land eller regioner med en høy grad av tillit og samfunnsengasjement har en tendens til å være mer likestilte hva gjelder inntekt, voksnes leseferdigheter og tilgang på videre læring (ibid.). I en studie gjennomført av Coffé og Geys (2008) finner de at bindende grupper innehar lavere nivåer av sosiale og samfunnsmessige holdninger. Brobyggende grupper derimot føler seg mindre politisk maktesløse, er mindre individualistiske og mer tolerante ovenfor innvandrere (Coffé & Geys, 2008, s. 364). Disse funnene blir støttet av en undersøkelse gjennomført av Geys og Murdoch (2008), som også ser at medlemmenes samfunnsmessige holdninger i brobyggende nettverk er mer tolerante.

Brobyggende sosial kapital hevdes å ha positive effekter på samfunnet ved at det skaper gjensidig forståelse og hindrer grobunn for konflikter, og dermed fremmer en sterk og varig sosial integrasjon i det moderne samfunn (Rønning & Starrin, 2009, s. 28; Hansen, 2016). Denne formen har altså eksterne virkninger. Likevel er også bindende sosial viktig, særlig på individnivå, ved at det er i denne typen nettverk vi får den viktigste sosiale støtten (Putnam & Gross, 2002, s. 11). Til tross for at skillet mellom bindende og brobyggende sosial kapital virker relativt tydelig i teorien, er det en utfordring empirisk sett å skille mellom de to typene nettverk (Coffé & Geys, 2008). I virkeligheten er ikke bindende- og brobyggende sosial kapital enten/eller kategorier som ulike sosiale nettverk enkelt kan deles inn i. De er heller «mer eller mindre» dimensjoner som vi kan bruke for å undersøke ulike former for sosial kapital (Putnam, 2000, s. 23). Dermed er ulike indikatorer på sosial kapital ikke enten bindende eller brobyggende, men mer det ene enn det andre.

5.2 Altruisme; frivillighet og filantropi som indikatorer på sosial kapital

Det finnes en rekke ulike indikatorer som brukes når man operasjonaliserer og måler sosial kapital. Avhengig av hvilke dimensjoner man forsker på innen sosial kapital, er gjerne noen

indikatorer mer egnet enn andre. En mye brukt indikator er *nettverk* som omhandler formelle medlemskap i ulike organisasjoner og foreninger, samt deltakelse i mange former for uformelle nettverk (Putnam, 2001). På samfunnsnivå kan denne indikatoren måles ved å registrere mengden av sosiale forbindelser, både formelle og uformelle, som individene i gjennomsnitt har i et samfunn. En annen indikator som brukes i store deler av forskningen er graden av *tillit*. På samfunnsnivå måles dette ved å registrere om folk generelt sett tror at andre i deres samfunn kan stoles på, og om de selv generelt sett oppfattes som pålitelige av andre aktører (Rothstein & Stolle, 2003).

Altruisme (det å gjøre gode ting for andre mennesker) – blant annet *frivillighet* og *filantropi* – brukes også som indikatorer på sosial kapital. Ifølge Putnam (2000 & 2001) er ikke altruisme en direkte del av definisjonen av sosial kapital, men empirisk sett viser det seg likevel å være en svært sterk sammenheng mellom altruisme og sosial tilhørighet. De som gir blod eller penger, og de som bruker tiden sin på å være frivillig, er mennesker som er mer engasjert i samfunnet de er en del av. Blant annet er deltakelse i frivillige organisasjoner hevdet å skape et miljø hvor sosial tillit, samt normer og verdier som fremmer samarbeid, kan utvikle seg (Putnam, 1993; Stolle & Rochon, 1998). Videre er denne tilliten og normene for samarbeid vist å ha eksterne virkninger, slik at det også vil omfatte de som ikke er like aktive i frivillige organisasjoner (Stolle, 2001). På denne måten er altruisme et viktig tegn på sosial kapital, og dermed hevder Putnam at det er interessant å inkludere indikatorer som filantropi og frivillighet når man studerer sosial kapital sin effekt på samfunnet (Putnam, 2001, s. 7).

Frivillighet blir løftet frem som en viktig arena hvor man møter mennesker som er annerledes enn seg selv. Til tross for ulikhetene forsøker medlemmene å få til noe i fellesskap, noe som kan bidra til å bygge broer over motsetninger i samfunnet (Putnam, 2000; Ødegård, 2010). I denne sammenhengen kan frivillighet knyttes til den brobyggende dimensjonen av sosial kapital med eksterne virkninger på samfunnsnivå. Forskere er imidlertid uenige om i hvilken grad «face-to-face» kontakt, det vil si aktiv deltakelse i frivillige organisasjoner, er nødvendig for å fremme den sosiale tilhørigheten som skaper sosial kapital. En undersøkelse gjennomført av Wollebaek og Selle (2002) viser at passiv deltakelse (medlemskap i frivillige organisasjoner) bidrar til sosial kapital på lik linje som aktiv deltakelse. Ifølge van Oorschot og Arts (2005) er passiv deltakelse et tegn på engasjement ovenfor samfunnet, og de inkluderer dermed denne indikatoren når de måler sosial kapital. Hustinx, Van den Bosch og Delcour (2013) undersøker forholdet mellom passiv deltakelse, finansiell støtte og sosial kapital. De finner at finansiell

støtte (filantropi) skiller seg fra passiv deltakelse på ulike måter, men at begge deler genererer en svært sterk link til sosial kapital (Hustinx et al., 2013). Funnene underbygger argumentet om at «face-to-face» kontakt ikke er en nødvendig betingelse for dannelsen av sosial kapital. Dermed kan både filantropi og frivillighet brukes som indikator når man måler graden av sosial kapital i et samfunn.

I denne oppgaven forstår jeg, i likhet med blant annet Putnam (2000), sosial kapital som et aggregert samfunnsmessig konsept, og operasjonaliserer det dermed som en egenskap ved samfunn heller enn individer. Dermed tar jeg utgangspunkt i antakelsen om at sosial kapital har positive eksterne virkninger på samfunnsnivå. Jeg inkluderer filantropi som indikator på sosial kapital, og fokuserer dermed i hovedsak på dimensjonene som omhandler den utadvendte og brobyggende sosiale kapitalen. Nedenfor vil jeg knytte sosial kapital til problemstillingenes avhengige variabler.

5.3 Sosial kapital og bosettingsvilje

Tidligere forskning har vist at årsakene til ulik bosettingsvilje er sammensatt, og det er flere variabler som er med på å forklare hva som fremmer og hemmer bosetting av flyktninger i norske kommuner. Mitt litteratursøk viste at sosial kapital ikke er forsket systematisk på som en mulig forklaringsvariabel. Det er imidlertid en variabel som kan forventes å påvirke befolkningens vilje til å ta imot og integrere flyktninger, noe som igjen kan påvirke endelig vedtak i kommunestyret.

Partiene i kommunestyrene må ta hensyn til folkemeningene når antall flyktninger som skal bosettes i kommunen vedtas. Ifølge Steen (2009a) er fremmedskeptiske holdninger i befolkningen et viktig bakteppe for å forstå hvordan de politiske partiene i kommunene forholder seg til statens anmodninger om bosetting. Han påpeker at skepsis blant innbyggerne i kommunen kan mobilisere til protest og påvirke de valgte representantene i kommunestyrene (Steen, 2009a). I denne sammenhengen er spørsmål knyttet til sosial kapital relevant. Særlig de ulike dimensjonene innadvendt versus utadvendt, og bindende versus brobyggende, sosial kapital kan være med på å forklare hva som fremmer og hemmer kommuners bosettingsvilje. Dersom befolkningen er mer innadvendt og bindende, hvor den gjensidige tilliten mellom individene som er like hverandre er svært høy mens tilliten til individer som er ulike en selv og ikke en del av gruppen er lavere, kan man tenke seg at befolkningens holdninger knyttet til bosetting av flyktninger er negativ. Eksisterer det derimot en mer utadvendt og brobyggende

form for sosial kapital i kommunen, hvor man utvikler tillitsfulle relasjoner mellom mennesker som er ulike seg selv og er mer tolerante ovenfor innvandrere, kan man tenke seg at befolkningens holdninger knyttet til bosetting er mer positiv. I og med at befolkningens holdninger er med på å påvirke kommunestyrets vedtak om bosetting, kan sosial kapital forventes å være av betydning.

I denne studien ønsker jeg derfor å undersøke om sosial kapital har en effekt på bosettingsviljen i norske kommuner. Jeg inkluderer filantropi som indikator på sosial kapital, og fokuserer dermed i hovedsak på dimensjonene knyttet til utadventt og brobyggende sosial kapital. Med utgangspunkt i dette antar jeg at en utadventt og brobyggende sosial kapital har en positiv effekt på bosettingsviljen i kommunene, ved at den skaper tillit mellom mennesker som er ulike hverandre og fremmer et ønske blant befolkningen om å hjelpe de som trenger det. Med en slik holdning i befolkningen kan man anta at kommunestyrets vedtak om antall flyktninger som skal bosettes er høyere. Med dette som utgangspunkt er min hypotese følgende:

Jo høyere grad av sosial kapital i en kommune, desto høyere bosettingsvilje har kommunen.

5.4 Sosial kapital og integrering

Som tidligere forskning viser er det flere variabler som er med på å forklare variasjonen i integrering i norske kommuner. Likevel kommer det frem at kommuner med helt ulike utgangspunkt og tilnærminger kan score relativt likt på graden av integrering. Med utgangspunkt i antakelsen som ble fremmet av Djuve et al. (2017) om at nettverk og tilhørighet er av betydning for overgangen til arbeid og utdanning, ønsker jeg å trekke inn sosial kapital som en mulig forklaringsvariabel.

Stortingsmelding 30 (2016) fremmer nettverk og tilhørighet som avgjørende for integreringen av innvandrere. Her blir blant annet det lokale kulturlivet og frivillige organisasjoner fremmet som viktige arenaer for innvandreres tilknytning til skole, arbeidsliv og deltakelse i lokalsamfunnet (Meld. St. 30 (2015-2016), 2016). Å delta på slike arenaer gir mulighet for å praktisere norsk og bli kjent med det norske samfunnet, og samtidig kan det danne sosiale nettverk som skaper trivsel og tilhørighet. På denne måten er det å bygge nettverk og delta på ulike arenaer i samfunnet en viktig del av integreringsprosessen. For nyankomne innvandrere og andre innvandrere er formelle og uformelle nettverk også viktige kanaler for å komme i

arbeid. Dette blir blant annet understreket i en undersøkelse gjennomført av Barbieri, Russell og Paugam (1999, i OECD, 2001, s. 58-59) som finner at brobyggende sosial kapital er en viktig ressurs for personer som er på utkikk etter arbeid. Mange stillinger i Norge lyses ikke ut, men formidles gjennom nettverk. Å delta i lokale nettverk kan dermed gjøre det enklere for mange å komme i jobb (Meld. St. 30 (2015-2016), 2016).

Innvandrerens manglende tilhørighet til samfunnet kan samtidig føre til lav grad av tillit og trygghet blant innbyggere, og kan ha negative konsekvenser for integrering. Manglende tilhørighet kan blant annet oppstå ved å ikke bli inkludert på ulike arenaer i samfunnet. Diskriminering fører til barrierer for deltakelse i blant annet arbeidsmarkedet og utdanningssystemet, og kan være et hinder innvandrers deltakelse i samfunnet generelt (Meld. St. 30 (2015-2016), 2016). På denne måten kan diskriminering, og opplevelsen av å ikke høre til, ha en negativ effekt på flere av de viktigste målene innenfor integrering. En stor andel av personer med innvandrerbakgrunn møter på ulike former for diskriminering på grunnlag av blant annet religion, hudfarge og etnisk tilhørighet. Blant annet viser en studie fra 2012 at sannsynligheten for å bli innkalt til jobbintervju reduseres i gjennomsnitt med 25 prosent dersom søkeren har et utenlandsk navn (Midtbøen & Rogstad, 2012). Det vil si at sjansene for å få en jobb reduseres dersom man er en innvandrer, og dette er enda en faktor som vanskeliggjør overgangen fra introduksjonsprogrammet til arbeidslivet.

I denne sammenhengen er dimensjonene innadvendt versus utadvendt sosial kapital, og bindende versus brobyggende sosial kapital, relevant. I et samfunn hvor det eksisterer sterke innadvendte og bindende relasjoner mellom individer som er like hverandre, og hvor tilliten til individer som er ulike selv er lav, kan man forvente at det eksisterer en høyere grad av diskriminering av innvandrere på ulike samfunnsområder. Da vil blant annet overgangen til arbeid være mer utfordrende for flyktninger. Eksisterer det derimot en mer utadvendt og brobyggende form for sosial kapital i samfunnet, hvor det i større grad utvikles tillitsfulle relasjoner mellom mennesker med ulik bakgrunn og hvor befolkningen er mer tolerante ovenfor innvandrere, kan man forvente at tilhørigheten til- og deltakelsen på ulike arenaer i samfunnet er høyere. Da kan det forventes at blant annet overgangen til arbeidslivet vil være enklere for flyktninger. I og med at tillit og tilhørighet antas å påvirke integrering, kan sosial kapital være av betydning for variasjonen mellom kommuner knyttet til integreringsresultater.

Det finnes noen forskere som har forsøkt å forklare variasjonen i integrering med sosial kapital. Ødegård (2010) trekker frem sosial kapital som avgjørende for en sosial og politisk integrering av innvandrere. I en caseundersøkelse av Veitvet i Oslo finner hun ut at både bindende og brobyggende sosial kapital, så vel som en utfyllende dimensjon, «linking» sosial kapital, er av betydning for integreringsprosessen. Borgersen (2011) går i dybden i en liten kommune når hun forsøker å finne noen faktorer og prosesser som er sentrale for å nå målet om arbeid eller utdanning etter endt introduksjonsprogram. Med utgangspunkt i teori om sosial kapital finner hun blant annet at støtte i egne nettverksetableringer (bindende sosial kapital) og kontakt med ulike mennesker i samfunnet (brobyggende sosial kapital) bidrar til integrering til arbeidslivet. Nannestad (2010) har forsket på sammenhengen mellom sosial kapital (målt i generell tillit) og integrering (målt som andelen arbeidsledige innvandrere sett i forhold til den lokale befolkningen) i femten europeiske land. Han antar at en høyere grad av tillit i befolkningen vil bidra til lavere arbeidsledighetsnivå blant innvandrere. Han finner at det er en negativ sammenheng mellom sosial kapital og arbeidsledighet blant innvandrere (Nannestad, 2010). Det vil si at i land hvor det er en høy grad av generell tillit blant befolkningen er det også en lavere andel arbeidsledige blant innvandrere, som betyr at sosial kapital har en positiv effekt på integrering.

Sammenhengen mellom sosial kapital og integrering er altså undersøkt av noen tidligere forskere. Men denne sammenhengen har ikke blitt undersøkt kvantitativt på kommunenivå i Norge. I denne undersøkelsen ønsker jeg derfor å undersøke sosial kapital sin effekt på integrering i norske kommuner. Jeg inkluderer filantropi som indikator på sosial kapital, og fokuserer dermed i hovedsak på dimensjonene som omhandler den utadvendte og brobyggende sosiale kapitalen. Med utgangspunkt i dette antar jeg at brobyggende sosial kapital har en positiv effekt på integrering, ved at det fremmer en sterk og varig sosial integrasjon i samfunnet, og skaper en gjensidig forståelse for mennesker som er ulike en selv. Ved hjelp av en slik forståelse, og med et ønske om å gjøre gode ting for andre mennesker, kan man forvente at det vil være enklere for flyktninger å få innpass i det samfunnet de kommer til og videre å delta i arbeid og utdanning. Med dette som utgangspunkt er min hypotese følgende:

Jo høyere grad av sosial kapital i en kommune, desto bedre lykkes kommunen med integrering.

6. Metode

Både kvalitativ og kvantitativ metode kan være systematisk og vitenskapelig (King, 1994). Ut ifra hva slags problemstilling man skal undersøke vil det gjerne være mer hensiktsmessig å velge den ene tilnærmingen fremfor den andre. Jeg ønsker å belyse følgende problemstillinger:

«Hvilken effekt har sosial kapital på norske kommuners bosettingsvilje?».

«Hvilken effekt har sosial kapital på integreringen av flyktninger i norske kommuner?».

I og med at norske kommuner er svært mangfoldige, blant annet med tanke på bosettingsvilje og graden av integrering, er det mest hensiktsmessig med en kvantitativ tilnærming. Dessuten er det ikke mulig å generalisere og måle effekter på tvers av kommuner uten å gjennomføre kvantitative analyser. Dermed er ikke bruk av kvalitativ metode egnet her. Jeg vil gjennomføre en tverrsnittstudie av 383 norske kommuner i problemstillingen som tar for seg bosettingsvilje, og av 114 norske kommuner i problemstillingen som tar for seg integrering. På denne måten vil det være mulig å se på korrelasjoner mellom gitte variabler, og finne ut om den uavhengige variabelen sosial kapital forklarer noe av variasjonen i de avhengige variablene bosettingsvilje og integrering.

Dette kapittelet tar sikte på å beskrive hvordan jeg skal gå frem for å belyse problemstillingene. Først kommer en redegjørelse av utvalget. Deretter blir utgangspunktet for datainnsamlingen og målingen av variablene beskrevet, før analysemodellene presenteres. Avslutningsvis følger en vurdering av oppgavens reliabilitet og validitet.

6.1 Utvalg

Sosial kapital, med særlig utgangspunkt i Putnams beskrivelse, er en kollektiv fremfor en individuell ressurs. Det betyr at sosial kapital burde måles på et kollektivt nivå, med samfunn, regioner eller land som analyseenhet (Stolle & Rochon, 1998, s. 50). Analyseenheten for oppgaven er norske kommuner. Problemstillingen knyttet til bosettingsvilje skal belyses ved å analysere data om variasjonen mellom 383 kommuner i Norge. IMDi sensurerer data om kommuner som har bosatt mellom 1-4 flyktninger av hensyn til personvern og disse kommunene er dermed ikke en del av utvalget. Problemstillingen som tar for seg integrering skal belyses ved å analysere data om variasjonen mellom et utvalg på 114 norske kommuner. I utgangspunktet tar langt flere kommuner imot flyktninger enn hva utvalget tilsier. Årsaken til

at jeg har måtte begrense meg til 114 kommuner er at det er ikke tilgjengelig informasjon om den avhengige variabelen (overgangen til arbeid eller utdanning) i resterende kommuner i Norge. I statistikktabellen til Statistisk sentralbyrå (SSB) blir informasjonen sensurert dersom det er tre eller færre personer i en kategori eller celle i tabellene. På grunn av denne sensureringen mangler flere kommuner en oversikt i Statistikkbanken til SSB om prosentandelen og antallet flyktninger som er ute i arbeid eller høyere utdanning, og jeg kan dermed ikke inkludere disse kommunene i analysen.

6.2 Datainnsamling

Innsamlingen av data for de ulike variablene er basert på registerdata på kommunenivå som i all hovedsak er hentet fra Statistikkbanken til SSB, Norsk senter for forskningsdata (NSD) sin Kommunedatabase og datasett tilsendt fra IMDi. Hensikten med datasettene er å finne ut hvorvidt ulikhetene mellom kommunene i graden av sosial kapital kan forklare noe av variasjonen i bosettingsvilje og integreringsevne.

6.2.1 Avhengig variabel – Bosettingsvilje

Den avhengige variabelen i første problemstilling er kommunenes bosettingsvilje. Det er helt frivillig for kommunene i Norge å bosette flyktninger, og selv om IMDi anmoder kommunene om å bosette et visst antall flyktninger, er det dermed kommunene selv som tar den endelige avgjørelsen om og hvor mange flyktninger de er villige til å ta imot (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2016a). Tidligere forskning viser at det er stor variasjon i hvor mange flyktninger kommunene tar imot sett i forhold til kommunenes innbyggertall (Steen, 2009a). Jeg vil teste hvorvidt denne variasjonen er direkte avhengig av graden av sosial kapital i kommunene.

Jeg operasjonaliserer bosettingsvilje som antall flyktninger kommunen tar i mot sett i forhold til innbyggertallet i kommunen. Dette måles med utgangspunkt i data tilsendt fra IMDi om antall flyktninger norske kommuner har tatt imot i 2015-2016. For å analysere sosial kapital sin effekt på bosettingsvilje har jeg laget et relativt mål på bosettingsvilje som tar for seg antall flyktninger som er bosatt i kommunene i snitt i 2015-2016 sett i forhold til innbyggertallet i den samme perioden, altså antall bosatte flykninger per innbygger.

Tabell 6.1 Univariat analyse for antall bosatte flyktninger i norske kommuner i perioden 2015-2016 (N=386).

Variabel	Gj.snitt	Median	Std. Avvik	Min	Maks
Antall bosatte	33,8	18,0	60,63	3,0	798,5

Tabell 6.1 tar utgangspunkt i data om antall flyktninger som ble bosatt i gjennomsnitt for perioden 2016-2017. Det finnes tilgjengelig data om antall bosatte flyktninger i 386 norske kommuner. I gjennomsnitt bosatte norske kommuner 34 flyktninger per år. Standardavviket fra gjennomsnittet var 61. Tre av kommunene i utvalget bosatte i gjennomsnitt 3 flyktninger i perioden, mens Oslo som bosatte flest flyktninger bosatte i gjennomsnitt 799 personer i året. Som vi ser varierer antallet i stor grad fra kommune til kommune. Dette kan skyldes bosettingsvilje, men det skyldes særlig størrelsen på de ulike kommunene. Det er ingen overraskelse at Oslo, med et innbyggertall på nærmere 700 000, er den kommunen som bosetter et størst antall flyktninger og langt over gjennomsnittet. Medianen på 18 ligger under gjennomsnittet, og noen få store kommuner bosetter et betydelig større antall flyktninger som drar gjennomsnittet opp. I videre analyser vil dermed variabelen ta for seg antall bosatte flyktninger i perioden 2015-2016, sett i forhold til innbyggertallet i den samme perioden.

Tabell 6.2 Univariat analyse for bosettingsvilje, operasjonalisert som antall bosatte flyktninger per innbygger (promille) i norske kommuner i perioden 2015-2016 (N=383).

Variabel	Gj.snitt	Median	Std. Avvik	Min	Maks
Bosettingsvilje	4,470	3,579	3,108	0,88	30,53

Tabell 6.2 tar for seg variabelen bosettingsvilje slik den er operasjonalisert i videre analyser, altså andelen bosatte flyktninger sett i forhold til innbyggertallet i kommunen i perioden 2015-2016. Det finnes tilgjengelig data om bosettingsvilje i 383 kommuner. Kommunen med lavest bosettingsvilje scorer 0,88 mens den kommunen med høyest grad av bosettingsvilje scorer 30,53. Gjennomsnittet er på 4,5 og medianen er på 3,6. Vevelstad kommune er den enheten i utvalget som i stor grad avviker fra resten av enhetene med en bosettingsvilje på 30,53. Ser vi bort fra denne avvikende enheten varierer bosettingsviljen mellom 0,88 og 17,39 i utvalget, og det er en relativ normalfordeling blant enhetene (se histogram av normalfordeling i vedlegg 1).

6.2.2 Avhengig variabel – Integrering

Den avhengige variabelen i den andre problemstillingen er graden av integrering i kommunene. Indikatoren jeg bruker på integrering er hvorvidt flyktninger kommer ut i arbeid eller høyere utdanning, altså om de kvalifiseres. Dette måles med utgangspunkt i aggregerte data på kommunenivå fra Statistikkbanken i SSB om hvor stor prosentandel av flyktninger som kom ut i arbeid eller høyere utdanning i 2015, to år etter endt introduksjonsprogram, sett i forhold til antallet som avsluttet introduksjonsprogrammet i 2013.

Integrering er en sammensatt prosess som vil foregå over en lengre periode, og man er dermed nødt til å se på integrering med et langt tidsperspektiv. I og med at kommuner kan velge å organisere integreringsarbeidet på forskjellige måter kan det tenkes at strategier knyttet til hvordan og når kommunene får flyktninger ut i arbeid eller høyere utdanning varierer. Blant annet kan det være at noen kommuner bruker lenger tid på å få flyktninger ut i arbeid eller utdanning men opprettholder et mer stabilt resultat på lang sikt, samtidig som andre kommuner scorer høyt på den første målingen, altså et år etter endt introduksjonsprogram, men at resultatoppnåelsen synker etter at det har gått litt tid. Når man skal analysere sosial kapital sin effekt på integrering kan det dermed være hensiktsmessig å se på graden av integrering en viss tid etter endt introduksjonsprogram. Det ideelle ville kanskje være tre år etter programmet er ferdig, da man kan tenke seg at ulikheter knyttet til strategier i større grad har jevnet seg ut, uten at det har gått så lang tid slik at en rekke andre forhold kan forklare utfallet. Årsaken til at denne oppgaven fokuserer på resultatene som er målt i 2015, to år etter endt introduksjonsprogram, er først og fremst fordi dette er året hvor det er tall fra flest kommuner tilgjengelig. Det er altså her jeg får flest enheter.

Integrering er et svært komplekst tema, og indikatoren jeg bruker tar ikke for seg alle aspekter ved temaet. Integrering handler om mer enn det å få seg jobb eller å studere. Det er likevel en viktig indikator som brukes i store deler av forskningen om integrering, og ikke minst anses det som det viktigste målet i norsk integreringspolitikk (Meld. St. 30 (2015-2016), 2016). Overgangen til arbeid eller utdanning gir oss et bilde av hvorvidt flyktningene evner å ta del i samfunnet de omgis av. Videre anses deltakelse på arbeidsmarkedet som en avgjørende faktor som vil bidra til videre integrering i samfunnet, både økonomisk og sosialt (ibid.).

Tabell 6.3 Univariat analyse for integrering, operasjonalisert som prosentandelen som kom ut i arbeid eller utdanning i 2015, to år etter endt introduksjonsprogram, sett i forhold til det totale antallet som avsluttet introduksjonsprogrammet i 2013 (N=114).

Variabel	Gj.snitt	Median	Std. Avvik	Min	Maks
Integrering	67,7	64,0	16,3	32,0	100,0

Det finnes tilgjengelig data om graden av integrering i 114 norske kommuner. I gjennomsnitt var 68% av deltakerne i introduksjonsprogrammet ute i arbeid eller utdanning i 2015, to år etter endt introduksjonsprogram. Gjennomsnittlig avvik fra gjennomsnittet var på 16%. Om vi ser gjennomsnittet i forhold til målsettingen til regjeringen som sier at 70% skal være ute i arbeid eller utdanning et år etter endt introduksjonsprogram, er vi på landsbasis ikke langt unna målsettingen (til tross for at regjeringens mål skal nås ett år tidligere). Likevel er det stor variasjon fra kommune til kommune. I den kommunen som hadde lavest overgangsrate var 32% av deltakerne i introduksjonsprogrammet ute i arbeid eller utdanning to år etter endt introduksjonsprogram. Hele 17 kommuner hadde en overgangsrate på 100%. Med en median på 64, og uten noen avvikende enheter, er det en relativ normalfordeling blant kommunene i utvalget (se histogram av normalfordeling i vedlegg 2).

6.2.3 Uavhengig variabel – Sosial kapital

Den uavhengige variabelen er sosial kapital. Jeg bruker filantropi som indikator på sosial kapital som omhandler «... the desire to promote the welfare of others, expressed especially by the generous donation of money to good causes» (Oxford Dictionaries, 2017). Filantropi kan, sammen med frivillighet, sorteres under begrepet altruisme (det å gjøre gode ting for andre mennesker). Ifølge Putnam (2000 & 2001) er ikke altruisme en direkte del av definisjonen av sosial kapital, men empirisk sett viser det seg likevel å være en svært sterk sammenheng mellom altruisme og sosial tilhørighet. Mennesker som er sosialt isolert er sjeldent store givere eller aktivt frivillige, mens utadvendte og engasjerte mennesker viser seg vanligvis å være begge deler (Putnam, 2000, s. 119). De som gir blod eller penger, og de som bruker tiden sin på å være frivillig, er vanligvis mennesker som er mer engasjert i samfunnet de er en del av. På denne måten er altruisme et viktig tegn på sosial kapital, og Putnam hevder dermed at det er interessant å inkludere indikatorer som filantropi og frivillighet når man studerer sosial kapital sin effekt på samfunnet (Putnam, 2001, s. 7).

Frivillighet blir løftet frem som en viktig arena hvor man møter mennesker som er annerledes

enn seg selv. Forskere er uenige om i hvilken grad «face-to-face» kontakt, det vil si aktiv deltakelse i frivillige organisasjoner, er nødvendig for å fremme den sosiale tilhørigheten som skaper sosial kapital. Flere undersøkelser finner imidlertid at passiv deltakelse (for eksempel medlemskap i frivillige organisasjoner) er en viktig indikasjon på samfunnsengasjement, og at passiv deltakelse bidrar til sosial kapital på lik linje som aktiv deltakelse (Wollebaek & Selle, 2002; Van Oorschot & Arts, 2005). Videre har Hustinx et al. (2013) undersøkt forholdet mellom passiv deltakelse, finansiell støtte og sosial kapital. De finner at finansiell støtte (donasjoner) skiller seg fra passiv deltakelse på ulike måter, men genererer likevel en svært sterk link til sosial kapital (Hustinx et al., 2013). Funnene underbygger argumentet om at «face-to-face» kontakt ikke er en nødvendig betingelse for dannelsen av sosial kapital, og at filantropi målt i finansielle donasjoner kan brukes som indikator.

En rekke forskere har brukt ulike former for donasjoner, både donasjoner av penger og ulike materielle ting samt bloddonasjoner, når de måler filantropi og graden av sosial kapital i et samfunn (Putnam, 2000; Van Oorschot & Arts, 2005; Alessandrini, Carr & Coghlan, 2007; Crescenzi, Gagliardi & Prcoco, 2013; Torres & Rodríguez, 2013; Msuya, 2017). Blant annet måler Crescenzi et al. (2013) graden av sosial kapital med utgangspunkt i bloddonasjoner per 100 innbyggere når de undersøker sammenhengen mellom sosial kapital og innovative prestasjoner i provinser i Italia. Msuya (2017) bruker data om donasjoner gitt til den norske «TV-aksjonen», innsamlingsaksjonen hvor NRK årlig samarbeider med en utvalgt bistandsorganisasjon om å samle inn penger til et bestemt formål, for å måle graden av sosial kapital i norske kommuner når han undersøker hvorvidt inntektsforskjeller har noen innvirkning på sosial kapital på kommunenivå. Som vi ser regnes donasjoner som en viktig del av sosial kapital, og er dermed brukt som indikator i flere sammenhenger.

For å måle filantropi og graden av sosial kapital på kommunenivå tar jeg, i likhet med Msuya (2017), utgangspunkt i aggregerte data hentet fra NSD sin kommunedatabase om hvor mye hver kommune har donert til TV-aksjonen per innbygger. Variabelen inkluderer et gjennomsnitt for perioden 2010 – 2012, for å sikre at variabelen blir målt for en periode som kommer før målingen av de avhengige variablene.

Oppgaven tar sikte på å undersøke to problemstillinger, med to forskjellige avhengige variabler. Jeg skal dermed inkludere sosial kapital som uavhengig variabel i to ulike analyser. Den første problemstillingen undersøker sosial kapital sin effekt på bosettingsvilje. Utvalget i graden av

bosettingsvilje er 383 kommuner. I problemstillingen som tar for seg integrering er utvalget 114 kommuner. Den univariate analysen av sosial kapital vil dermed variere i de to problemstillingene, som vist i tabell 6.4.

Tabell 6.4 Univariat analyse for sosial kapital, operasjonalisert som donasjoner til TV-aksjonen oppgitt i kroner per innbygger i perioden 2010-2012 (N= 382 og N=113).

Variabel	Gj.snitt	Median	Std. Avvik	Min	Maks
Sosial kapital (N=382)	46,9	44,1	13,0	29,4	167
Sosial kapital (N=113)	42,7	41,8	7,3	31,6	86,4

Variabelen sosial kapital inkluderer data om gjennomsnittlige donasjoner til TV-aksjonen oppført i kroner per innbygger i perioden 2010-2012. I forbindelse med den første problemstillingen (som tar for seg bosettingsvilje i norske kommuner) finnes det data om graden av sosial kapital i 382 kommuner. I gjennomsnitt ble det donert 47 kroner per innbygger i året til TV-aksjonen. Standardavviket var på 13. Denne variabelen viser stor variasjon fra kommune til kommune. Den kommunen som donerte mest til TV-aksjonen ga 167 kroner per innbygger, mens kommunen som ga minst donerte i gjennomsnitt 29 kroner i året per innbygger. Graden av sosial kapital varierer altså i stor grad blant kommunene i utvalget. Ved å undersøke enhetene grundigere er Modalen kommune, som ga 167 kroner per person, et ekstremtilfelle sett i forhold til de andre enhetene. Ser vi bort ifra denne enheten varierer variabelen fra 29 til 116. Variabelen er ikke normalfordelt. Derfor, for å sikre en normalfordeling blant enhetene, vil jeg transformere variabelen logaritmisk i videre analyser. Etter å ha transformert variabelen logaritmisk har variabelen et gjennomsnitt på 3,8187 og en median på 3,7865. Vi får en relativ normalfordeling blant enhetene, noe som gir et bedre utgangspunkt for å undersøke problemstillingens hypotese (se histogram av normalfordeling før og etter logistisk transformasjon i vedlegg 3).

I forbindelse med den andre problemstillingen (som tar for seg integrering i norske kommuner) finnes det data om graden av sosial kapital i 113 kommuner. I gjennomsnitt ble det donert 43 kroner i året til TV-aksjonen per innbygger, og medianen lå rett under på 42 kroner. Standardavviket var på 7. Når vi kun inkluderer graden av sosial kapital i utvalget på 113 enheter varierer variabelen i mye mindre grad enn når 424 enheter var inkludert ovenfor. Kommunen i utvalget med lavest grad av sosial kapital donerte 32 kroner i året til TV-aksjonen, mens kommunen med høyest grad av sosial kapital donerte 86 kroner i året. I dette utvalget er

det også én avvikende enhet. Ser vi bort i fra Suldal kommune som donerte 86 kroner til TV-aksjonen, varierer variabelen fra 32 til 59. For å sikre en normalfordeling blant utvalget, blir variabelen sosial kapital transformert logaritmisk også i analysene knyttet til integrering. Ved å transformere variabelen logaritmisk har variabelen et gjennomsnitt på 3,7417 og en median på 3,7324, og variabelen er relativt normalfordelt (se histogram av normalfordeling før og etter logistisk transformasjon i vedlegg 4).

6.2.4 Kontrollvariabler

Det finnes andre variabler som både direkte og indirekte kan påvirke forholdet mellom sosial kapital og bosetting, samt sosial kapital og integrering. Dermed er det hensiktsmessig å inkludere og kontrollere for disse i analysene.

Inntekt

Inntekt kan særlig antas å korrelere med indikatoren knyttet til sosial kapital – filantropi. En kommune kan ha mange altruistiske beboere som er villige til å gi mye av det de tjener, men en rikere kommune kan likevel ende med å gi mer i totalbeløp. Dette vil jeg kontrollere for. Jeg inkluderer data om gjennomsnittlig bruttoinntekt for kommunens befolkning i alderen 17 år og oppover i perioden 2010 – 2012. Data er hentet fra Statistikkbanken til SSB. Her defineres bruttoinntekt som; lønnsinntekter, næringsinntekter, pensjoner og kapitalinntekter (Statistisk sentralbyrå, 2018a). Variabelen er oppført i kroner.

Høyere utdanning

Tidligere forskning viser at utdanning har en positiv effekt på flere indikatorer knyttet til sosial kapital (Helliwell & Putnam, 2007). Blant annet hevder Putnam (2000) at utdanning er en av de største forutsetningene for alle former for altruistisk atferd. Det vil si at et høyere utdanningsnivå i et samfunn fører til en høyere grad av sosial kapital i samfunnet. Dette vil jeg kontrollere for i analysene, og jeg trekker dermed inn høyere utdanning som kontrollvariabel. Jeg har valgt å inkludere data om andelen av befolkningen som har gjennomført noen form for høyere utdanning (på universitet eller høyskole). Data om norske kommuners utdanningsnivå er hentet fra Statistikkbanken i SSB og inkluderer et gjennomsnitt for perioden 2010 – 2012.

Innvandrere

Data om andelen innvandrere i en kommune kan gi en indikator på mangfoldet i kommunen, noe som kan forventes å korrelere med sosial kapital. Dersom det er en stor andel innvandrere

i kommunen, kan man forvente at det påvirker befolkningens evne til å samarbeide med og stole på mennesker som er ulike seg selv. Noen forskere har gjennomført analyser som tilsier at et større mangfold i et samfunn har negative effekter på graden av sosial kapital, blant annet dersom man inkluderer altruisme som indikator (Coffé & Geys, 2006; Putnam, 2007). Ifølge Putnam vil de negative effektene være kortsiktige. Han finner at samfunn med et stort mangfold på langsigte vil utvikle nye brobyggende måter å samarbeide på. Dermed kan mangfold ha både positive og negative effekter på sosial kapital, avhengig av hvor lenge mangfoldet har eksistert og hvorvidt innbyggerne evner å finne nye måter å samarbeide med mennesker som er annerledes enn seg selv. Andelen innvandrere i en kommune kan også forventes å påvirke bosettingsviljen i kommunen. En allerede høy andel innvandrere i en kommune kan enten føre til restriktive holdninger, eller til større toleranse ovenfor annerledeshet og dermed en større vilje til å ta i mot flere (Steen, 2009b). Jeg inkluderer data om hvor stor andel av befolkningen som var innvandrere i perioden 2010- 2012. Innvandrere er personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre. Innvandrere har på et tidspunkt innvandret til Norge. Data om antall innvandrere i kommunene er lastet ned fra Kommunedatabasen til NSD som har tilrettelagt data fra Statistisk sentralbyrå. Videre har jeg, med utgangspunkt i data om innbyggertallet i kommunene, regnet ut andel innvandrere i befolkningen.

Frie inntekter

Kommunens frie inntekter vil si midler kommunen fritt kan disponere uten andre føringer fra staten enn gjeldene lover og forskrifter. De frie inntektene består av skatteinntekter og rammetilskudd fra staten, og utgjør i overkant av 70% av kommunesektorens samlede inntekter (Regjeringen, 2016). Kommunens frie inntekter kan forventes å ha en effekt på norske kommuners bosettingsvilje. Dersom kommunen har god økonomi kan man forvente at de vil evne å ta imot og bosette en større andel flyktninger. Denne forventningen blir blant annet støttet i en undersøkelse gjennomført av Steen (2009b) som finner at en allerede god kommuneøkonomi gir flere vedtak. Man kan også forvente at kommunens frie inntekter er av betydning for integrering. Dersom kommunen har en større andel midler som fritt kan brukes på ulike tiltak i kommunen, derunder integreringstiltak, kan dette forventes å ha en positiv effekt på integreringsresultater. Derfor er dette en variabel jeg vil kontrollere for i analysene knyttet til bosettingsvilje og integrering. Data om kommunens frie inntekter er hentet fra Statistikkbanken til SSB og inkluderer et snitt for perioden 2010 – 2012. Variabelen er oppgitt i kroner per innbygger.

Arbeidsledighet

Tidligere forskning viser til at arbeidsledighet kan være med på å forklare utfallet i begge de avhengige variablene i oppgaven. Arbeidsledighet kan ha positiv eller negativ påvirkning på bosettingsviljen i kommunen. En undersøkelse gjennomført av Steen (2009b) finner at kommuner som sliter med sysselsettingen ser på bosetting som en mulighet for ny yrkesaktivitet for lokalbefolkningen, fremfor som en kostnad og jobbkonkurranse. Blom (2009) finner på den andre siden at en høy grad av arbeidsledighet fører til at befolkningen har mer negative holdninger knyttet til innvandreres deltakelse på arbeidsmarkedet. Slike negative holdninger kan påvirke lokalpolitikernes vedtak om antall flyktninger som bosettes. Arbeidsledighet kan også påvirke flyktningers mulighet til å ta del i arbeidslivet når de er ferdige i introduksjonsprogrammet. Tidligere studier viser at jo større registrerte arbeidsledighet i kommunen, desto lavere er sannsynligheten for overgang til arbeid (Lillegård & Seierstad, 2013). Derfor vil jeg kontrollere for denne variabelen i forbindelse med begge problemstillingene. Data om arbeidsledighet er hentet fra Statistikkbanken i SSB. Her definerer de arbeidsledige som alle arbeidssøkere (personer som vurderes som arbeidsføre og disponible for det arbeidet som søkes) ved NAV-kontorene ved utløpet av måneden, og som har vært uten inntektsgivende arbeid de siste to ukene (Statistisk sentralbyrå, 2018b). Variabelen inkluderer prosentandelen arbeidsledige i alderen 15-74 år i gjennomsnitt for perioden 2010 – 2012.

Folkemengden

Folkemengden, det vil si antall bosatte i kommunen, kan forventes å påvirke både kommunenes bosettingsvilje og graden av integrering i kommunene. I større kommuner, hvor innbyggertallet er høyt, vil det eksistere et større antall skoler, flere utdanningsmuligheter samt et mangfold av ulike arbeidsmuligheter. Tilgjengeligheten til utdanning og arbeid kan forventes å være større. Graden av integrering kan dermed forventes å være påvirket av kommunens folkemengde. I kommuner med flere innbyggere, hvor det finnes gode utdannings- og jobbmuligheter, kan man også tenke seg at det er lettere å bosette et større antall flyktninger per innbygger enn i kommuner hvor det er mindre tilgjengelighet til dette. Samtidig kan det forventes at flyktninger blir mer synlig i små kommuner, slik at tradisjonelle holdninger og skepsis til endring er sterkere her enn i større kommuner (Steen, 2009b, s. 332). Likevel kan det tenkes at små kommuner bosetter en større andel flyktninger nettopp fordi de er så små, mens store kommuner som bosetter mange likevel ikke bosetter en stor andel av folkemengden i kommunen fordi innbyggertallet er så høyt. Dermed kan folkemengden påvirke bosettingsviljen enten i positiv eller i negativ retning. Data om folkemengden er hentet fra Statistikkbanken til SSB. Jeg

inkluderer data om den gjennomsnittlige folkemengden i kommunene i perioden 2010 – 2012. Variabelen blir transformert logaritmisk i analysene. Før variabelen er transformert er gjennomsnittet på 11 409 og medianen er på 4 495, og det er ingen normalfordeling blant enhetene. Ved å transformere variabelen logaritmisk er gjennomsnittet på 8,4835 og medianen er 8,3997. Enhetene blir normalfordelt, noe som gir et bedre utgangspunkt for å kontrollere for variabelen i analysene nedenfor (se histogram av normalfordeling før og etter logistisk transformasjon i vedlegg 5).

Sentralitet

Data om kommunens sentralitet gjelder fra 2008, og er hentet fra SSB. De definerer sentralitet som kommunens geografiske beliggenhet sett i forhold til tettsteder av ulik størrelse (SSB, 2018d). Tettstedene deles i tre nivåer etter folketall og tilbud av funksjoner. Tettsteder på nivå 3 er landsdelssentrene (eller et folketall på minst 50 000), nivå 2 har et folketall mellom 15 000 og 50 000, nivå 1 har et folketall mellom 5 000 og 15 000. For å beskrive de muligheter befolkningen i en kommune har for arbeidsreiser til et eller flere av disse tettstedene, har SSB inndelt kommunene i fire sentralitetsnivåer (ibid.):

- 3 = *Sentrale kommuner*. Når kommunens befolkningstygdepunkt ligger innenfor 75 minutters reisetid fra et tettsted med minst 50 000 innbyggere (90 minutter fra Oslo). I tillegg må tettstedet fungere som regionsenter.
- 2 = *Noe sentrale kommuner*. Når det er maksimalt 60 minutters reisetid til et tettsted med minst 15 000 innbyggere.
- 1 = *Mindre sentrale kommuner*. Når det er maksimalt 45 minutters reisetid til et tettsted med minst 5 000 innbyggere.
- 0 = *Minst sentrale kommuner*. Kommuner som ikke oppfyller overnevnte kriterier.

Sentralitet kan forventes å påvirke den avhengige variabelen integrering. Dersom en kommune regnes som sentral vil tilgangen på et mangfoldig arbeidsmarked samt utdanningsmuligheter være større. Dette vil gjøre det enklere for flyktninger å finne jobb eller å studere i området de er bosatt.

Politisk sammensetning av kommunestyret

Bosetting av flyktninger er en politisk beslutning, og antall flyktninger som skal bosettes vedtas av representantene i kommunestyret. I og med at virkningene av andelen som bosettes kan bli synlig i lokalsamfunnet har spørsmålet om bosetting av flyktninger et stort potensial for partimarkering. Dermed kan man anta at ulike politiske partier påvirker bosettingsvilje i positiv

eller negativ retning, avhengig av deres politiske holdning til innvandring. Fremskrittspartiet (Frp) er det partiet som i størst grad og over lengre tid har markert seg som kritisk i innvandringspolitikken og har understreket at det er behov for flere restriksjoner, blant annet knyttet til antallet som bosettes, for å sikre en god integrering (Steen, 2009b). Kommunestyrets vedtak om antall som bosettes kan være en måte å fremme denne politikken på. Tidligere forskning viser at det er en klar negativ effekt av Frp-representasjon i kommunestyret når det gjelder bosettingsvedtak (ibid.). Derfor vil jeg kontrollere for hvor sterkt Frp står i kommunestyret. Jeg inkluderer data fra kommunestyrevalget i 2011 hentet fra NSD sin Kommunedatabase. Med utgangspunkt i antall stemmer som er gitt til de ulike politiske partiene har jeg regnet ut andelen stemmer Frp har fått under valget.

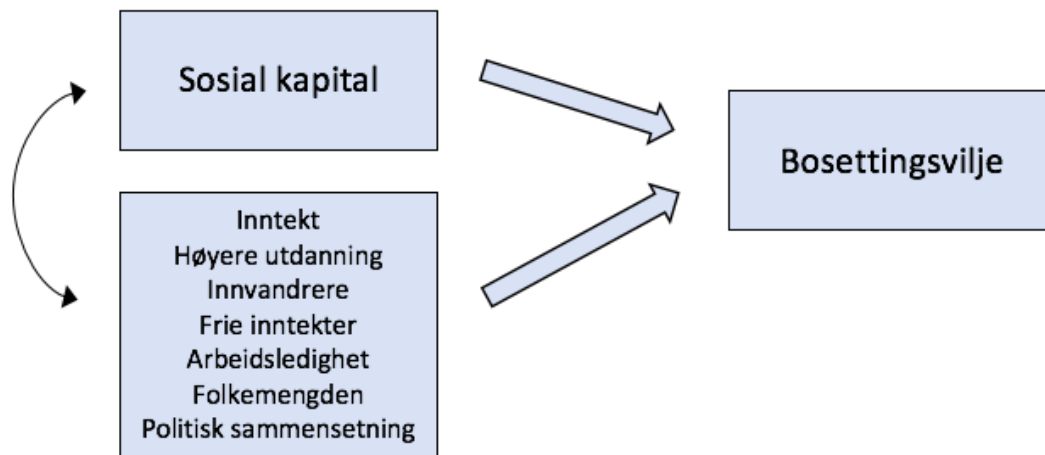
Bosettingsvilje som kontrollvariabel

Analysene vil også kontrollere for bosettingsvilje i forbindelse med integrering som avhengig variabel. Man kan forvente at bosettingsviljen i en kommune, altså hvor mange flyktninger kommunen tar imot sett i forhold til innbyggertallet, har en påvirkning på integreringsevnen i kommunen. Denne antakelsen blir støttet av Steen (2009a) som hevder at det er mer krevende å integrere en større andel flyktninger og dermed at andelen bosatte vil ha en direkte effekt på kommunens kapasitet til å integrere. Bosettingsviljen måles med utgangspunkt i data tilsendt fra IMDi om antall flyktninger norske kommuner har tatt imot i 2012-2014 sett i forhold til innbyggertallet for den samme perioden.

6.3 Analysemodeller

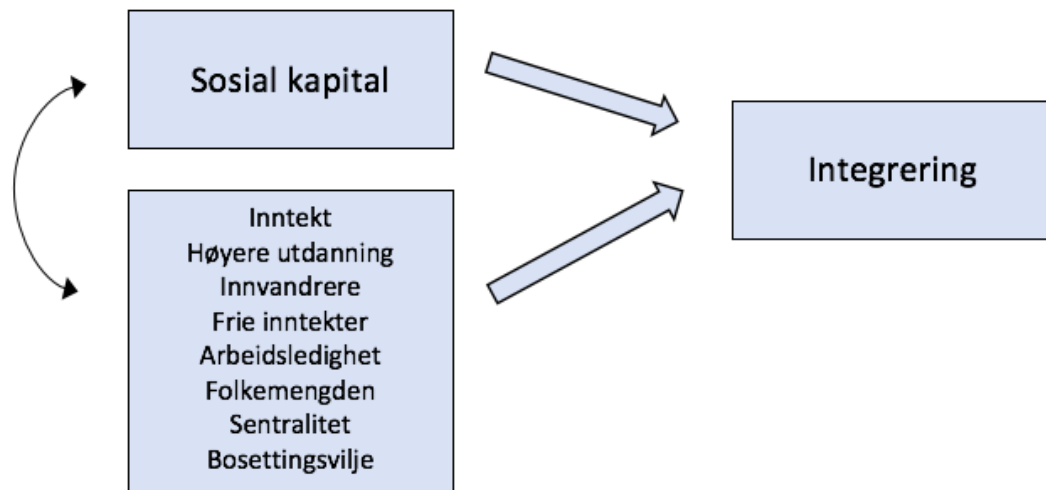
Oppgaven skal undersøke korrelasjonen mellom gitte variabler, og x sin påvirkning på y. Altså hvilken effekt sosial kapital har på bosettingsviljen og integrering, etter å ha kontrollert for andre faktorer som kan påvirke x og y. Med utgangspunkt i variablene som er presentert ovenfor er analysemodellene knyttet til de to problemstillingene følgende:

«Hvilken effekt har sosial kapital på norske kommuners bosettingsvilje?».

Figur 6.1 Analysemodell 1.

«Hvilken effekt har sosial kapital på integreringen av flyktninger i norske kommuner?».

Figur 6.2 Analysemodell 2.

6.4 Reliabilitet og validitet

6.4.1 Reliabilitet

Reliabilitet er et spørsmål om hvorvidt resultatene er pålitelige (Midtbø, 2013, s. 25). For at en undersøkelse skal være reliabel må målingene av indikatorene være utført med nøyaktighet. En må unngå tilfeldige målefeil, for eksempel slurvefeil ved koding av data (Hellevik, 2011, s. 471). I denne oppgaven vil en typisk feil være knyttet til registreringen av data i de ulike byråene jeg har samlet inn data fra. Jeg har forsøkt å sikre at data jeg har med i analysen er reliabel ved å se over verdiene på variablene og undersøke tall som virker unaturlig høye eller lave. Samtidig har jeg vært kritisk til kildene jeg har hentet data fra, og har kun tatt utgangspunkt i pålitelige byråer. For å sikre reliabilitet i mine egne analyser har jeg samlet data grundig og utført

analysene gjentatte ganger. Ved at de ulike variablene som er inkludert i analysene er samlet inn uavhengig av hverandre, og hentet fra byråer som har gjennomført separate innsamlingsprosesser, unngår jeg såkalt «common method bias» i analysene (Siemsen, Roth & Oliveira, 2010) noe som styrker oppgavens reliabilitet.

6.4.2 Indre validitet

Kausalitet

I kvantitative undersøkelser stilles det krav til hvorvidt man kan anta kausale forhold. Spørsmålet om kausalitet handler om i hvor stor grad du kan trekke slutninger om årsak og virkning i analysene, eller sagt på en annen måte hvorvidt du kan si med sikkerhet at en variabel produserer en endring i en annen variabel (Janes, 2001). Det er tre ting som må oppfylles for at kravet om kausalitet er oppfylt. For det første må det være korrelasjon mellom avhengig og uavhengig variabel. Dette har jeg kontrollert for i analysekapitlet nedenfor hvor jeg undersøker korrelasjonen mellom samtlige variabler som inkluderes i analysene. For det andre må årsak komme før virkning, det vil si at den uavhengige variabelen må måles for en periode som kommer før den avhengige variabelen måles. Dette kravet er oppfylt ved at sosial kapital operasjonaliseres som et snitt i perioden 2010-2012, mens bosettingsvilje gjelder for 2015-2016 og integrering er målt i 2015. Det tredje kravet er at analysene må kontrollere for andre relevante forhold. Det er aldri mulig å kontrollere for alle variabler, men jeg har kontrollert for en rekke sentrale variabler som kan forventes å ha betydning for de avhengige variablene.

Kriterievaliditet - TV-aksjonen og valgdeltakelse

For å sikre indre validitet er det også viktig å være nøye på at målene er forenlige med konseptet som skal undersøkes. En rekke forskere har brukt ulike former for donasjoner, både donasjoner av penger og ulike materielle ting samt bloddonasjoner, når de måler filantropi og graden av sosial kapital i et samfunn (Putnam, 2000; Van Oorschot & Arts, 2005; Alessandrini, Carr & Coghlan, 2007; Crescenzi, Gagliardi & Prisco, 2013; Torres & Rodrigues, 2013; Msuya, 2017). Donasjoner regnes som en viktig del av sosial kapital, og er dermed brukt som indikator i flere sammenhenger. Likevel, for å sikre at indikatoren som måles gjennom donasjoner til TV-aksjonen faktisk er forenlig med konseptet sosial kapital, kan det være hensiktsmessig å vurdere kriterievaliditeten til målet. Kriterievaliditeten kan vurderes ved å undersøke hvorvidt målet som brukes i oppgaven korrelerer med et annet uavhengig mål som også brukes som indikator

på sosial kapital. Jeg vil undersøke korrelasjonen mellom TV-aksjonen og variabelen «valgdeltakelse».

Valgdeltakelse er den mest brukte indikatoren på politisk engasjement, og sier noe om befolkningens engasjement i, og tilhørighet til, samfunnet de er en del av. Ifølge Putnam er det større sannsynlighet at mennesker som stemmer er interessert i politikk, donerer til veldedighet, deltar i offentlige demonstrasjoner og samarbeider med medborgere om ulike samfunnsaker (Putnam, 2000, s. 35). Valgdeltakelse er brukt som indikator på sosial kapital av flere forskere, nettopp på grunn av dens nære tilknytning til sosial tilhørighet og samfunnsengasjement (Putnam, 2000; Oorschot & Arts, 2005; Coffé & Geys, 2006). For å måle kommunenes grad av valgdeltakelse tas det utgangspunkt i data om antall avgitte stemmer i kommunestyrevalget i 2011, sett i forhold til antall stemmeberettigede i kommunen. Variabelen valgdeltakelse blir dermed operasjonalisert som andelen av kommunens stemmeberettigede som stemte i kommunestyrevalget. Data om antall stemmeberettigede og antall avgitte stemmer er hentet fra NSD sin kommunedatabase.

Tabell 6.5 Korrelasjonsmatrise for TV-aksjonen oppgitt som kroner gitt til TV-aksjonen per innbygger i perioden 2010-2012, og valgdeltakelse oppgitt som andelen avgitte stemmer i kommunestyrevalget i 2011. Pearson R, Sig. (to-halet) og N.

		Valgdeltakelse
Tv-aksjonen 2010-2012	Pearson R	,466
	Sig. (to-halet)	,000
	N	426

Korrelasjonsmatrisen i tabell 6.5 viser korrelasjonen mellom TV-aksjonen og valgdeltakelse. Variablene har en relativ sterk positiv korrelasjon ($r = ,466$). Det gir en indikasjon på at norske kommuner med en høy grad av donasjoner til TV-aksjonen også har høyere valgdeltakelse, og motsatt. I og med at de to variablene korrelerer sterkt, styrkes kriterievaliditeten til TV-aksjonen som et mål på sosial kapital.

Konvergentvaliditet - TV-aksjonen 2010, 2011, 2012, 2013 og 2014

Én gang i året samarbeider NRK med en utvalgt bistandsorganisasjon om å samle inn penger til et formål som er valgt av bistandsorganisasjonen. Hvilken organisasjon som blir tildelt midlene som samles inn, og hvilket formål pengene skal gå til, blir besluttet i forkant av innsamlingsaksjonen og varierer fra år til år. I 2010 var det Flyktningshjelpen som ble utvalgt

som bistandsorganisasjon, og formålet var å samle inn midler til deres arbeid for mennesker i kriserammede områder. Norsk folkehjelp fikk TV-aksjonen i 2011 og pengene gikk til minerydding i Vietnam, Laos, Tadsjikistan, Sør-Sudan og Bosnia-Hercegovina. TV-aksjonen i 2012 gikk til Amnesty International og deres arbeid med å avdekke grove brudd på menneskerettighetene i flere deler av verden. I 2013 gikk penger donert til TV-aksjonen til Nasjonalforeningen for folkehelse og deres arbeid med å bedre livskvaliteten for de som er rammet av demens i Norge. Kirkens Nødhjelp ble tildelt midlene som ble samlet inn i 2014 for deres arbeid med å sikre tilgang på rent vann og trygge sanitære forhold i Sudan, Etiopia, Somalia, Afghanistan, Sør-Sudan, Pakistan, Tanzania og Haiti. Hvert år har altså ulike formål, men felles for alle årene er at pengene som samles inn skal bidra til arbeidet med å bedre situasjonen for vanskeligstilte mennesker i ulike deler av verden.

Dersom kroner gitt til TV-aksjonen per innbygger er et mål på et stabilt underliggende fenomen som sosial kapital, er en teoretisk forventning at givergleden korrelerer fra år til år. Det vil si, man kan forvente at noen kommuner gir konstant mer enn andre kommuner hvert år, uavhengig av årets formål. For å sikre at indikatoren som måles gjennom donasjoner til TV-aksjonen faktisk er forenlig med konseptet sosial kapital, og vurdere variabelens konvergentvaliditet, er det dermed hensiktsmessig å undersøke korrelasjonen mellom donasjoner gitt til TV-aksjonen per innbygger over flere år.

Tabell 6.6 Korrelasjonsmatrise for TV-aksjonen, oppgitt som kroner gitt til TV-aksjonen per innbygger i 2010, 2011, 2012, 2013 og 2014. Pearson R, Sig. (to-halet) og N.

		2010	2011	2012	2013	2014
TV-aksjonen 2010	Pearson R	1				
	Sig. (to-halet)					
	N	426				
TV-aksjonen 2011	Pearson R	,905	1			
	Sig. (to-halet)	,000				
	N	426	426			
TV-aksjonen 2012	Pearson R	,846	,865	1		
	Sig. (to-halet)	,000	,000			
	N	426	426	427		
TV-aksjonen 2013	Pearson R	,809	,830	,799	1	
	Sig. (to-halet)	,000	,000	,000		
	N	426	426	427	428	
TV-aksjonen 2014	Pearson R	,860	,856	,835	,803	1
	Sig. (to-halet)	,000	,000	,000	,000	
	N	426	426	427	428	428

Korrelasjonsmatrisen i tabell 6.6 viser at alle årene i perioden 2010 til 2014 korrelerer sterkt med hverandre. Styrken på korrelasjonene indikerer at noen kommuner, uansett hvilket år som inkluderes, donerer mer per innbygger enn andre kommuner. Man kan dermed anta at dette er et stabilt samfunnsfenomen, noe som styrker konvergentvaliditeten til TV-aksjonen som et mål på sosial kapital.

Konvergentvaliditet – Bosettingsvilje 2013, 2014, 2015, 2016 og 2017

Dersom den avhengige variabelen bosettingsvilje faktisk måler variasjoner i hvor villige norske kommuner er til å ta imot og bosette flyktninger, er en forventning at bosettingsviljen korrelerer fra år til år. Det vil si, man kan forvente at noen kommuner konstant bosetter en større andel flyktninger enn andre kommuner. For å vurdere variabelens konvergentvaliditet, undersøkes korrelasjonen mellom norske kommuners bosettingsvilje over flere år.

Tabell 6.7 Korrelasjonsmatrise for bosettingsvilje, oppgitt som andelen bosatte flyktninger sett i forhold til innbyggertallet i 2013, 2014, 2015, 2016 og 2017. Pearson R, Sig. (to-halet) og N.

		2013	2014	2015	2016	2017
Bosettingsvilje 2013	Pearson R	1				
	Sig. (to-halet)					
	N	380				
Bosettingsvilje 2014	Pearson R	,578	1			
	Sig. (to-halet)	,000				
	N	271	304			
Bosettingsvilje 2015	Pearson R	,309	,763	1		
	Sig. (to-halet)	,000	,000			
	N	365	293	405		
Bosettingsvilje 2016	Pearson R	,059	,780	,359	1	
	Sig. (to-halet)	,258	,000	,000		
	N	363	302	383	402	
Bosettingsvilje 2017	Pearson R	,226	,696	,521	,740	1
	Sig. (to-halet)	,000	,000	,000	,000	
	N	295	261	317	323	325

Tabell 6.7 viser korrelasjonen mellom norske kommuners bosettingsvilje i 2013, 2014, 2015, 2016 og 2017. Samtlige år korrelerer positivt og relativt sterkt med hverandre, bortsett fra korrelasjonen mellom 2013 og 2016 som har en svak positiv men ikke signifikant korrelasjon. Til tross for variasjonen i styrken på korrelasjonene, gir matrisen en indikasjon på at noen kommuner gjennomgående bosetter en større andel flyktninger enn andre kommuner.

6.4.3 Ekstern validitet

Ekstern validitet er et spørsmål om resultatene er gyldige utover utvalget som analyseres. I og med at jeg har vært nødt til å begrense meg til et utvalg på 114 kommuner for å belyse problemstillingen knyttet til integrering, kan det være noen variasjoner i norske kommuner som ikke kommer med i analysene. Utvalgsskjevhet dreier seg om hvorvidt bortfallet av enheter skiller seg fra utvalgte enheter. Dersom det er utvalgsskjevhet kan det tenkes at resultatene fra analysen ville blitt annerledes dersom samtlige kommuner var med. Om bortfalte enheter ikke er annerledes enn utvalget, kan resultatene fra analysen generaliseres til også å gjelde utelatte kommuner. For å vurdere sannsynligheten for utvalgsskjevhet i analysen vil jeg benytte en t-test og undersøke hvorvidt kommunene som ikke er en del av utvalget scorer signifikant forskjellig fra kommunene i utvalget på graden av sosial kapital. Tabellen nedenfor vil også presentere resultatene fra t-tester av kontrollvariablene som skal inkluderes i analysen.

Tabell 6.8 T-test av utvalgte enheter versus bortfalte enheter i gjennomsnittlig verdi på sosial kapital samt kontrollvariabler i analysen knyttet til integrering. Gjennomsnittsverdi for enhetene i analysen (N), gjennomsnittsverdi for de bortfalte enhetene (N), t-verdi og Sig. (to-halet).

	Gjennomsnitt – enheter i analysen (N)	Gjennomsnitt – bortfalte enheter (N)	t-verdi	Sig. (to-halet)
Sosial kapital (log.)	3,7 (N=113)	3,9 (N=314)	4,903	,000
Inntekt	356 041 (N=113)	338 121 (N=312)	- 4,938	,000
Høyere utdanning	24,5 (N=113)	19,6 (N=314)	- 8,493	,000
Innvandrere	7,8 (N=114)	6,3 (N=314)	- 5,056	,000
Frie inntekter	42 461 (N=113)	50 688 (N=314)	- 7,696	,000
Arbeidsledighet	2,5 (N=114)	2,3 (N=314)	- 1,970	,049
Folkemengden (log.)	9,5 (N=112)	8,1 (N=311)	- 12,712	,000
Sentralitet	1,9 (N=114)	1,4 (N=314)	- 3,449	,001
Bosettingsvilje (promille)	2,1 (N=98)	2,3 (N=157)	,770	,442

Tabell 6.8 viser at kommunene som inkluderes i analysen knyttet til integrering i gjennomsnitt scorer 3,7 i graden av sosial kapital for perioden 2010-2012. De bortfalte kommunene scorer i gjennomsnitt 3,9 i den samme perioden. Det vil si at kommunene som ikke inkluderes i analysen scorer høyere i graden av sosial kapital enn kommunene som vil bli analysert. T-verdien (4,903)

og p-verdien (,000) tilsier at forskjellen på gjennomsnittsverdien i de to gruppene er større enn hva som kan skyldes tilfeldighetene, og forskjellen mellom de to gruppene er dermed signifikant. Det er altså systematisk skjevhet knyttet til den uavhengige variabelen, sosial kapital. I og med at de utelatte enhetene scorer høyere i graden av sosial kapital, kan man anta at sammenhengen mellom sosial kapital og integrering er enda sterkere der, gitt at det faktisk er en sammenheng mellom sosial kapital og integrering i utvalget.

Resultatene fra t-testen hos kontrollvariablene viser også, ikke overraskende, at det er systematiske forskjeller mellom utvalget og de bortfalte enhetene hos samtlige variabler bortsett fra variabelen bosettingsvilje. Blant annet ser vi at folkemengden blant utvalget er høyere enn hos de bortfalte enhetene. Kommuner med et stort innbyggertall bosetter gjerne et større antall flyktninger, slik at resultatene med tanke på integrering ikke trenger å sensureres av hensyn til personvern. I mindre kommuner er det mer sannsynlig at resultatene knyttet til integrering enten er sensurert av hensyn til personvern, eller faller bort fordi de ikke hadde noen flyktninger som gikk ut av introduksjonsprogrammet i 2013. Dermed kan ikke funnene i oppgaven direkte generaliseres til de minste kommunene i Norge – de kommunene som bosetter færrest flyktninger.

I og med at norske kommuner er så mangfoldige, og at bosettingsvilje og integrering påvirkes av en rekke ulike forhold i forskjellige land, kan ikke nødvendigvis resultatene fra oppgaven generaliseres utenfor en norsk kontekst. Resultatene kan forventes å ha flere likhetstrekk med andre land. Men for å vite hvilke trekk som er like, og for hvilke land det gjelder, vil det være behov for forskning som undersøker dette systematisk. Uavhengig av om resultatene kan generaliseres utover utvalget som undersøkes, vil funnene være interessante i seg selv. Å undersøke sosial kapital og teste fenomenets positive effekter vil uansett kunne gi et interessant bidrag til forskningen.

7. Analyse

Dette kapitlet tar sikte på å presentere analyser av datamaterialet, som vil være utgangspunktet for videre drøfting. For å gjennomføre analysene har jeg anvendt analyseverktøyet SPSS Statistics. Kapitlet starter med korrelasjonsanalyser som benyttes for å undersøke samvariasjonen mellom de avhengige variablene og den uavhengige variabelen, samt kontrollvariablene. Videre presenteres multivariate regresjonsanalyser, som legger grunnlaget for å belyse problemstillingene og finne ut hvorvidt sosial kapital forklarer noe av variasjonen i bosettingsvilje og integreringsevne i norske kommuner.

7.1 Korrelasjonsanalyser

En korrelasjonsanalyse er en teknikk som fatter retningen og styrken på sammenhengen mellom to variabler (Midtbø, 2013, s. 47). Ved hjelp av korrelasjonsanalysen vil det være mulig undersøke hvorvidt, og i hvilken grad, det er samvariasjon mellom variablene. I denne sammenhengen er formålet å undersøke hvorvidt det er en korrelasjon mellom de avhengige variablene og den sentrale uavhengige variabelen, som er det første kravet som må oppfylles for å sikre kausalitet i analysene. Videre er det hensiktsmessig å undersøke korrelasjonen mellom samtlige kontrollvariabler for å vurdere hvorvidt noen av kontrollvariablene korrelerer så sterkt at det er fare for kollinearitet, og videre multikollinearitet i regresjonsanalysene (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010). Tabell 7.1 viser korrelasjonen mellom bosettingsvilje (2015-2016), integrering (2015), sosial kapital (2010-2012), samt kontrollvariablene som skal inkluderes i videre analyser.

Tabell 7.1 Korrelasjonsmatrise for bosettingsvilje 2015-2016, integrering 2015, sosial kapital 2010-2012, inntekt 2010-2012, høyere utdanning 2010-2012, innvandrere 2010-2012, frie inntekter 2010-2012, arbeidsledighet 2010-2012, folkemengden 2010-2012, sentralitet og politisk sammensetning 2011. Pearson R, Sig. (2-halet) og N.

	Pearson R Sig. (2-halet) N	Bosettingsvilje 1 383	Integrering (log.) 1 113	Sosial kapital 1 427	Inntekt 1 425	Høyere utdanning 1 427	Innvandrere 1 428	Frie inntekter 1 427	Arbeidsledighet 1 427	Folkemengden (log.) 1 423	Sentralitet 1 428	Politisk sammensetning 1 428
Bosettingsvilje	Pearson R Sig. (2-halet) N	1 383										
Integrering (log.)	Pearson R Sig. (2-halet) N	,075 ,432 113	1 114									
Sosial kapital	Pearson R Sig. (2-halet) N	,454 ,000 382	,180 ,057 113	1 427								
Inntekt	Pearson R Sig. (2-halet) N	-,360 ,000 383	-,068 ,476 113	-,026 ,599 424	1 425							
Høyere utdanning	Pearson R Sig. (2-halet) N	-,269 ,000 382	-,146 ,122 113	-,175 ,000 427	,603 ,000 424	1 427						
Innvandrere	Pearson R Sig. (2-halet) N	-,218 ,000 383	-,152 ,106 114	-,065 ,178 427	,439 ,000 425	,448 ,000 427	1 428					
Frie inntekter	Pearson R Sig. (2-halet) N	,691 ,000 382	,304 ,001 113	,668 ,000 427	-,370 ,000 424	-,422 ,000 427	-,231 ,000 427	1 427				
Arbeidsledighet	Pearson R Sig. (2-halet) N	,001 ,981 382	-,198 ,035 114	-,181 ,000 426	-,236 ,000 424	-,194 ,000 426	,154 ,001 427	,075 ,124 426	1 427			
Folkemengden (log.)	Pearson R Sig. (2-halet) N	-,629 ,000 381	-,360 ,000 112	-,579 ,000 423	,512 ,000 423	,623 ,000 423	,390 ,000 423	-,802 ,000 423	,037 ,448 422	1 423		
Sentralitet	Pearson R Sig. (2-halet) N	-,370 ,000 383	-,179 ,057 114	-,321 ,000 427	,415 ,000 425	,281 ,000 427	,244 ,000 428	-,506 ,000 427	-,080 ,100 427	,499 ,000 423	1 428	
Politisk sammensetning	Pearson R Sig. (2-halet) N	-,331 ,000 383	-,150 ,112 114	-,342 ,000 427	,356 ,000 425	,119 ,014 427	,147 ,002 428	-,421 ,000 427	,009 ,855 427	,396 ,000 423	,322 ,000 428	1 428

Korrelasjonsmatrisen viser at det er en relativt sterk positiv korrelasjon mellom sosial kapital og bosettingsvilje i norske kommuner ($r = ,454$). Det indikerer at i kommuner med en høy grad av sosial kapital er det også en høyere grad av bosettingsvilje, og motsatt. Leser vi av korrelasjonen mellom sosial kapital og integrering ser vi at det er en svak positiv korrelasjon mellom de to variablene ($r = ,180$). Det vil si at en høyere grad av den ene variabelen går sammen med en høyere grad av den andre, og at det er en samvariasjon mellom sosial kapital og integrering i norske kommuner. Korrelasjonene forteller oss ikke hvorvidt og i hvilken grad sosial kapital påvirker utfallet i de to avhengige variablene, men de antyder at det er en viss grad av samvariasjon mellom variablene som gir et utgangspunkt for å undersøke forholdet mellom sosial kapital og de to avhengige variablene grundigere ved hjelp av regresjonsanalyser. Det betyr også at det første kravet for kausalitet, at det må være en korrelasjon mellom avhengig og uavhengig variabel, er oppfylt i analysene.

Flere av variablene som skal inkluderes i analysene korrelerer relativt sterkt med hverandre. Noen av korrelasjonene er så sterke at de er verdt å nevne før de multivariate analysene presenteres. Variablene frie inntekter og folkemengden har en svært sterk og negativ korrelasjon ($r = -,802$). Det betyr at kommuner med et høyt innbyggertall har mindre frie inntekter per person, og motsatt. Denne korrelasjonen er så sterk at det kan være fare for kollinearitet, og videre multikollinearitet. Begge variablene inkluderes likevel i videre analyser da det er forventet at variablene hver for seg påvirker variasjonen i de avhengige variablene.

Sosial kapital korrelerer sterkt med kommunens frie inntekter ($r = ,668$). Det vil si at graden av sosial kapital kan forventes å være høyere i kommuner som har høye frie inntekter per innbygger, og motsatt. I tillegg har sosial kapital en sterk negativ korrelasjon med folkemengden ($r = -,579$). Det indikerer at beholdningen av sosial kapital er lavere i større kommuner enn i mindre kommuner. En annen sterk positiv korrelasjon er mellom bruttoinntekt per innbygger og høyere utdanning ($r = ,603$). Det indikerer at gjennomsnittlig bruttoinntekt per innbygger er høyere i kommuner hvor en større andel av befolkningen har gjennomført utdanning på bachelor- eller masternivå. Dette kan blant annet skyldes at personer med høy utdanning er ettertraktet på arbeidsmarkedet, slik at arbeidsplassene må tilby høyere lønn for å tiltrekke seg slike personer.

Inntekt korrelerer også positivt med folkemengden ($r = ,512$). Det vil si at en kommune med et høyt innbyggertall har en høyere gjennomsnittlig bruttoinntekt per innbygger. Videre korrelerer

inntekt positivt med sentralitet ($r = ,415$). De to korrelasjonene antyder at inntektsnivået er høyere i byer enn i mindre perifere områder. En årsak til dette kan blant annet være at i sentrale kommuner, og kommuner med et høyere innbyggertall, finnes det et større mangfold av høyt inntektsbringende yrker, mens på landsbygda jobber en større andel av befolkningen innenfor lavere inntektsbringende yrker, blant annet primærnæringa.

Inntekt korrelerer positivt med andelen innvandrere i befolkningen ($r = ,439$). Dette var ikke umiddelbart en forventet korrelasjon, og det kan tenkes at variablene ikke påvirker hverandre direkte. Likevel viser altså korrelasjonsmatrisen at de korrelerer relativt sterkt. Årsaken til dette kan være at innvandrere ofte bosetter seg i større kommuner eller byer hvor også gjennomsnittsinntekten er høy, slikt som korrelasjonen mellom inntekt og folkemengden viste. Andel innvandrere i befolkningen korrelerer også positivt med høyere utdanning ($r = ,448$). Jeg antar at også denne korrelasjonen skyldes nettopp at innvandrere bosetter seg i byer eller mer sentrale områder som tilbyr høyere utdanning i større grad. Videre korrelerer andelen innvandrere positivt med folkemengden ($r = ,390$) og sentralitet ($r = ,244$).

Høyere utdanning korrelerer negativt med kommunens frie inntekter per innbygger ($r = -,422$). En forklaring på denne korrelasjonen kan være at høyere utdanning korrelerer med folkemengden i kommunen ($r = ,623$), og med sentralitet ($r = ,281$). Dette er forventede korrelasjoner ettersom det i større kommuner vil være et større arbeidsmarked og flere arbeidsplasser som krever ansatte med høy kompetanse. Videre korrelerer frie inntekter negativt med sentralitet ($r = -,506$). Høyt befolkede og sentrale kommuner har altså mindre frie inntekter disponibelt per innbygger enn hva som er tilfellet i mindre sentrale kommuner. Dette kan blant annet skyldes at mindre sentrale kommuner får ulike rammeoverføringer fra staten for å dekke primærtjenestene i kommunen.

7.2 Regresjonsanalyser

En multivariat regresjonsanalyse er en kvantitativ analyse som viser sammenhenger mellom én avhengig variabel og flere uavhengige variabler, og x sin påvirkning på y . Ved å benytte en multivariat analyse får vi ikke bare svar på hvorvidt en forklaring er god eller ikke, men den sier også noe om hvor god denne forklaringen er i forhold til andre forklaringer (Midtbø, 2013, s. 97). Den forteller oss altså om en uavhengig variabel forklarer noe av utfallet i den avhengige variabelen når andre mulige forklaringsvariabler holdes konstant. Ved å gjennomføre

multivariate regresjonsanalyser er det dermed mulig å finne ut hvorvidt sosial kapital forklarer noe av variasjonen i bosettingsvilje og integrering i norske kommuner når andre mulige forklaringsvariabler (kontrollvariablene) holdes konstant.

7.2.1 Bosettingsvilje

Oppgavens første problemstilling er: «*Hvilken effekt har sosial kapital på norske kommuners bosettingsvilje?*». Jeg vil inkludere sosial kapital, samt kontrollvariablene, i en multivariat regresjonsanalyse for å undersøke dette.

Ifølge Osborne & Overbay (2011) er det problematisk å gjennomføre regresjonsanalyser uten å først identifisere outliers i utvalget. En outlier kan defineres som et datapunkt som skiller seg betydelig fra de andre datapunktene i et gitt datasett (Gill, 2017, s. 2). I multivariate analyser oppstår vanligvis en outlier ved at det eksisterer en unik kombinasjon av verdier på tvers av flere variabler hos en enhet som gjør at enheten skiller seg ut fra de andre enhetene i utvalget (Hair et al., 2010). Mange datasett kan være sensitive ovenfor tilstedeværelsen av outliers, og de kan ha en markert effekt på empiriske analyser. Særlig problematiske outliers er ikke representative for populasjonen, motsetter seg målene i analysen og kan forvrengte statistiske tester (ibid.). Derfor er det hensiktsmessig å identifisere og vurdere eventuelle outliers før jeg går i gang med den multivariate regresjonsanalysen. Når mer enn to variabler er inkludert i analysen må man måle den flerdimensjonale posisjonen for hver enhet i forhold til et visst felles punkt for å identifisere innflytelsesrike enheter i utvalget. Én statistisk måte å gjøre dette på er å undersøke enhetenes standardiserte residualer i regresjonen. De enhetene med en standardisert residual på 3 eller mer standardavvik fra regresjonslinjen kan kategoriseres som outliers (Osborne & Overbay, 2011, s. 8). Når en outlier er identifisert må man vurdere hvorvidt enheten burde beholdes eller fjernes fra utvalget i analysen. Ifølge Hair et al. (2010) kan det blant annet være hensiktsmessig å fjerne outliers fra utvalget i analysene i tilfeller hvor enhetene har ekstraordinære målinger som forskeren ikke har noen forklaring på.

Ved å benytte den overnevnte metoden viser det seg at tre av enhetene i utvalget har en standardisert residual på over tre standardavvik fra regresjonslinjen. Metoden gir kun en overordnet vurdering, som betyr at den ikke gir noen innsikt i hvilke bestemte variabler som fører til høye residualer hos enhetene. Dermed er det vanskelig å si sikkert hva som forklarer enhetenes avvik fra gjennomsnittet. I og med at jeg er usikker på hva som kan skyldes at de er outliers fra resten av utvalget, velger jeg å fjerne de tre enhetene fra den multivariate

regresjonsanalysen for å sikre mest mulig presise statistiske resultater. Fordi det er så få enheter som regnes som outliers reduseres ikke antall enheter betydelig når de fjernes fra analysen.

Tabell 7.2 Multivariat regresjonsanalyse hvor avhengig variabel er bosettingsvilje, operasjonalisert som antall bosatte flyktninger per innbygger i norske kommuner i perioden 2015-2016. N=377. Beta, Sig., R² justert og F-verdi.

Variabler (konstant)	Beta	Sig.
Sosial kapital (log.)	,135	,005
Inntekt	-,170	,001
Høyere utdanning	,250	,000
Innvandrere	-,003	,951
Frie inntekter	,358	,000
Arbeidsledighet	,023	,578
Folkemengden (log.)	-,380	,000
Politisk sammensetning	,025	,537
R ² justert		,550
F-verdi		58,518

Regresjonsmatrisen i tabell 7.2 viser hvorvidt og i hvilken grad den uavhengige variabelen sosial kapital, samt de ulike kontrollvariablene, påvirker variasjonen i den avhengige variabelen bosettingsvilje.

Den uavhengige variabelen, sosial kapital, viser en tendens til å påvirke bosettingsvilje i positiv retning (,135). Beta-verdien antyder at kommuner med en høyere grad av sosial kapital har en høyere bosettingsvilje, og motsatt. Denne tendensen er forenlig med oppgavens forventninger og hypotese om at kommunenes grad av sosial kapital har en positiv effekt på kommunenes bosettingsvilje. Antakelsen om at sosial kapital kan bidra til å forklare variasjonen i norske kommuners bosettingsvilje blir dermed bekreftet i analysen. Effekten er signifikant (Sig.= ,005).

Fire av syv kontrollvariabler bidrar også til å forklare variasjonen i den avhengige variabelen i ulik grad, og alle fire er signifikante innenfor et signifikansnivå på 1%. Folkemengden, oppgitt

som antall bosatte i kommunen i perioden 2010-2012, er den variabelen som har størst forklaringskraft (-,380). Beta-verdien tilsier at folkemengden har en negativ effekt på bosettingsvilje. I kommuner hvor folkemengden er større bosettes det altså en mindre andel flyktninger i forhold til antall innbyggere, og motsatt.

Videre viser variabelen kommunens frie inntekter, oppgitt som kroner per innbygger i perioden 2010-2012, en relativt sterk tendens til å påvirke bosettingsvilje i positiv retning (,358). Det betyr at dersom kommunen har en større andel midler som de fritt kan disponere til ulike tiltak i kommunen, er de i større grad villige til å bosette flyktninger. Antakelsen om at kommunens økonomi har en positiv effekt på bosettingsvilje blir dermed bekreftet i analysen.

Høyere utdanning, andelen av befolkningen som har gjennomført noen form for høyere utdanning (på universitet eller høyskole) 2010-2012, har en positiv effekt på bosettingsvilje (,250). Det vil si at i kommuner hvor en stor andel av befolkningen har gjennomført høyere utdanning er de mer villige til å bosette flyktninger, sett i forhold til kommuner hvor en mindre andel av befolkningen har gjennomført høyere utdanning.

Den siste av variablene som bidrar til å forklare variasjonen i norske kommuners bosettingsvilje er inntekt, oppgitt som gjennomsnittlig bruttoinntekt for kommunens befolkning i alderen 17 år og oppover i perioden 2010-2012. Beta-verdien tilsier at inntekt har en negativ effekt på den avhengige variabelen (-,170). Det vil si at jo høyere inntekt befolkningen i kommunen har, desto mindre villige er kommunen til å ta i mot og bosette flyktninger.

Den multivariate regresjonsmodellen viser også at tre av kontrollvariablene ikke har signifikante effekter på norske kommuners bosettingsvilje. Det gjelder variabelen som tar for seg den politiske sammensettingen i kommunestyret operasjonalisert som andelen stemmer gitt til Frp i kommunestyrevalget i 2011 (,025), variabelen arbeidsledighet oppgitt som andelen arbeidsledige i kommunen i perioden 2010-2012 (,023), og tilslutt andelen innvandrere i befolkningen i perioden 2010-2012 (-,003).

Samlet sett forklarer variablene som er inkludert i analysen 55% av variasjonen i norske kommuners bosettingsvilje (R^2 justert= ,550). Den oppsummerte forklaringskraften er altså relativt sterk. Regresjonsmodellen er signifikant med en F-verdi på 58,518.

For å undersøke hvorvidt resultatet fra analysene er stabilt fra år til år, har jeg gjennomført robusthetstester. Først utførte jeg multivariate regresjonsanalyser som inkluderte de samme variablene som ovenfor, bortsett fra at den uavhengige variabelen sosial kapital ble inkludert med kun et år per analyse. Variabelen ble altså operasjonalisert som kroner gitt til TV-aksjonen per innbygger i 2010, 2011 og tilslutt i 2012. Selv om styrken på effekten og signifikansen varierer noe, viser analysene at sosial kapital påvirker bosettingsvilje i positiv retning, uansett hvilket år som inkluderes. Jeg gjennomførte også regresjonsanalyser med de samme variablene som ovenfor, bortsett fra at den avhengige variabelen bosettingsvilje ble inkludert med kun et år per analyse. Variabelen ble altså operasjonalisert som antall bosatte flyktninger per innbygger i norske kommuner i 2015 og deretter i 2016. Analysene viser at sosial kapital har signifikante effekter og påvirker bosettingsvilje i positiv retning i begge årene. Robusthetstestene viser at sosial kapital påvirker bosettingsvilje i positiv retning fra år til år, og at resultatet som kommer frem i regresjonsanalysen dermed er stabilt.

7.2.2 Integrering

Nedenfor følger analyser som legger grunnlaget for å belyse oppgavens andre problemstilling: «*Hvilken effekt har sosial kapital på integreringen av flyktninger i norske kommuner?*». Jeg inkluderer sosial kapital, samt kontrollvariablene, i en multivariat regresjonsanalyse for å undersøke dette.

I forkant av denne analysen har jeg også undersøkt eventuelle outliers i datasettet. Ved å benytte metoden som identifiserer enhetenes standardiserte residualer viser det seg at ingen av enhetene har standardiserte residualer på tre eller mer standardavvik fra regresjonslinjen. Det betyr at jeg ikke indentifiserer noen outliers i forbindelse med denne analysen, og alle enhetene i datasettet inkluderes dermed i den multivariate regresjonsanalysen nedenfor.

Tabell 7.3 Multivariat regresjonsanalyse hvor avhengig variabel er integrering, operasjonalisert som prosentandelen som kom ut i arbeid eller utdanning i 2015, to år etter endt introduksjonsprogram, sett i forhold til antallet som avsluttet introduksjonsprogrammet i 2013. N=98. Beta, Sig., R² justert og F-verdi.

Variabler (konstant)	Beta	Sig.
Sosial kapital (log.)	-,012	,911
Inntekt	,025	,887
Høyere utdanning	-,056	,760
Innvandrere	-,020	,893
Frie inntekter	,171	,237
Arbeidsledighet	-,328	,012
Folkemengden (log.)	-,211	,292
Sentralitet	,100	,489
Bosettingsvilje	-,192	,141
R ² justert		,159
F-verdi		3,326

Regresjonsmodellen i tabell 7.3 viser hvorvidt og i hvilken grad den uavhengige variabelen sosial kapital, samt de ulike kontrollvariablene, påvirker variasjonen i den avhengige variabelen integrering. Nedenfor følger en presentasjon av funnene.

Den uavhengige variabelen, sosial kapital, har en beta-verdi som viser en svak tendens til å påvirke integrering i negativ retning (-,012). Det antyder at kommuner med en høyere grad av sosial kapital har lavere integreringsevne, og motsatt. Denne tendensen er i strid med oppgavens forventninger og hypotese om at kommuners beholdning av sosial kapital har en positiv effekt på integrering av flyktninger. Likevel er ikke dette funnet signifikant (Sig.= ,911). Det betyr at sosial kapital ikke bidrar til å forklare variasjonen i norske kommuners integreringsevne, og at det må være andre variabler som påvirker integreringen av flyktninger.

Analysen viser at kun én av åtte kontrollvariabler er signifikant og bidrar til å forklare variasjonen i den avhengige variabelen. Variabelen arbeidsledighet, oppgitt som andelen arbeidsledige i alderen 15-74 i perioden 2010-2012, har en beta-verdi som tilsier at kommuner

med en større andel arbeidsledige, i mindre grad evner å integrere flyktningene i kommunen (-,328). Denne tendensen er i tråd med antakelsen om at dersom arbeidsmarkedet er dårlig vil muligheten for å få jobb nødvendigvis synke. Som forventet påvirker altså arbeidsmarkedet flyktnings mulighet til å ta del i arbeidslivet etter endt introduksjonsprogram.

Den multivariate regresjonsmodellen viser også at syv av kontrollvariablene ikke har signifikante effekter på norske kommuners integreringsevne. Variablene som ikke har signifikante effekter er folkemengden oppgitt som antall bosatte i kommunen i perioden 2010-2012 (-,211), bosettingsvilje oppgitt som antall bosatte flyktninger per innbygger i norske kommuner i perioden 2012-2014 (-,192), frie inntekter oppgitt som kroner per innbygger i perioden 2010-2012 (,171), sentralitet definert som kommunens geografiske beliggenhet sett i forhold til tettsteder av ulik størrelse på en skala fra 0-3 (,100), høyere utdanning oppgitt som andelen av befolkningen som har gjennomført noen form for høyere utdanning (på universitet eller høyskole) 2010-2012 (-,056), inntekt oppgitt som gjennomsnittlig bruttoinntekt per innbygger i alderen 17 år og oppover i perioden 2010-2012 (,025), og til slutt andelen innvandrere i befolkningen i perioden 2010-2012 (-,020).

Samlet sett forklarer variablene som er inkludert i analysen 16% av variasjonen i norske kommuners integreringsevne (R^2 justert= ,159). Den oppsummerte forklaringskraften er relativt lav. Det vil si at det er atskillig flere variabler som må undersøkes, og inkluderes i analysen, for å forklare hva det er som bidrar til variasjonen i graden av integrering i norske kommuner. I tillegg må flere av variablene fjernes fra analysen. Det gjelder blant annet oppgavens uavhengige variabel som, med utgangspunkt i teori om sosial kapital, var forventet å bidra til å forklare variasjonen i integrering. Regresjonsmodellen er signifikant med en F-verdi på 3,326.

Jeg har gjennomført robusthetstester for å undersøke hvorvidt resultatene fra analysen er stabile fra år til år. Jeg utførte multivariate regresjonsanalyser som inkluderte de samme variablene som ovenfor, bortsett fra at den uavhengige variabelen sosial kapital ble inkludert med kun et år per analyse. Variabelen ble altså operasjonalisert som kroner gitt til TV-aksjonen per innbygger i 2010, 2011 og til slutt i 2012. Analysene viser at sosial kapital ikke har signifikant påvirkning på integrering, uansett hvilket år som inkluderes. Resultatene som kommer frem i regresjonsanalysen er dermed relativt stabil.

Regresjonsanalysen ovenfor undersøker 98 enheter, fordi variabelen «bosettingsvilje» trekker ned antall enheter i regresjonslinjen. Variabelen «integrering» hadde allerede få enheter (N=114) og ved at bosettingsvilje trekker ned antallet i utvalget ytterligere kan det ha en innvirkning på analysene. I og med at kontrollvariabelen bosettingsvilje ikke hadde signifikante effekter på den avhengige variabelen vil jeg gjennomføre en regresjonsanalyse hvor denne variabelen er fjernet, for å se om regresjonslinjen endrer seg betydelig når flere enheter blir inkludert i utvalget.

Tabell 7.4 Multivariat regresjonsanalyse hvor avhengig variabel er integrering, operasjonalisert som prosentandelen som kom ut i arbeid eller utdanning i 2015, to år etter endt introduksjonsprogram, sett i forhold til antallet som avsluttet introduksjonsprogrammet i 2013. N=112. Beta, Sig., R² justert og F-verdi.

Variabler (konstant)	Beta	Sig.
Sosial kapital (log.)	-,027	,795
Inntekt	,139	,362
Høyere utdanning	,019	,907
Innvandrere	-,027	,825
Frie inntekter	,177	,221
Arbeidsledighet	-,164	,133
Folkemengden (log.)	-,371	,038
Sentralitet	,070	,584
R ² justert		,134
F-verdi		3,156

Som tabell 7.4 viser har ikke regresjonslinjen endret seg betydelig. Men variabelen arbeidsledighet, oppgitt som andelen arbeidsledige i alderen 15-74 i perioden 2010-2012, har ikke lenger signifikant effekt på integrering (Sig.= ,133). Variabelen folkemengden, oppgitt som antall bosatte i kommunen i perioden 2010-2012, blir signifikant (Sig.= ,038). Regresjonsmatrisen antyder altså at jo flere som bor i en kommune, desto lavere integreringsevne har kommunen (-,371). Sosial kapital har fremdeles ikke signifikant effekt på integrering (Sig.= ,795). Det betyr at sosial kapital ikke bidrar til å forklare variasjonen i graden av integrering i norske kommuner uavhengig av om variabelen bosettingsvilje inkluderes.

8. Drøfting

Innlemmelsen av innvandrere i samfunnet er blitt statens største integrasjonsoppgave, og særlig politisk fokus har vært rettet mot integrering av flyktninger. En nyankommen flyktning skal i utgangspunktet innlemmes i det norske samfunnet på en rekke ulike arenaer, og det er stadig en debatt rundt hva det er som best bidrar til en helhetlig innlemmelse av flyktninger i majoritetssamfunnet.

Regjeringen vektlegger rask og god bosetting som en forutsetning for videre integrering (Arbeids- og inkluderingsdepartementet, 2008), og en effektiv bosettingspolitikk kan derfor ses som en helt nødvendig del av integreringsarbeidet. Det er frivillig for kommunene i Norge å bosette flyktninger, og det er dermed kommunene selv som tar den endelige avgjørelsen om og hvor mange flyktninger de er villige til å ta imot (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2016a). Selv om regjeringen har ulike virkemidler (blant annet integreringstilskuddet) som skal motivere kommunene til å bosette flyktninger viser den univariate analysen av bosettingsvilje, i likhet med tidligere forskning (Steen, 2009a), at det er stor variasjon i hvor stor andel flyktninger de ulike kommunene tar imot. I og med at innvandring og integrering er av stor interesse i norsk politikk, og at integrering starter med å finne et stabilt sted hvor flyktningene kan integreres i samfunnet, er det interessant å kartlegge hva det er som gjør at noen kommuner har større bosettingsvilje enn andre. Tidligere forskning har vist at årsakene til ulik bosettingsvilje er sammensatt, og det er flere variabler som er med på å forklare hva som fremmer og hemmer bosetting i norske kommuner. Blant annet trekkes kommunens økonomi, politiske partier i kommunestyret, arbeidsmarkedet og befolkningens holdninger frem som mulige forklaringsvariabler (Steen, 2009b; Blom, 2009; Søvik, 2014).

I tillegg til behovet for rask bosetting fokuserer norske myndigheter særlig på tiltak som skal sikre at flere nyankomne flyktninger kommer raskere ut i arbeid eller utdanning og får en fast tilknytning til arbeidslivet (Meld. St. 30 (2015-2016), 2016). Regjeringen har dette som største prioritet, og de ulike tiltakene som igangsettes (blant annet introduksjonsprogrammet) kan regnes som ulike deler av integreringsprosessen med arbeidsdeltakelse som selve målet. Den univariate analysen av integrering viste at i gjennomsnitt 68% av deltakerne i introduksjonsprogrammet var ute i arbeid eller utdanning i 2015, to år etter endt introduksjonsprogram. Integreringsevnen er altså relativt høy når vi ser de norske kommunene samlet. Likevel viste analysen, i tråd med tidligere forskning (Tronstad, 2015), at det er stor

variasjon fra kommune til kommune. I den kommunen med lavest overgangsrate var 32% av deltakerne i introduksjonsprogrammet ute i arbeid eller utdanning, mens 17 kommuner hadde 100% av deltakerne ute i arbeid eller utdanning to år etter endt introduksjonsprogram. En rekke forskere har forsøkt å forklare hva som bidrar til denne variasjonen. Blant annet trekkes egenskaper ved flyktingene, strukturelle kommunefaktorer og organiseringen av introduksjonsprogrammet frem som mulige forklaringsvariabler (Enes & Henriksen, 2012; Lillegård & Seierstad, 2013; Tronstad, 2015; Djuve et al., 2017). En analyse gjennomført av Djuve et al. (2017) finner imidlertid at det også må være andre forhold som påvirker overgangen til arbeid eller utdanning. De foreslår at blant annet motivasjon, nettverk og tilhørighet må forventes å ha stor betydning for integrering av flyktninger (Djuve et al., 2017, s. 315).

Denne oppgaven tar sikte på å undersøke hvorvidt sosial kapital bidrar til å forklare variasjonen i bosettingsvilje og graden av integrering i norske kommuner. Jeg har inkludert filantropi som indikator på sosial kapital. Selv om ulike indikatorer ikke er utelukkende knyttet til én dimensjon ved sosial kapital, kan man forvente at denne operasjonaliseringen fokuserer på den utadvendte og særlig den brobyggende dimensjonen av sosial kapital. Utadvendte former for sosial kapital er rettet mot offentlige goder og har som formål å hjelpe andre (Putnam & Gross, 2002; Rønning & Starrin, 2009). Den brobyggende dimensjonen handler om en form for sosial kapital som krysser sosiale grenser og fungerer som en slags brobygging mellom innbyggere fra ulike sosiale og kulturelle miljøer. Denne brobyggingen bidrar til at man utvikler tillitsfulle relasjoner mellom mennesker som man i utgangspunktet ikke kjenner, noe som kan fremme en følelse av identitet og gjensidighet på tvers av ulikheter mellom innbyggerne (Putnam, 2000; Hansen, 2016). Brobyggende sosial kapital hevdes å ha positive effekter på samfunnet ved at det skaper gjensidig forståelse og hindrer grobunn for konflikter, og fremmer dermed en sterk og varig sosial integrasjon i det moderne samfunn (Rønning & Starrin, 2009; Hansen, 2016).

Ved at utadvendt og brobyggende sosial kapital skaper tillit mellom mennesker som er ulike seg selv, og fremmer et ønske blant befolkningen om å hjelpe de som trenger det, var en forventning at kommunestyrets vedtak om andelen flyktninger som bosettes er høyere i kommuner med en høy grad av sosial kapital. Jeg antok også at slike holdninger blant befolkningen vil gjøre det lettere for flyktninger å få innpass i det samfunnet de kommer til, noe som blant annet vil gjøre overgangen til arbeid og utdanning enklere. Min innledende antakelse var dermed at brobyggende sosial kapital har en positiv effekt på bosettingsvilje og integrering i norske kommuner. Analysene ovenfor har belyst hvorvidt sosial kapital bidrar til

å forklare variasjonen i bosettingsvilje og integreringsevne i kommunene, nedenfor drøftes funnene.

8.1 Bosettingsvilje – hvilken effekt har sosial kapital?

For å undersøke hvorvidt sosial kapital kan bidra til å forklare variasjonen i bosettingsvilje i norske kommuner, ble det gjennomført en multivariat regresjonsanalyse. Analysen viste at sosial kapital har en positiv og signifikant effekt på bosettingsvilje i norske kommuner. Det vil si at kommuner med en høy grad av sosial kapital har en høyere bosettingsvilje, og motsatt. Antakelsen om at sosial kapital kan bidra til å forklare variasjonen i norske kommuners bosettingsvilje blir dermed bekreftet.

Dette er den første undersøkelsen som systematisk studerer sosial kapital sin effekt på bosettingsvilje i norske kommuner, og funnene bidrar dermed til ny innsikt i hva det er som gjør at noen kommuner har større bosettingsvilje enn andre. Analysene antyder at dersom det eksisterer en utadvendt og brobyggende form for sosial kapital i kommunen, hvor man utvikler tillitsfulle relasjoner mellom mennesker som er ulike seg selv, er kommunens bosettingsvilje høyere. Det gir en indikasjon på at kommunestyrets vedtak om bosetting er direkte avhengig av befolkningens tillitsfulle relasjoner og deres ønske om å hjelpe de som trenger det. Funnet er forenlig med tidligere funn om at holdninger i befolkningen er et viktig bakteppe for å forstå hvordan de politiske partiene i kommunene forholder seg til statens anmodninger om bosetting, og at skepsis blant innbyggerne kan påvirke de valgte representantene i kommunestyret i negativ retning (Steen, 2009a). I og med at befolkningens holdninger er med på å påvirke kommunestyrets vedtak om bosetting, bidrar graden av sosial kapital i kommunene til å forklare variasjonen i kommunenes bosettingsvilje.

I tillegg til å gi ny innsikt i hva som påvirker norske kommuners bosettingsvilje, har analysen ovenfor gjort det mulig å studere sosial kapital (særlig brobyggende sosial kapital) og teste fenomenets positive effekter på det overordnede samfunnsnivået. Brobyggende sosial kapital ser ut til å hindre fremmedskeptiske holdninger blant befolkningen og frembringe en følelse av identitet og gjensidighet på tvers av ulikheter mellom individer. Resultatene føyer seg dermed inn i en rekke av studier som viser at sosial kapital er et fenomen med positive effekter på samfunnsnivå (Putnam, 1993; Rønning & Starrin, 2009; Hansen, 2016).

8.2 Integrering – hvilken effekt har sosial kapital?

For å undersøke hvorvidt sosial kapital kan bidra til å forklare variasjonen i integrering i norske kommuner, ble det gjennomført to multivariate regresjonsanalyser. I motsetning til funnene ovenfor viste analysene at sosial kapital ikke har en signifikant effekt på integrering, og dermed at sosial kapital ikke kan bidra til å forklare variasjonen i graden av integrering i norske kommuner. Antakelsen om at jo høyere grad av sosial kapital i en kommune, desto høyere integreringsevne har kommunen, blir altså ikke bekreftet. Det vil si at selv om det eksisterer en utadvendt og brobyggende form for sosial kapital i kommunen, hvor man utvikler tillitsfulle relasjoner mellom mennesker som er ulike seg selv, er det ikke dette som forklarer hvorfor noen kommuner i større grad evner å få flyktninger ut i arbeid eller utdanning etter endt introduksjonsprogram.

I teorikapittelet viste jeg til noen undersøkelser som fant en sammenheng mellom sosial kapital og integrering, og som ledet meg mot forventningen om at sosial kapital vil ha en positiv effekt på integrering i norske kommuner (Ødegård, 2010; Borgersen, 2011; Nannestad, 2010). Selv om tidligere studier finner en sammenheng, viser altså analysene i denne oppgaven tvert i mot at sosial kapital ikke bidrar til å forklare variasjonen i integrering i norske kommuner. Nedenfor undersøkes hvordan de tidligere studiene skiller seg fra denne oppgaven, som gjør at funnene ikke nødvendigvis er sammenlignbare. Videre drøftes mulige forklaringer på hvorfor sosial kapital ikke har forventet effekt på integrering i oppgavens analyser.

8.2.1 Denne oppgaven versus tidligere studier

Ødegård (2010), i sin studie om integrering og sosial kapital, undersøker rollen det frivillige foreningslivet har for en sosial og politisk integrasjon. Hun gjennomfører en caseundersøkelse av Veitvet i Oslo hvor hun særlig baserer seg på feltarbeid, som blir supplert med 14 kvalitative intervjuer med sentrale aktører i lokalsamfunnet samt analyser av offentlig tilgjengelig dokumentasjon. I motsetning til min oppgave undersøker ikke Ødegård effekter på overordnet samfunnsnivå. Hun går heller i dybden på ett enkelt case for å få større forståelse for hvordan ulike dimensjoner utvikles og fungerer i lokalsamfunnet. Mer presist tar undersøkelsen sikte på å synliggjøre noen dimensjoner som kan øke forståelsen av hvordan det minoritets- og majoritetsetniske foreningslivet kan fungere som arena for sosial og politisk deltakelse blant etniske minoriteter (Ødegård, 2010, s. 93). Selv om hun finner at både bindende og brobyggende sosial kapital, så vel som en utfyllende dimensjon «linking» sosial kapital, spiller

en sentral rolle for integreringsprosessen på Veitvet, kan ikke funnene generaliseres til å gjelde utenfor den lokale konteksten. Man kan dermed ikke, basert på undersøkelsen, si sikkert om foreningslivet faktisk bidrar til integrasjon i andre lokalsamfunn. Ødegård sin undersøkelse fokuserer på en sosial og politisk integrasjon av innvandrere, og overser i stor grad den økonomiske dimensjonen som denne oppgaven tar sikte på å undersøke. Hennes undersøkelse sier altså ikke noe om hvorvidt det lokale foreningslivet påvirker flyktnings overgang til arbeid eller utdanning. For norsk integreringspolitikk er det imidlertid den økonomiske dimensjonen som har høyest prioritet (Meld. St. 30 (2015-2016), 2016), og det er dermed interessant å undersøke hva som fremmer og hemmer flyktnings overgang til arbeid eller utdanning.

Selv om både denne oppgaven og Ødegård sin undersøkelse studerer sammenhengen mellom sosial kapital og integrering, er det tydelig at studiene skiller seg fra hverandre på noen sentrale områder. I og med at Ødegård går i dybden på ett enkelt case, og undersøker andre dimensjoner ved integrering, er uansett ikke funnene sammenlignbare. Det kan godt være at sosial kapital bidrar til en sosial og politisk integrasjon for individer i ett lokalsamfunn, men at det likevel ikke påvirker overgangen til arbeid eller utdanning på overordnet kommunenivå i Norge. Hennes funn svekker dermed ikke troverdigheten til denne oppgavens funn om at sosial kapital ikke forklarer variasjonen i overgangen til arbeid eller utdanning i norske kommuner.

Borgersen (2011) går i dybden på en liten kommune når hun forsøker å finne noen faktorer og prosesser som har vært sentrale for at en kommune har «lykkes» med integrering. Hun operasjonaliserer integrering, i likhet med denne oppgaven, som overgangen til arbeid eller utdanning etter endt introduksjonsprogram. Hvilken kommune hun undersøker velger hun å sensurere, men det kommer frem at det er en liten kommune som i stor grad har lyktes med å få flyktninger over i arbeid eller utdanning etter endt introduksjonsprogram. Basert på tre dybdeintervjuer med to programrådgivere og en tidligere deltaker i introduksjonsprogrammet, og med utgangspunkt i teori om sosial kapital, finner hun blant annet at støtte i egne nettverksetableringer (bindende sosial kapital) og kontakt med ulike mennesker i samfunnet (brobyggende sosial kapital) bidrar til integrering i arbeidslivet (Borgersen, 2011). I følge Borgersen er sosial kapital avgjørende for flyktnings overgang til arbeid eller utdanning etter endt introduksjonsprogram.

Borgersen undersøker en liten kommune som i stor grad lykkes med integrering. Det kan tenkes at denne kommunen, og andre liknende kommuner i Norge, ikke har kommet med i utvalget til oppgaven på grunn av SSB sin sensurering av datamaterialet av hensyn til personvern. I metodekapittelet benyttet jeg en t-test for å vurdere sannsynligheten for utvalgsskjevhet i oppgaven. Resultatene fra t-testen viste at det er systematiske forskjeller mellom utvalget og de bortfalte enhetene i gjennomsnittverdi hos sosial kapital og samtlige kontrollvariabler. Blant annet viste analysen at kommunene i utvalget hadde en lavere grad av sosial kapital sett i forhold til de bortfalte enhetene. Videre ble det blant annet klart at kommunene i utvalget hadde flere innbyggere og var kategorisert som mer sentrale kommuner, at de hadde lavere frie inntekter per innbygger men en høyere gjennomsnittlig bruttoinntekt per innbygger, samt at de hadde en høyere andel innvandrere i kommunen. Enhetene som undersøkes i oppgaven er altså systematisk annerledes enn de bortfalte enhetene på en rekke sentrale variabler. Dermed kan man anta at små kommuner, blant annet den Borgersen undersøker, ikke er en del av utvalget i oppgaven.

Hvorvidt resultatene fra regresjonsanalysen ville sett annerledes ut om kommunen som Borgersen undersøker, og andre lignende kommuner, hadde vært med i utvalget er vanskelig å si. Det kan tenkes at dersom de mindre kommunene faktisk har en stor suksessrate i forbindelse med integrering, og siden det er en høyere grad av sosial kapital i disse kommunene, så ville sosial kapital sin effekt på integrering i større grad vært positiv og signifikant om man inkluderte kommunene i utvalget. Men analyser med slike enheter kunne også gi misvisende resultater. Faren med å inkludere de minste kommunene, som bosetter færrest flyktninger, er at slike kommuner i de aller fleste årene kun har et lite antall flyktninger som har avsluttet introduksjonsprogrammet og skal ut i arbeid eller utdanning. Hvis en kommune skal få to flyktninger over i arbeid eller utdanning, og de scorer 100% i graden av integrering, så har de likevel kun fått to flyktninger i arbeid eller utdanning. Små suksesskommuner kan få stor forklaringskraft i analysene, noe som kan gi et misvisende bilde av sosial kapital sin effekt. Dersom det kun er et lite antall personer i en kategori kan man også anta at personlige egenskaper i større grad spiller inn på den avhengige variabelen. Ved å kun inkludere de kommunene som tar inn et større antall flyktninger vil slike egenskaper kunne jevne seg mer ut, og man kan dermed anta at resultatene fra oppgavens analyser er mer presise på et overordnet kommunenivå.

Oppgaven til Borgersen baserer seg på ett case, og tar ikke sikte på å måle effekter på tvers av kommuner. Som hun selv understreker i oppgaven kan resultatene fra undersøkelsen hverken hevdes å være representative eller generaliserbare. De gir kun et innblikk i hva som har vært viktige faktorer og prosesser for at én utvalgt kommune har lyktes med integrering (Borgersen, 2010). Selv om Borgersen finner en sammenheng mellom sosial kapital og integrering betyr ikke nødvendigvis dette at sosial kapital bidrar til å forklare integrering i andre kommuner, eller at det forklarer variasjonen mellom kommunene i Norge. Resultatene fra denne oppgaven, at sosial kapital ikke påvirker overgangen til arbeid eller utdanning på kommunenivå i Norge, blir ikke svekket på grunn av Borgersens konklusjoner basert på ett case.

I et forsøk på å finne ut hva som kan løse utfordringene knyttet til integrering i Europa, trekker Nannestad (2010) inn sosial kapital som en mulig løsning. Ved hjelp av regresjonsanalyser undersøker han hvorvidt variasjonen i graden av sosial kapital i femten europeiske land gjenspeiles i variasjonen mellom landene i graden av integrering. Norge er ikke blant landene i utvalget. Nannestad operasjonaliserer sosial kapital som generell tillit. Videre brukes arbeidsmarkedsintegrasjon som indikator på integrering av innvandrere, som operasjonaliseres som innvandreres arbeidsledighetsnivå sett i forhold til den lokale befolkningen. Etter å ha kontrollert for faktorer som landenes velferdssystem (som varierer fra relativt til universalistisk) og utdanningsnivået blant innvandrere, finner han at en høyere grad av sosial kapital er knyttet til lavere arbeidsledighet blant innvandrere (Nannestad, 2010, s. 316).

Selv om denne oppgaven og Nannestad sin undersøkelse baserer seg på kvantitativ data og multivariate regresjonsanalyser, skiller de seg fra hverandre på noen avgjørende områder. Blant annet undersøker Nannestad hele innvandrerbefolkningen samlet sett, mens denne oppgaven kun fokuserer på innvandrere som regnes som flyktninger. Hele innvandrerbefolkningen inkluderer arbeidsinnvandrere, studenter, familieinnvandrere, samt flyktninger og deres familieinnvandrere, og den sistnevnte kategorien utgjør kun 30% av innvandrerbefolkningen i Norge (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2018b). Norsk integreringspolitikk retter seg i stor grad mot den delen av innvandrerbefolkningen som regnes som flyktninger (Meld. St. 30 (2015-2016), 2016). Årsaken til dette er blant annet at det er denne gruppen innvandrere som i størst grad står utenfor det norske samfunnslivet, både økonomisk så vel som sosialt (Brochmann, 2006). Integrering av flyktninger på arbeidsmarkedet er altså regnet som en større utfordring sett i forhold til resten av innvandrerbefolkningen. Hva slags bakgrunn flyktningene kommer fra varierer, og erfaringene og opplevelsene er forskjellig fra person til person, men

generelt sett er det ikke overraskende at det er mer krevende for flyktninger å integreres i et nytt samfunn i forhold til resten av innvandrerbefolkningen. Flukt innebærer store belastninger for mennesker både fysisk og psykisk (Berg og Lauritsen, 2009, s. 171), og flere har opplevd traumer knyttet til sin fluktbakgrunn som kan hindre læring av- og tilpasning til samfunnet (Varvin, 2003). På bakgrunn av slike utfordringer kan man forvente at integrering av flyktninger er en atskillig mer kompleks oppgave, og at sosial kapital sin effekt på integrering av innvandrerbefolkningen på den ene siden og flyktninger på den andre siden ikke nødvendigvis kan sammenlignes.

Nannestad (2010) undersøker femten europeiske land, men Norge er ikke et av landene som inkluderes i analysen. Hvorvidt sosial kapital påvirker integrering i Norge blir dermed ikke undersøkt. Selv om andre skandinaviske land inkluderes er ikke nødvendigvis resultatene representativt for Norge. Ulike europeiske land kan forventes å ha flere likhetstrekk når det gjelder utfordringer knyttet til integrering, men integreringsprosessen i Norge vil likevel skille seg fra andre land på flere måter. Et eksempel er at selv om både Norge, Sverige og Danmark tilbyr introduksjonsprogram for bosatte flyktninger, organiseres programmet forskjellig i de tre landene (Tronstad & Hernes, 2014). Slike forskjeller gjør det vanskelig å generalisere funn fra femten land videre til Norge. For å vite sikkert om sosial kapital har samme effekt på integrering i Norge må dette undersøkes systematisk. I tillegg er det ikke nødvendigvis hensiktsmessig å sammenligne en undersøkelse som studerer effekter på tvers av land, og en undersøkelse som studerer variasjonen mellom kommunene innenfor ett land. Denne oppgaven og Nannestad sin undersøkelse bidrar dermed til forskning av sosial kapital og integrering på ulike måter, og selv om det ser ut til at sosial kapital bidrar til å forklare variasjonen i integrering av innvandrere i femten europeiske land forklarer det ikke variasjonen i integrering av flyktninger i norske kommuner.

Som vi ser fra diskusjonen ovenfor skiller denne oppgaven seg fra tidligere undersøkelser på flere måter. Det denne oppgaven bidrar med, til forskjell fra de overnevnte studiene, er kunnskap om hvorvidt brobyggende sosial kapital bidrar til å forklare variasjonen i integrering av flyktninger på et overordnet kommunenivå i Norge. Funnene i oppgaven er i større grad representativt for norske kommuner sett i forhold til casestudiene som er gjennomført av Ødegård (2010) og Borgersen (2011), og gjelder utelukkende for integrering av flyktninger heller enn innvandrerbefolkningen samlet sett slik som Nannestad (2010) undersøker. Selv om tidligere studier på ulike måter finner en sammenheng mellom sosial kapital og integrering, ser

det altså ikke ut til at brobyggende sosial kapital bidrar til å forklare de store variasjonene i norske kommuner når det gjelder flyktningers overgang til arbeid eller utdanning etter endt introduksjonsprogram. I og med at datamaterialet er samlet inn fra pålitelige statistikkbaserte byråer (SSB, IMDi og NSD), og at operasjonaliseringen av variablene er teoretisk begrunnet og benyttet i en rekke analyser i tidligere forskning (se for eksempel Putnam, 2000; Tronstad, 2015; Djuve et al., 2017; Msuya, 2017), kan vi anta at disse funnene er pålitelige.

8.2.2 Hvorfor har ikke sosial kapital forventet effekt på integrering?

Funnet om at samfunnets beholdning av sosial kapital ikke har noe å si for variasjonen i norske kommuners integreringsevne er relativt overraskende, med tanke på at fenomenet i en rekke undersøkelser er vist å ha positive virkninger på samfunnsnivå. Blant annet viste analysen ovenfor at fenomenet har en positiv effekt på bosettingsviljen i norske kommuner. I og med at flere studier knytter sosial kapital til integrering, og på bakgrunn av det teoretiske rammeverket, virker det i hvert fall usannsynlig at sosial kapital er helt ubetydelig for integrering. Men hva er det som kan forklare at sosial kapital ikke har forventet effekt i oppgavens analyser?

Én mulig forklaring er at sosial kapital ikke har signifikante effekter på overgangen til arbeid eller utdanning, fordi denne indikatoren på integrering er så sammensatt og påvirkes av en rekke ulike forhold slik at svært få variabler blir signifikante. Analysen viste at kun én av kontrollvariablene, som alle var forventet å påvirke den avhengige variabelen, hadde signifikante effekter på graden av integrering i kommunene. Den oppsummerte forklaringskraften var derfor lav, og det ble klart at en rekke andre forhold må forventes å påvirke variasjonen i overgangen til arbeid eller utdanning i kommunene. Men integrering er et svært komplekst tema, og indikatoren jeg bruker tar ikke for seg alle aspekter ved det å innlemmes i samfunnet. Med utgangspunkt i dette kan det tenkes at sosial kapital ikke er ubetydelig for integreringsprosessen, men at den i større grad påvirker andre indikatorer på integrering. Kanskje sosial kapital har en positiv og signifikant påvirkning på andre indikatorer på økonomisk integrasjon eller andre dimensjoner ved integrering, for eksempel en politisk og sosial integrasjon, slik som Ødegård (2010) operasjonaliserer integrering i sin undersøkelse.

En alternativ forklaring er at overgangen til arbeid eller utdanning heller er påvirket av andre dimensjoner ved sosial kapital enn hva som har blitt undersøkt i denne oppgaven. Selv om sosial kapital i utgangspunktet regnes som ett konsept, er konseptet svært bredt og forskere har undersøkt fenomenet i flere ulike sammenhenger. For å unngå at konseptet mister sin

forklaringskraft er det dermed hensiktsmessig å konkretisere hvilke dimensjoner ved sosial kapital som man velger å forske på (Putnam, 2001). I teorikapittelet viste jeg til fire viktige skiller som representerer ulike dimensjoner ved fenomenet: Formell versus uformell sosial kapital, tykk versus tynn sosial kapital, innadvendt versus utadvendt sosial kapital, og det mest brukte skillet – brobyggende versus bindende sosial kapital (Putnam & Gross, 2002; Rønning & Starrin, 2009; Hansen, 2016). I denne oppgaven har jeg brukt filantropi som indikator på sosial kapital, og operasjonaliserer dette som donasjoner gitt til TV-aksjonen. Selv om ulike indikatorer på sosial kapital som regel ikke kan knyttes utelukkende til én dimensjon er det, med utgangspunkt i litteratur som beskriver de ulike dimensjonene, sannsynlig at denne operasjonaliseringen særlig måler en brobyggende form for sosial kapital. Oppgaven har dermed i stor grad vært avgrenset til å undersøke den brobyggende dimensjonen sin effekt på bosettingsvilje og integrering i norske kommuner.

Brobyggende sosial kapital, operasjonalisert som donasjoner gitt til TV-aksjonen, sier ikke noe om individers direkte relasjoner eller tilknytning til andre mennesker, men måler i større grad en overordnet holdning blant kommunenes befolkning. Operasjonaliseringen kan også knyttes til tynne former for sosial kapital, en dimensjon som omhandler tilknytningen vi har til mennesker i samfunnet som vi ikke er tett sammenvevd med (Putnam & Gross, 2002; Rønning & Starrin, 2009). Min innledende antakelse var at de to avhengige variablene, norske kommuners bosettingsvilje og integreringsevne, var fenomener som i stor grad overlapper i og med at begge variablene kan knyttes direkte til integreringsprosessen i Norge. Jeg antok dermed, med utgangspunkt i teori om brobyggende sosial kapital, at fenomenet ville ha lignende effekter på de to variablene. Men empirisk sett skiller variablene seg fra hverandre på flere måter, og til tross for at begge variablene kan knyttes til integreringsprosessen er de betinget av ulike forhold. Analysene bekrefter dette og selv om brobyggende sosial kapital kan knyttes til norske kommuners bosettingsvilje, ved at holdninger på overordnet samfunnsnivå påvirker de valgte representantene i kommunestyrets vedtak om bosetting, er det altså ikke denne overordnede dimensjonen ved sosial kapital som forklarer hvordan noen flyktninger i større grad evner å integreres i samfunnet når de først har blitt bosatt i en kommune. Men i og med at sosial kapital rommer en rekke ulike dimensjoner kan det likevel tenkes at andre dimensjoner i større grad påvirker flyktningers muligheter og evne til å delta på ulike samfunnsarenaer, som arbeid eller utdanning, når de først er blitt tatt imot og bosatt i en kommune.

For eksempel kan det tenkes at bindende sosial kapital i større grad påvirker flyktningers overgang til arbeid eller utdanning. Bindende sosial kapital binder sammen individer som er like hverandre, og kan knyttes til tykk sosial kapital som innebærer relasjoner og nettverk som er tett sammenvevde (ibid.). Tidligere studier har funnet at bindende sosial kapital er viktig for flyktningers læring av- og tilpasning til samfunnet (Ødegård, 2010; Borgersen, 2011). For innvandrere fungerer bindende sosial kapital som en kilde til adaptiv forandring når de først kommer til deres nye land, og de er avhengige av denne dimensjonen av sosial kapital for veiledning og støtte (OECD, 2001). Gjennom å tilhøre bindende sosiale relasjoner kan dermed flyktninger få tilgang på ressurser som støtte, tilhørighet, informasjon og praktisk hjelp. I følge Borgersen (2010) fungerer også bindende nettverk som en arena hvor flyktninger utvikler ferdigheter for mestring i det nye landet. Det kan tenkes at flyktninger i større grad er avhengig av bindende og tykke nettverk, det vil si tilknytning til mennesker de i stor grad omgås med og kjenner godt, for å bli introdusert til ulike muligheter i forbindelse med arbeid og utdanning i kommunene de blir bosatt i. Med utgangspunkt i dette kan man anta at bindende sosial kapital påvirker variasjonen i norske kommuners integreringsevne.

Diskusjonen ovenfor foreslår at operasjonaliseringen av integrering og sosial kapital kan ha noe å si for at sosial kapital ikke har forventet effekt i oppgavens analyser. I og med at integrering rommer en rekke dimensjoner, og at overgangen til arbeid eller utdanning kun er én av flere måter å operasjonalisere begrepet på, så kan det tenkes at andre dimensjoner ved integrering i større grad påvirkes av sosial kapital. Dermed er det mulig at analysene ville gitt annerledes resultater dersom oppgaven undersøkte andre indikatorer på integrering. Alternativt, fordi sosial kapital rommer en rekke dimensjoner, og brobyggende sosial kapital kun er én av de ulike dimensjonene man kan forske på, så kan det tenkes at andre dimensjoner ved sosial kapital i større grad påvirker flyktningers overgang til arbeid eller utdanning. Dermed er det mulig at analysene ville gitt annerledes resultater dersom oppgaven undersøkte andre dimensjoner ved sosial kapital, for eksempel bindende sosial kapital. Dette er antakelser som i liten grad er undersøkt systematisk, og for å få en større forståelse for hvordan sosial kapital påvirker integrering i norske kommuner er det behov for mer forskning.

9. Avslutning

Denne oppgaven har undersøkt hvorvidt sosial kapital bidrar til å forklare variasjonen i bosettingsvilje og graden av integrering i norske kommuner. Brobyggende sosial kapital viser seg å ha en positiv effekt på bosettingsvilje, men bidrar ikke til å forklare variasjonen i integrering. Bosettingsvilje er politisk bestemt gjennom kommunestyrets vedtak om bosetting, og partiene i kommunestyrene må ta hensyn til folkemeningene når antall flyktninger som skal bosettes i kommunen vedtas. Dermed kan befolkningens brobyggende holdninger knyttes direkte til kommunestyrets vedtak om bosetting. Overgangen til arbeid eller utdanning ser derimot ikke ut til å være påvirket av kommunenes beholdning av brobyggende sosial kapital, men antakelsen som blir presentert ovenfor om at andre dimensjoner ved sosial kapital kan forventes å påvirke integreringsevnen åpner opp for videre undersøkelser.

9.1 Veien videre

Til veien videre kunne det være interessant å undersøke hvorvidt en bindende form for sosial kapital i større grad påvirker integreringsevnen. Det er ikke gjort noen tidligere undersøkelser på kommunenivå om bindende sosial kapital sin effekt på integrering i Norge, og slike studier ville dermed gitt ny innsikt i tematikken. Utfordringen ved å gjennomføre slike undersøkelser er at det mangler data på kommunenivå om flyktningers bindende relasjoner. Dermed er det først og fremst et behov for å kartlegge flyktingenes nettverksrelasjoner, særlig bindende men også brobyggende, i norske kommuner. Nettverk omhandler formelle medlemskap i ulike organisasjoner og foreninger, samt deltakelse i mange uformelle nettverk. På kommunenivå kan nettverksrelasjoner måles ved å registrere mengden av sosiale forbindelser, både formelle og uformelle, som flyktingene i snitt har i kommunen (Putnam, 2001). Til tross for at en slik kartlegging mest sannsynlig er tid- og ressurskrevende, vil den gjøre det mulig å foreta en rekke undersøkelser som kan gi viktig innsikt i hvordan bindende og brobyggende sosial kapital spiller inn på ulike deler av integreringsprosessen.

Selv om denne oppgaven ikke fant en sammenheng mellom sosial kapital og integrering, viste tross alt analysene at brobyggende sosial kapital har en positiv effekt på bosettingsvilje. Det betyr at fenomenet faktisk har positive effekter på kommunenivå i Norge. Særlig indikerer det at befolkningens beholdning av brobyggende sosial kapital frembringer en følelse av identitet og gjensidighet på tvers av ulikheter mellom individer og at dette kan bidra til å påvirke politiske beslutningsprosesser i kommunene. Foreløpig er det gjennomført svært få

undersøkelser som tar for seg sosial kapital sin effekt på ulike samfunnsarenaer i norske kommuner. Dermed er det store muligheter for å ta opp denne tråden i fremtidige studier, slik at vi kan få ny innsikt på kommunenivå om et fenomen som anses som høyest relevant både teoretisk og ikke minst samfunnsmessig.

Litteratur

- Alessandrini, M., Carr, A. & Coghlan, P. (2007). Building social capital through blood donation: the social futures project. *ISBT Science Series 2: 46-52*. Australia: Australian Red Cross Society.
- Andersen, J. G. (2005). Citizen, unemployment and welfare policy, I Andersen, J. G. et al. (red.). *The changing face of welfare: Consequences and outcomes from a citizenship perspective*. Bristol: policy press. s.75-92.
- Arbeids- og inkluderingsdepartementet (2008). *Stimulerer kommunene til økt bosetting*. Hentet 04.01.2018 fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/stimulerer-kommunene-til-okt-bosetting/id511387/>
- Bangstad, S. (2011). Multikulturalismen og dens kritikere. I B.P. Bø (red.). *Multikulturell teori og flerkulturelle praksiser. Artikler om norsk minoritetspolitikk*. Oslo: Abstrakt Forlag AS.
- Berg, B. og Lauritsen K. (2009). *Eksil og livsløp*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Berry, W. (1997). *Immigration, acculturation and adaptation*. *Applied Psychology: An International Review*, 46 (1), 5-68.
- Blom, S. (2009). *Holdninger til innvandrere og innvandring 2009*. (Rapporter 2009/44). Oslo – Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.
- Blom, S. & Enes, A. W. (2015). *Introduksjonsordningen – en resultatstudie*. (Rapporter 2015/36). Oslo – Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.
- Borgersen, G. (2011). *Introduksjonsprogrammet for nyankomne innvandrere: En studie av faktorer og prosesser som har vært sentrale for å lykkes i en kommune*. (Mastergradsavhandling). Stavanger: Universitetet i Stavanger.
- Bourdieu, P. (1980). *Le capital social: Notes provisoires*. *Actes de la Recherche in Sciences Sociales* 31: 2-3.
- Brochmann, G. (2002). Velferdsstat, integrasjon og majoritetens legitimitet. I G. Brochmann, T. Borchgrevink & J. Rogstad. *Sand i maskineriet. Makt og demokrati i det flerkulturelle Norge*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Brochmann, G. (2006). *Hva er innvandring*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Brochmann, G. (2011). *Velferd og migrasjon: den norske modellens framtid* (Vol. NOU 2011:07). Oslo: Barne-, likestilling-, og inkluderingsdepartementet.
- Brochmann, G. (2017). *Integrering*. Hentet 08.01.2018 fra <https://snl.no/integrering>
- Bø, B. P. (red.) (2011). *Multikulturell teori og flerkulturelle praksiser. Artikler om norsk minoritetspolitikk*. Oslo: Abstrakt Forlag AS.
- Cheung, S. Y. & Phillimore, J. (2013). Refugees, Social Capital and Labour Market Integration in the UK. *Sociology* 2014, 48(3): 518-536. SAGE Publications.

- Coffé, H. & Geys, B. (2008). *Measuring the Bridging Nature of Voluntary Organizations. The Importance of Association Size*. Los Angeles, London, New Delhi and Singapore: SAGE Publications.
- Coleman, J. S. (1988). *Social capital in the creation of human capital*. American Journal of Sociology 94: 95-121. Chicago: The University of Chicago Press.
- Crescenzi, R., Gagliardi, L. & Procco, M. (2013). Social capital and the innovative performance of Italian provinces. *Environment and Planning A* 45: 908-929.
- Delaporte, I. & Piracha, M. (2018). Integration of humanitarian migrants into the host country labour market: evidence from Australia. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. Routledge: Taylor & Francis Group.
- Djuve, A. B., Kavli, H. C., Sterri, E. K. & Bråten, B. (2017). *Introduksjonsprogram og norskopplæring. Hva virker – for hvem?* (Fafo-rapport 2017:31). Allkopi AS.
- Enes, A. W. & Henriksen, K. (2012). *Monitor for introduksjonsordningen 2011*. (Rapporter 1/2012). Oslo - Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.
- Fernandes, A. G. (2011). En studie av to integreringstiltak og dens underliggende ideologi. I B.P Bø (red.). *Multikulturell teori og flerkulturelle praksiser. Artikler om norsk minoritetspolitikk*. Oslo: Abstrakt Forlag AS.
- Friberg, J. H. & Lund, M. (2006). *Mot en raskere og mer stabil bosetting?: evaluering av bosettingsmodellen for flyktninger*. (Fafo-rapport 544). Oslo: FAFO.
- Geys, B. & Murdoch, Z. (2008). *How to make head and tail of "bridging" and "bonding"?: addressing the methodological ambiguity*. UK and USA: Blackwell Publishing Ltd.
- Gill, M. (2017). *Outlier Analysis*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Hair, J.F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis. A Global Perspective*. New Jersey: Pearson.
- Hanifan, L. J. (1916). *The Rural School Community Center*. Annals of the American Academy of Political and Social Science 67: 130-138.
- Hansen, T. (2016). *Sosial kapital*. Hentet 24.11.2017 fra https://snl.no/sosial_kapital
- Hellevik, O. (2011). *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Helliwell, J. F. & Putnam, R. D. (2004). The Social Context of Well-Being. *Philosophical Transactions: Biological Sciences* 359(1449): 1435-1446. The Royal Society Publishing.
- Helliwell, J. F. & Putnam, R. D. (2007). Education and Social Capital. *Eastern Economic Journal*, Vol. 33 (1): s. 1-19. Palgrave Macmillan Journals.
- Hustinx, L., Van den Bosch, D., & Delcour, C. (2013). Money makes the world go round: voluntary associations, financial support, and social capital in Belgium. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 42(6): 1176-1196.

- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (2016a). *Slik får flyktingene sin kommune*. Hentet 03.01.2018 fra <https://www.imdi.no/planlegging-og-bosetting/slik-fordeles-flyktingene/>
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (2016b). *Nasjonalt utvalg for bosetting*. Hentet 03.01.2018 fra <https://www.imdi.no/planlegging-og-bosetting/bosettingsprosessen/nasjonalt-utvalg-for-bosetting/>
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (2018a). *Tilskuddsordning for integreringstilskudd, eldretilskudd og barnehagetilskudd 2018*. (Rundskriv 01/2018). Hentet fra <https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/tilskudd/rundskriv-2018/rundskriv-01-18-tilskuddsordning-for-integreringstilskudd-eldretilskudd-og-barnehagetilskudd-2018.pdf>
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (2018b). *Innvandrerbefolkningen i Norge*. Hentet 03.05.2018 fra <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/innvandrere-og-integrering/innvandrerbefolkningen-i-norge/>
- Introduksjonsloven. (2003). Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere av 01. september 2003. Hentet 22.01.2018 fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-07-04-80>
- Janes, J. (2001). Causality. *Library Hi Tech* 19(2): 191-193. Hentet 16. mai 2018 fra <https://doi.org/10.1108/07378830110733946>
- Justis- og beredskapsdepartementet (2017). *Tilskuddsordning for integreringstilskudd, eldretilskudd og barnehagetilskudd 2017*. Hentet 04.01.2018 fra <https://www.regjeringen.no/no/dep/jd/tilskudd/tilskudd-fra-jd-i-2017/tilskuddsordning-for-integreringstilskudd-eldretilskudd-og-barnehagetilskudd-2017/id2526494/>
- Kavli, H., Hagelund, A. & Bråthen, M. (2007). *Med rett til å lære og plikt til å delta. En evaluering av introduksjonsordningen for nyankomne flyktinger og innvandrere*. (Fafo-rapport 2007:34). Allkopi AS.
- King, G. (1994). The Science in Social Science. I G. King, R. O. Keohane & S. Verba (red). *Designing Social Inquiry: Scientific Inference in Qualitative Research*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Korbin, J. & Culton, C. (1997). Understanding the Neighborhood Context for Children and Families: Combining Epidemiological and Ethnographic Approaches. I J. Brooks-Gunn, G.J. Duncan and J.L. Aber (eds.). *Neighborhood Poverty*, 2: 65-79. New York: Russell Sage Foundation.
- Kryvi, M. D. (2008). *Bosetting av flyktinger – En analyse av bosetting av flyktinger og personer med opphold på humanitært grunnlag i Horten og Lørenskog kommune*. (Mastergradsavhandling). Oslo: Universitetet i Oslo.
- Levi, M. (1996). *Social and Unsocial Capital. A Review Essay of Robert Putnam's Making Democracy Work*. *Politics & Society* 24(1): 45–55.

- Lillegård, M. & Seierstad, A. (2013). *Introduksjonsordningen i kommunene. En sammenligning av kommunenes resultater*. (Rapporter 55/2013). Oslo - Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.
- Meld. St. 30 (2015-2016). (2016). *Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk*. Hentet 27.11.2017 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-30-20152016/id2499847/sec1>
- Midtbø, T. (2013). *Regresjonsanalyse for samfunnsvitere. Med eksempler i SPSS*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Midtbøen, A. H. & Rogstad, J. (2012). *Diskrimineringens omfang og årsaker. Etniske minoriteters tilgang til norsk arbeidsliv*. (Rapport 2012:1). Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Msuya, E. F. (2017). *(Historical) Income Inequality and Social Capital*. (Mastergradsavhandling). Oslo: Handelshøyskolen BI.
- Nannestad, P. (2010). Making integration work. I G. T. Svendsen & G. L. H. Svendsen (Red.), *Handbook of Social Capital. The Troika of Sociology, Political Science and Economics* (s. 303–319). UK-USA: Edward Elgar.
- OECD (2001). *The Well-Being of Nations: The Role of Human and Social Capital*. Paris: OECD Centre for Educational Research and Innovation.
- Olsen, B. (2014). *Flyktninger og arbeidsmarkedet, 4. kvartal 2012* (Rapporter 2014/6). Oslo - Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.
- Osborne, J. W. & Overbay, A. (2011). *Best Practices in Data Cleaning: How Outliers and «Fringeliere» Can Increase Error Rates and Decrease the Quality and Precision of Your Results*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Oxford Dictionaries (2017). *Philanthropy*. Hentet 20.11.17 fra <https://en.oxforddictionaries.com/definition/philanthropy>
- Paldam, M. (2000). *Social Capital: One or Many? Definition and Measurement*. Journal of Economic Surveys 14: 629–53.
- Paxton, P. (2002). *Social Capital and Democracy: An Interdependent Relationship*. American Sociological Review 67: 254–77.
- Putnam, R. D. (1993). *Making Democracy Work*. Princeton: Princeton University Press.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community*. New York: Touchstone.
- Putnam, R. D. (2001). [Social Capital: Measurement and Consequences](#). Isuma: Canadian Journal of Policy Research 2001(2): 41-51.
- Putnam, R. D. (2007). *E Pluribus Unum: Diversity and Community in the Twenty-first Century* The 2006 Johan Skytte Prize Lecture. *Scandinavian Political Studies, Vol. 30 (1): 137-174*. Nordic Political Science Association.

- Putnam, R. D. & Gross, K. A. (2002). Introduction. I P.D. Putnam. *Democracies in Flux: The Evolution of Social Capital in Contemporary Society*. Oxford University Press.
- Regjeringen (2016). *Frie inntekter*. Hentet 31.01.2018 fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommuneokonomi/inntektssystemet-for-kommuner-og-fylkeskommuner/frie-inntekter/id2353954/>
- Regjeringen (2017). *Aktørar og ansvarsforhold i utlendingsforvaltninga*. Hentet 19.01.2018 fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/innvandring/innsikt/aktorar-og-ansvarsforhold-i-utlendingsforvaltninga/id448310/>
- Regjeringen (2018). *Endringer i arbeidsdelingen mellom departementene*. (Pressemelding 8/2018). Hentet 18.01.2018 fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/endringer-i-departementene/id2586727/>
- Rothstein, B. & Stolle, D. (2003). Introduction: Social Capital in Scandinavia. *Scandinavian Political Studies*, 26: 1-26.
- Rønning, R. & Starrin, B. (2009). *Sosial Kapital i et Velferdsperspektiv. Om å forstå og styrke utsatte gruppers sosiale forankring*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Sampson, R. & Morenoff, J. (1997). Ecological Perspectives on the Neighborhood Context of Urban Poverty: Past and Present". I J. Brooks-Gunn, G. Duncan and J.L. Aber (eds.). *Neighborhood Poverty*, 2: 1-22. New York: Russell Sage Foundation.
- Siemsen, E., Roth, A. & Oliveira, P. (2010). Common Method Bias in Regression Models With Linear, Quadratic, and Interaction Effects. *Organizational Research Methods* 13(3): 356-476. SAGE Publications.
- Statistisk sentralbyrå (2018a). *Variabeldefinisjon – Bruttoinntekt*. Hentet 31.01.2018 fra <http://www.ssb.no/a/metadata/conceptvariable/vardok/16/nb>
- Statistisk sentralbyrå (2018b). *Variabeldefinisjon – Registrerte arbeidsledige*. Hentet 31.01.2018 fra <http://www.ssb.no/a/metadata/conceptvariable/vardok/1129/nb>
- Statistisk sentralbyrå (2018c). *Variabeldefinisjon – Sysselsatte*. Hentet 31.01.2018 fra <http://www.ssb.no/a/metadata/conceptvariable/vardok/1116/nb>
- Statistisk sentralbyrå (2018d). *Standard for sentralitet*. Hentet 31.01.2018 fra <https://www.ssb.no/klasse/klassifikasjoner/128/versjon/468/om>
- Steen, Anton (2009a). *Bosetting av flyktninger*. (IMDI Årsrapport 2008). Oslo: Integrerings- og mangfoldsdirektoratet.
- Steen, Anton (2009b). Hvorfor tar kommunene imot “de fremmede”? Eliter og lokal skepsis. I Jo Saglie (red.) *Det nære demokratiet – lokalvalg og lokal deltakelse*. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Stolle, D. (2001) Getting to Trust. An Analysis of the Importance of Institutions, Families, Personal Experiences and Group Membership. I P. Dekker and E.M. Uslander (eds.). *Social Capital and Participation in Everyday Life*, 118–33. London: Routledge.

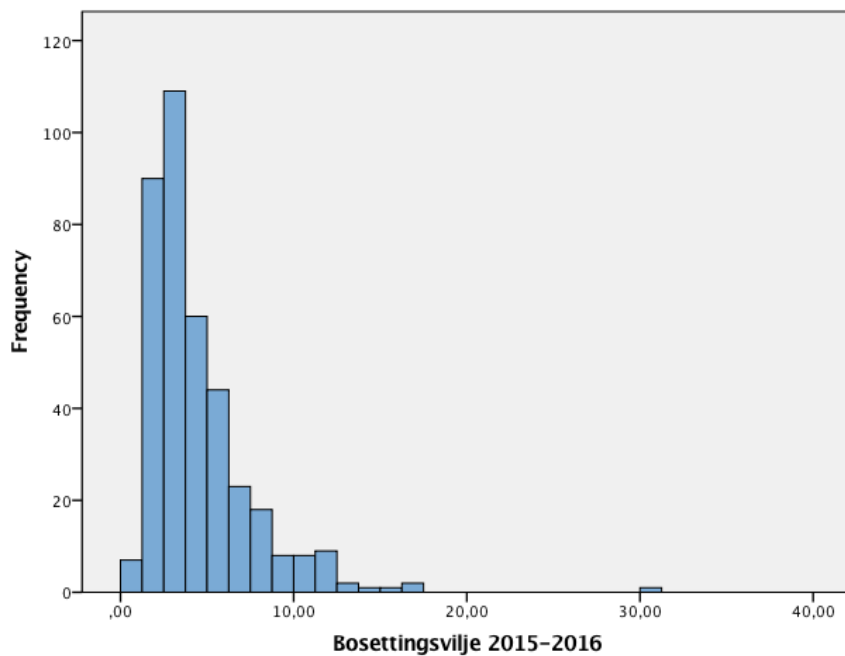
- Stolle, D. & Rochon, T. R. (1998). *Are All Associations Alike? Member Diversity, Associational Type, and the Creation of Social Capital*. *American Behavioural Scientist* 42(1): 47-65.
- Store Norske Leksikon (2017). *Segregering*. Hentet 08.01.2018 fra <https://snl.no/segregering>
- Svendsen, G. T. & Svendsen, G. L. H. (2009). *Handbook of Social Capital. The Troika of Sociology, Political Science and Economics*. Cheltenham, UK: Edward Elgard.
- Søvik, E. (2014). *Bosetting av flyktninger- Nasjonale behov og lokal vilje – En komparativ studie av bosettingsvedtak i Skedsmo og Lørenskog kommune*. (Mastergradsavhandling). Oslo: Universitetet i Oslo.
- Taylor, C. (1994). *The Politics of Recognition*. New Jersey: Princeton University Press.
- Temple, J. (2001). Growth Effects of Education and Social Capital in the OECD. I J.F. Helliwell (eds.). *The Contribution of Human and Social Capital to Sustained Economic Growth and Well-being: International Symposium Report*. Human Resources Development Canada and OECD.
- Torres, C. E. T & Rodrigues, J. C. (2013). Donating and Volunteering as Social Capital in Bogotá. *Bulletin of Latin American Research* 32(2): 133-148. UK & USA: Blackwell Publishing.
- Troja, A. (2017). *Segregering*. Hentet 19.01.2018 fra <https://snl.no/segregering>
- Tronstad, K. R. (2015). *Introduksjonsprogram for flyktninger i norske kommuner. Hva betyr organiseringen for overgangen til arbeid og utdanning*. (NIBR-rapport 2015:2). Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Tronstad, K. R. & Hernes, V. (2014). *Komparativ analyse av introduksjonsprogram i Norge, Sverige og Danmark*. (NIBR-rapport 2014:19). Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Van Oorschot, W. & Arts, W. (2005). The Social Capital of European Welfare States: the crowding out hypothesis revisited. *Journal of European Social Policy* 15(1): 5-25. London: SAGE Publications.
- Varvin, S. (2008). *Flyktningpasienten*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Wilskow, R. (2010). *Kommunene som aktør i bosettingspolitikken. En analyse av kommunenes reaksjoner på IMDIs anmodning om bosetting av flyktninger*. (Mastergradsavhandling). Oslo: Universitetet i Oslo.
- Wollebaek, D. & Selle, P. (2002). Does participation in voluntary associations contribute to social capital? The impact of intensity, scope, and type. *Nonprofit and voluntary sector quarterly*, 31(1), 32-61.
- Woolcock, M. (2001). The Place of Social Capital in Understanding Social and Economic Outcomes. I J.F. Helliwell (eds.). *The Contribution of Human and Social Capital to Sustained Economic Growth and Well-being: International Symposium Report*. Human Resources Development Canada and OECD.

Wæhle, E. (2014). *Assimilering*. Hentet 08.01.2018 fra <https://snl.no/assimilering>

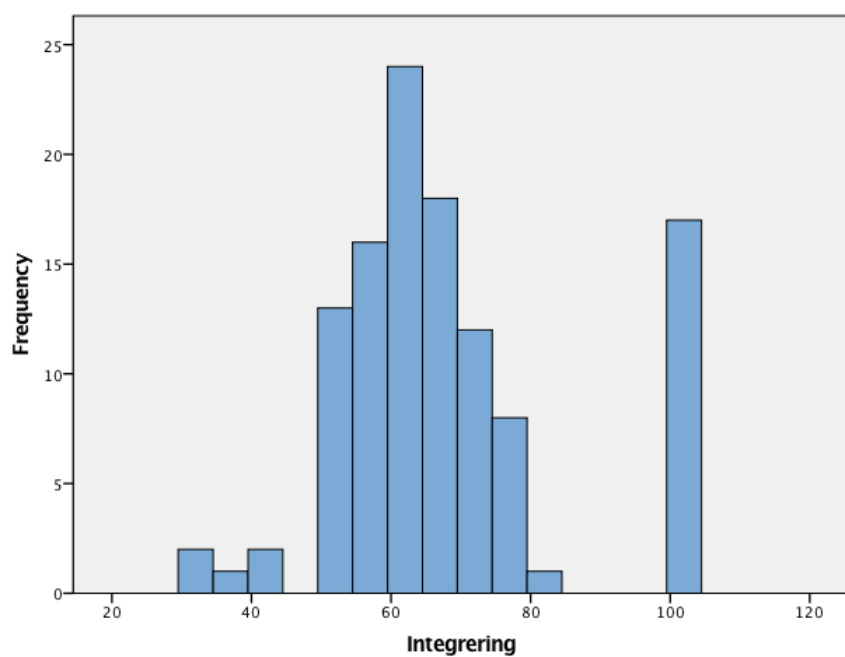
Ødegård, G. (2010). *Foreningsliv i et flerkulturelt lokalsamfunn. En studie om integrasjon og sosial kapital*. (Rapport 2010:6). Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Vedlegg

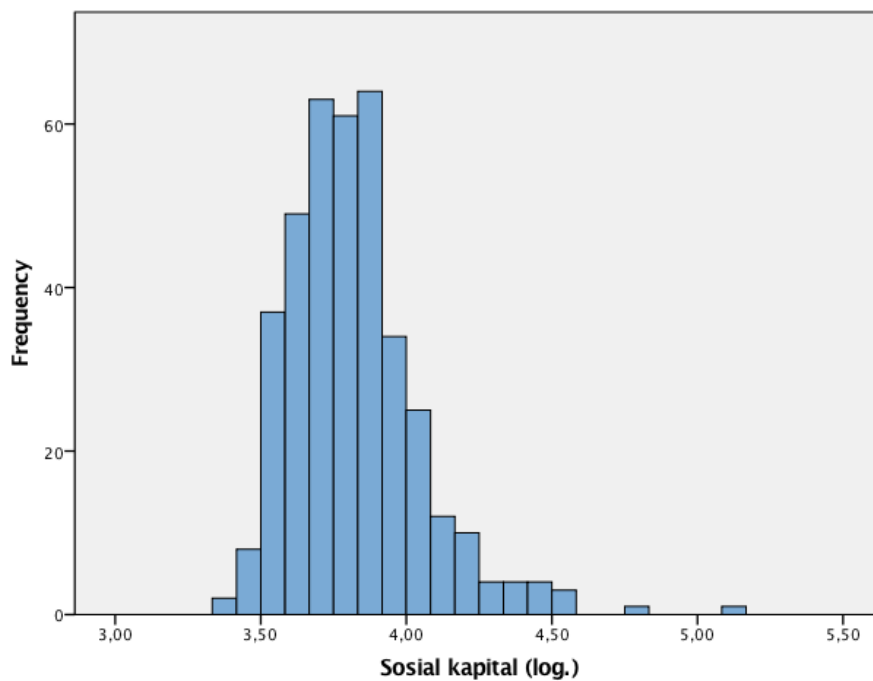
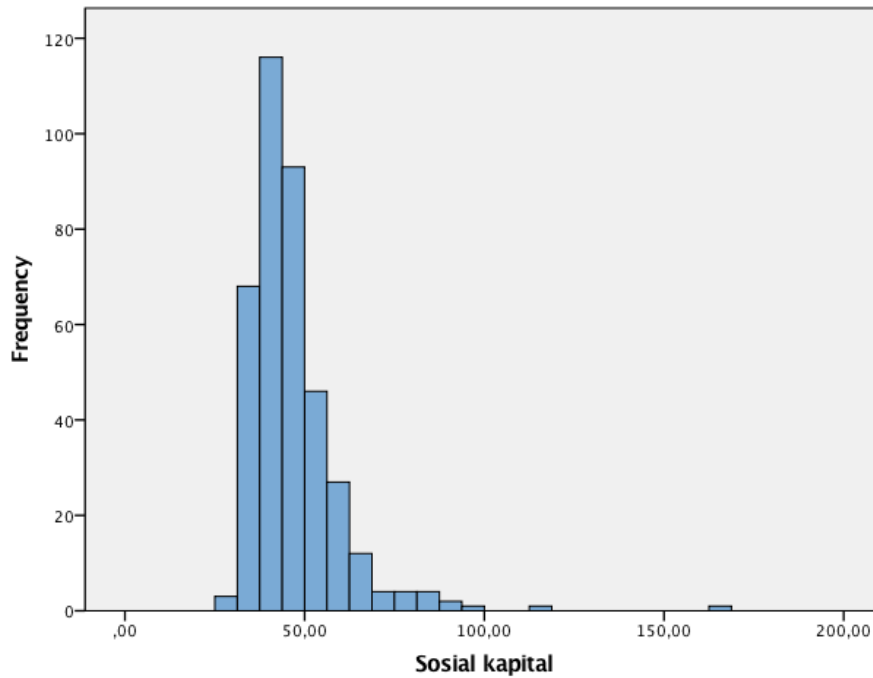
Vedlegg 1: Histogram av variabelen bosettingsvilje oppført som andelen bosatte flyktninger sett i forhold til innbyggertallet i kommunen i perioden 2015-2016 (promille)

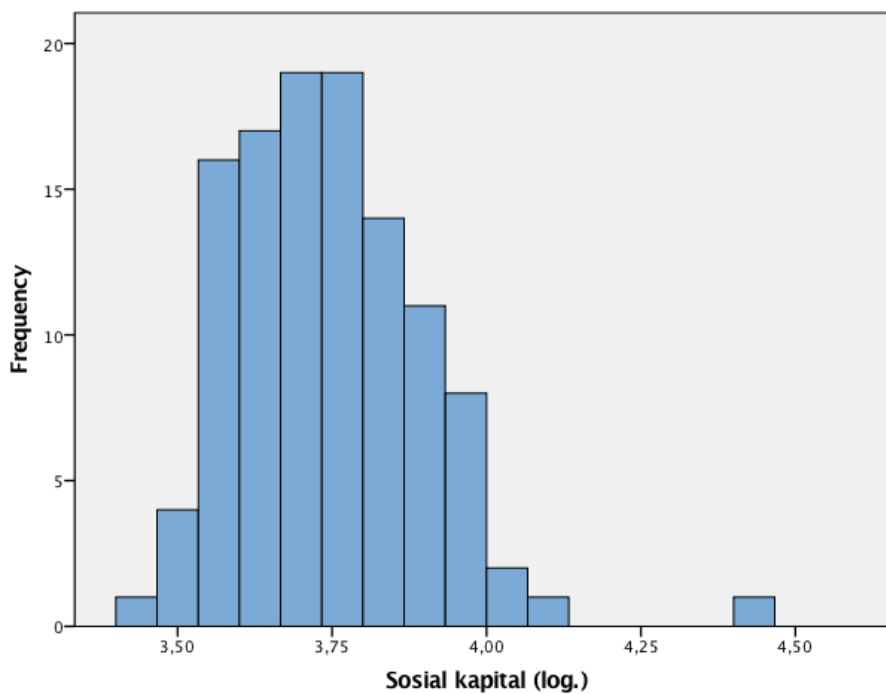
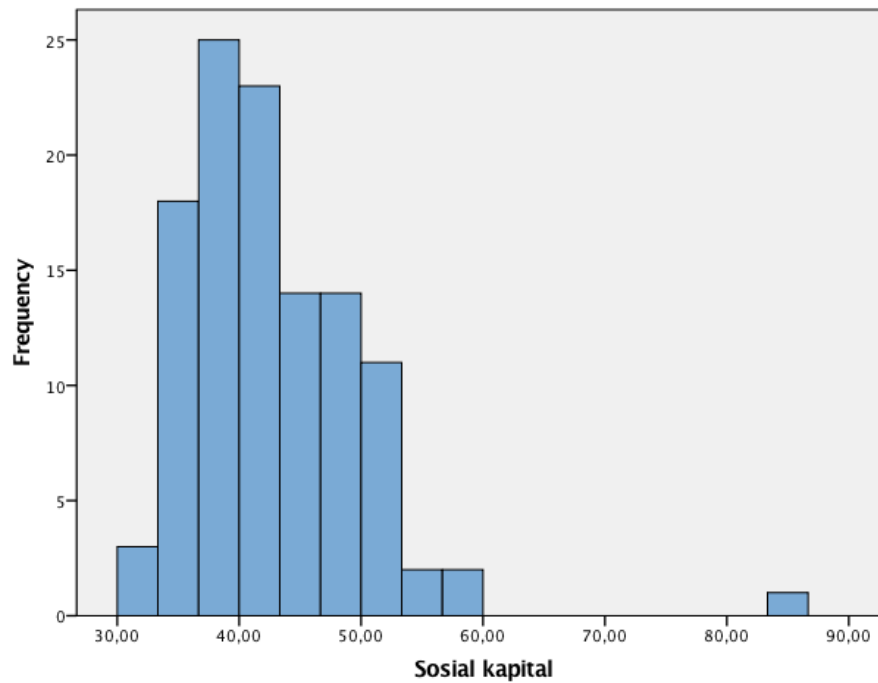
Vedlegg 2: Histogram av variabelen integrering oppført som prosentandelen som kom ut i arbeid eller utdanning i 2015, to år etter endt introduksjonsprogram, sett i forhold til det totale antallet som avsluttet introduksjonsprogrammet i 2013

Vedlegg 3: Histogram av variabelen sosial kapital oppført som donasjoner gitt til TV-aksjonen per innbygger i perioden 2010 – 2012, i forbindelse med den første problemstillingen (som har bosettingsvilje som avhengig variabel) – før og etter logaritmisk transformasjon

Vedlegg 4: Histogram av variabelen sosial kapital oppført som donasjoner gitt til TV-aksjonen per innbygger i perioden 2010 – 2012, i forbindelse med den andre problemstillingen (som har integrering som avhengig variabel) – før og etter logaritmisk transformasjon

Vedlegg 5: Histogram av variabelen folkemengden oppført som den gjennomsnittlige folkemengden i kommunene i perioden 2010 – 2012 –før og etter logaritmisk transformasjon

